

HØJBY

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Højby
----------	-----------------	--------------------	----------------

Navn: Højby	Navnetype: -by.
--------------------	------------------------

Bemærkninger:

Højby er nævnt første gang 1447 i formen Høiby. Forleddets oprindelse bestemmes til at være "høgh", som betyder "gravhøj". Stednavne på -by anses for dannet i vikingetiden. Efterleddet "-by" betyder "landsby".

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder
---------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Højby er en kirkeby.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Højby
----------	-----------------	--------------------	----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Bebyggelsen delt i 2 dele af den NS gående Odense-Svendborg vej. I begge halvdele slynger bebyggelsen sig om vejen, i den V også om forgreningen mod S. Kirken ligger acentralt i den Ø del, som er den mindste.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☐ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☒ engorientering ☐ kystorientering

Engareal syd for byen.

c. Udskiftning

år: 1793 figur: Stjerneudskiftning i markerne nærmest landsbyen, blokudskiftning i periferien og skovarealer og engarealer.

d. Udflytning Ca. 5 gårde.

- ☐ ved udskiftningen
☒ efter udskiftningen Flyttet S for byen.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
 vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med åse.

jordbund: Moræneler.

naturlig afgrænsning: Til alle sider.

☐ overvejende

☒ overvejende ager med større indhold af skov- og engjord

☐ blandingsøkonomi med

Skov NV for byen, eng lige S for byen og i den S ende af bymarken.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Højby
----------	-----------------	--------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Ca. 2/3 af gårdene ligger bevaret på deres oprindelige plads, mens ca. 1/3 er flyttet ud. Der har fundet en del nybyggeri sted, men uden at bryde afgørende med den gamle landsbytomts struktur. S for vejen på de gamle tomter er der to steder opstået mindre parcelhuskvarterer. Midt gennem byen skærer jernbanen, dog i stregen mellem de to halvdele.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

Stjerneudskiftnings hegn velbevarede.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☒ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☐ størsteparten opdyrket

Skovareal NV for byen bevaret - hele bymarken N for byen bebygget med parcelhuskvarter.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Højby
-----------------	------------------------	---------------------------	-----------------------

STATISTIK

Areal: 866 ha, heraf opdyrket 1688: 58%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	171	134	175				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1589-98	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	17	16	17	16	17	27	26
Huse:			6		15		
Huse m/ jord:				1		33	28
Huse u/ jord:				2			41
I alt:	17	16	23	19	32	60	95
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(59) 1664	2	2	13	10,1			
(50) 1688	1	5	10	8,4			
1844	11	9	7				
1903	12	10	4				
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	155	283	380				
Børn:	109	128	129				
I alt:	264	411	509				

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Højby
----------	-----------------	--------------------	----------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664	1		15	6			1	
1844	27	23						10
1903	26	67						2

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 866 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 58%. Ejerlavet er stort set naturligt afgrænset til alle sider. Det vurderedes i 1688 til 134 og i 1844 til 175 tdr. htk. Byen havde almindeligt trevangsbrug, og i 1806 henregnedes den formodet sin gode jordbund og det betydelige areal til hartkornet blandt de bedste i landet.

Højbe kirke hørte i middelalderen til Skt. Hans Kloster i Odense, der ligeledes ejede hovedparten af byens gårde, nemlig 12. De resterende gårde tilhørte i senmiddelalderen Odensebispen (1 gård), Dalum Kloster (2 gårde) og en selvejer. Med reformationen kom disse gårde i kronen besiddelse, hvorunder stort set hele byen hørte ind i 1700-tallet. I 1802 var Hollufgård største lodsejer. Byen bestod da af 16 fæstegårde og 18 huse. I 1844 var overgangen til selveje stort set afsluttet.

Antallet af gårde er stabilt fra 1511 til 1802, men stiger herefter voldsomt i forbindelse med overgangen til selveje. Hustallets (der givetvis er mangelfuldt angivet i 1688) vækst følger de gængse mønstre, ligesom det ertilfældet med folketallet. I løbet af det 20. århundrede har Højby udviklet sig som stationsby til en bymæssig bebyggelse.

Gårdstørrelsen var i 1688 forholdsvis høj. Allerede i 1500-tallet var Skt. Hans Klosters gårde regulerede som hel og halvgårde. Ved udskiftningen egaliseredes samtlige gårde.

Et bystævne renoveredes i 1848 - det blev senere flyttet ved jernbanens anlægelse.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Asum	Odense	Højby

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

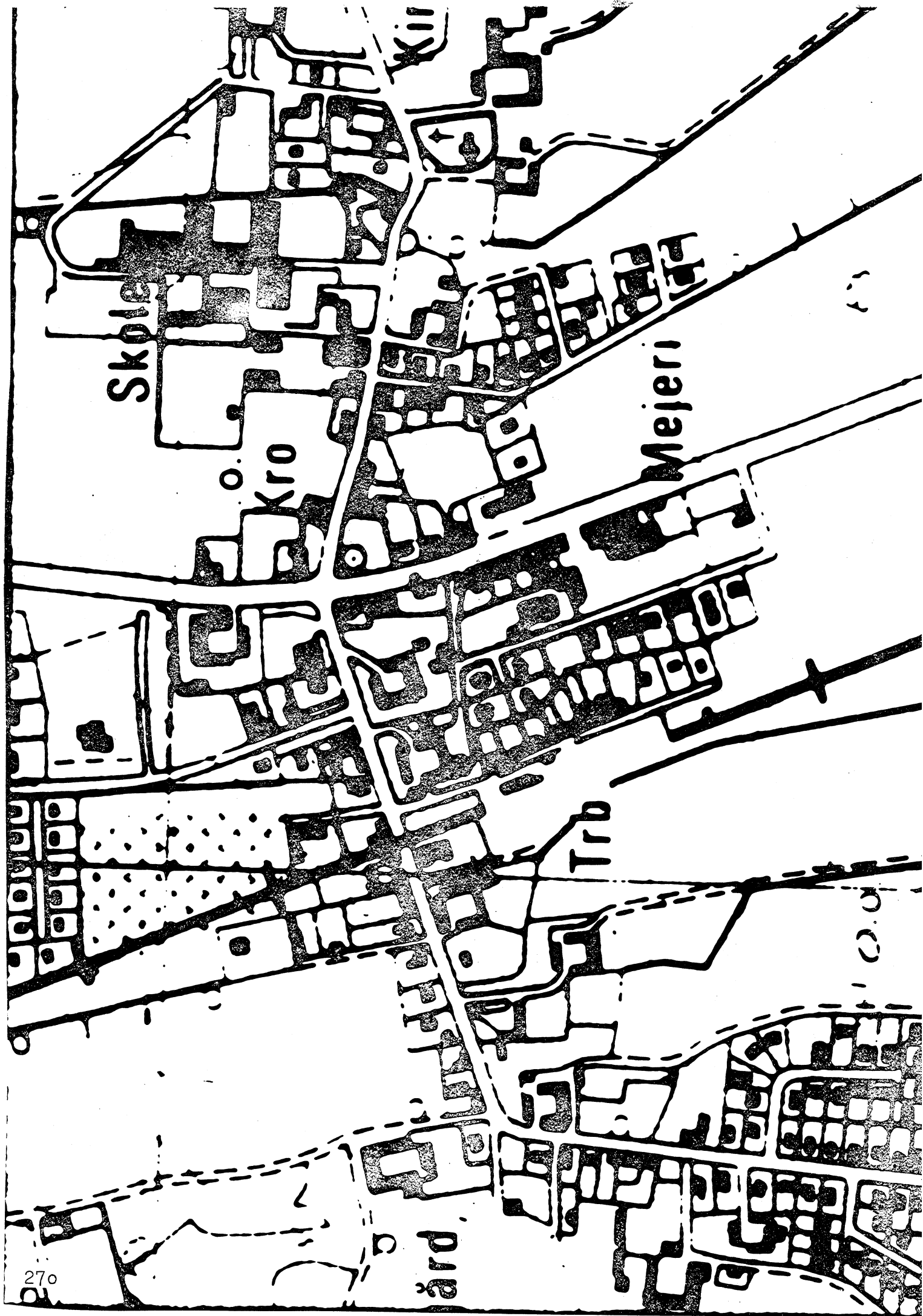
☒Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

- 1) Anlægstype: Den store kirke-adelby af vikingetidsnavnetypen -by er centralplaceret i sit ejerlav ned til et engområde. Ejerlavet er stort set naturligt afgrænset. Byformen er en uregelmæssig slyngetvejby type. Landsbyen havde almindelig trevangsbrug og regnedes agerbrugsmæssigt blandt landets bedste.
- 2) Udviklingstype. Byen var i middelalderen helt domineret af gejstlige besiddere fra reformationen og frem i 1700-tallet af kronen. En hurtig overgang til selveje ledsages af en voldsom bebyggelses- og befolkningsvækst.

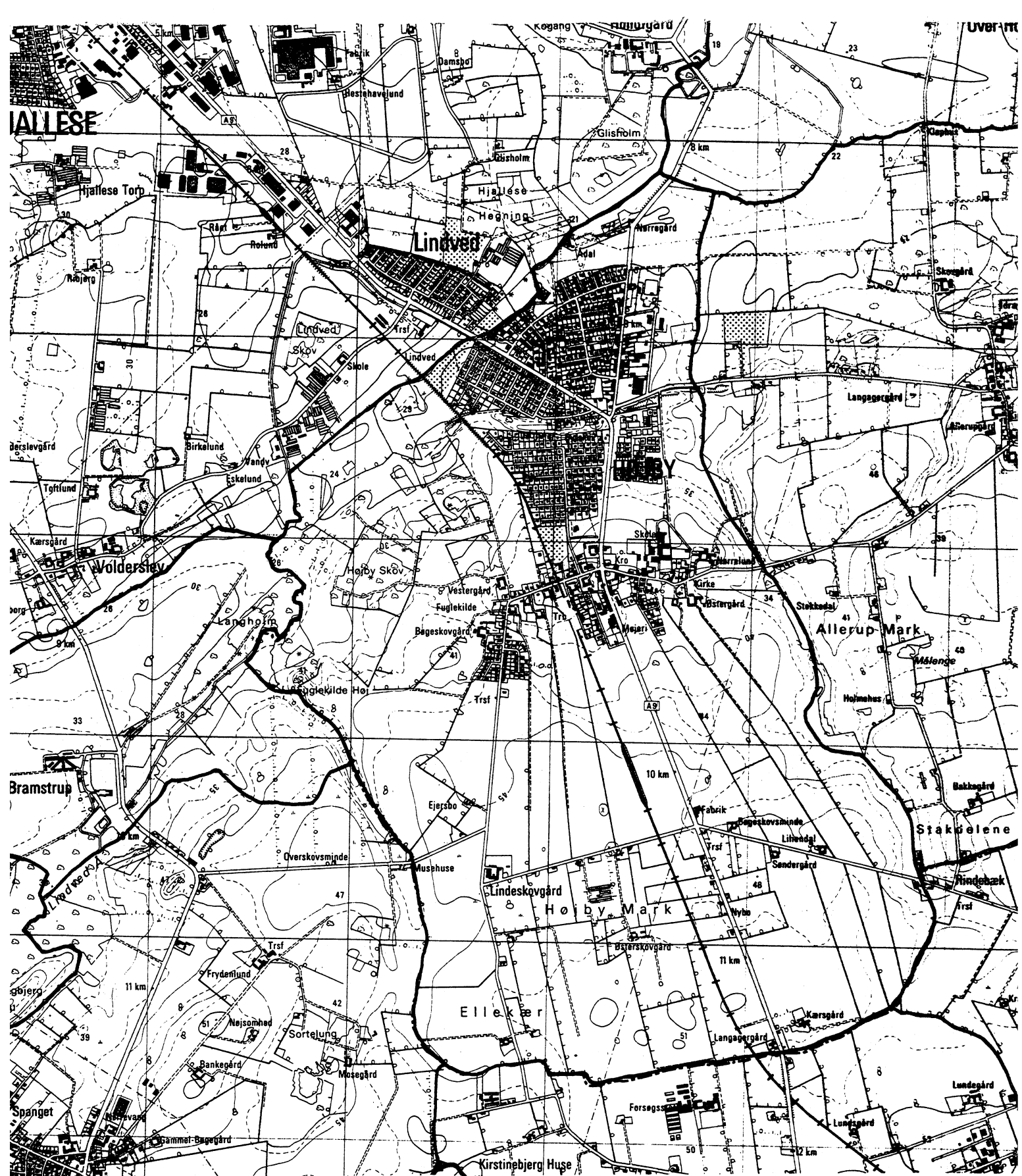
Sammenfattende drejer det sig om en almindelig ikke særlig typeren anlægstype med en forholdsvis træg udvikling frem til udskiftningen.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er for så vidt delvis bevaret, men jernbanen, gennemfartsvej og tilknyttede parcelhuskvarterer bryder billedet.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret et skovareal og en god del af stjerneudskiftningshegnene, men hele bymarken nord for byen er nu bebygget med parcelhuskvartere.
- 3) Særlige relikter: Kirke, bystævne?.
- 4) Arkæologiske interesse: -

HØJME

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
----------	-------------------	--------------------	-------------------

Navn: Højme	Navnetype: -um.
----------------	--------------------

Bemærkninger:

Højme er sandsynligvis nævnt første gang 1383 i formen Holmæ. Forleddet er sandsynligvis substantivet "høgh", som betyder "høj, gravhøj". Efterleddet er sammensat af "um" og "-e". Endelsen "um" kan ikke med sikkerhed siges at være en dativ endelse for forleddet, men det er det mest sandsynlige. "-e" er oprindeligt en flertalsendelse, som dog også bliver brugt til entalsord op gennem middelalderen.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
-----------------------	---

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
----------	-------------------	--------------------	-------------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Slyngget vejby.

Den landstrakte by ligger langs den ØV-gående vej, som er lige og ikke udviser nogen form for afhængighed af terræn. Gårdene ligger uregelmæssigt spredt, men dog noget tættere i den østlige ende end i den vestlige.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

Bymarken er langstrakt i østvestlig retning med et bredere stykke i syd-øst.

c. Udskiftning

år: 1797 figur: Stjerneudskiftning. Lodderne lige syd for landsbyen udskiftet i stjerneform - resten bløkuudskiftet i mange mindre lodder.

d. Udflytning

- ☐ ved udskiftningen
☒ efter udskiftningen 4 gårde

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Trevangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Centralfyn. Moræneflade.

jordbund: Moræneler med diluv. lagdelt grus og små forekomster af alluv. ferskvandsdynd.

naturlig afgrænsning: Med bæk, å og mose mod S, Ø og V.

- ☐ overvejende
☐ overvejende med større indhold af
☒ blandingsøkonomi med ager- og engjord.

Engjorden spredt ind mellem agerjorden og i større stykker, især i den vestlige del af bymarken.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
----------	-------------------	--------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Fire ud af sytten gårde er udflyttet. En mindre nybebyggelse har fundet sted inde i landsbyen. Veje og skel velbevaret. Byen har bevaret sin karakter af en langstrakt spredt bebyggelse.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

En stor del af stjerneudskiftningens hegn er bevaret.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

Parcelhusbyggeri i den østlige del.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
-----------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

STATISTIK

Areal: 632 ha, heraf opdyrket 1688: 60%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	180	138	121				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	18	13	16	16	15	24	15
Huse:	1		1		11		
Huse m/ jord:				2		45	20
Huse u/ jord:						2	8
I alt:	19	13	17	18	26	71?	43? ¹
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(75) (1:2) 1664		4	12	11,3			
(75) (1:2) 1688	1	3	12	8,6			
1844	14	9	1				
1903	12	3					
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	139	144	292				
Børn:	70	58	145				
I alt:	209	202	437				

1. Tallet fra 1903 er rimeligvis forkert. Folketællingen 1901 angive tallet til 16 gårde og 84 huse. 411

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
-----------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			16	1				
1844	22	40					2	7
1903	15	28						

Udviklingsbeskrivelse:

Det 632 ha. store ejerlav, hvoraf i 1688: 60% var opdyrket, takseredes i 1688 til 138 tdr. hartkorn og i 1844 til 121 tdr. hartkorn. Bebyggelsen er placeret på overgangen mellem Odense Å's bækesnet og døsislandskab mod Vest. Af det oprindelige større ejerlav er i middelalderen torpen Dyrup udflyttet. I middelalderen reguleredes et markskel mellem Ubberud sogn og Højme, hvilket indicerer, at Højmes ejerlav mod vest oprindeligt har omfattet enkeltgårdene Knudstrup, Vosemose, Hesbjerg, Grynborg, Bøllemose og måske en del af Ravnebjerg, eftersom disse ejerlav senere skiller Højme fra Ubberud sogn. I 1688 havde Højme almindeligt trevangsbrug og en høj opdykningsprocent.

I 1383 og 1472 nævnes en gård i byen i højadeligt eje, men i øvrigt dominerede de gejstlige besiddere, især Dalum Kloster. I 1533 ejede dette kloster 12 gårde, medens kronen samtidigt besad en gård og Skt. Knuds Kloster antagelig tre gårde. Med reformationen kom hele byen på kronens hænder, hvor den - med undtagelse af perioden 1662-1718 - forblev indtil den store krongodsauktion i 1764. I 1844 var overgangen til selveje stort set afsluttet.

Det er muligt, at det høje gårdtal i 1511 indbefatter nogle af de senere selvstændigt matrikulerede skovgårde. Fre reformationen frem til 1774 synes gårdtallet stort set uændret, idet de 13 gårde i 1610 formentlig blot afspejler enkelte gårdes skattefrihed. Befolkningen stagnerer fra 1787 til 1845, medens væksten i anden halvdel af århundredet indhenter det forsømte. I dag er ejerlavets østlige del blevet inddraget til forstadsbebyggelse til Odense.

Mellem 1533 og 1587 egaliseredes de 12 gårde i byen, der hørte til Dalum Kloster, ligesom Skt. Knuds Klosters 3 gårde i byen egaliseredes inden 1664. Skønt byen således er egaliseret lodsejervis er dens regulerede præg dog tydeligt. Gårdene var i 1688, som det er alm. i Odense omegn, forholdsvis store.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Sanderum

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☐Stor
interesse:☒Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse

1) Anlægstype.

Den middelstore adelby er centralplaceret i sit ejerlav med agerorientering. Oprindelig har det langstrakte ejerlav rakt fra Odense å til Ubberud sogn i dødislandskabet, men i yderkanten er der senere opstået henholdsvis en torp og en række skovgårde. Højme havde i 1688 almindeligt trevangsbrug og en høj dyrkningsprocent. Byformen er en forholdsvis sluttet udgave af den slyngede vejby type.

2) Udviklingstype.

Byen var i senmiddelalderen stort set delt mellem Dalum og Skt. Knuds Kloster og kom efter reformationen på kronens hænder. Byen underkastedes en lodsejer-vis egaliserings af klosterlenenes gårde, der - som det er typisk for området - er forholdsvis store. I de senere årtier er en del af ejerlavet inddraget til forstadsbebyggelse.

Sammenfattende drejer det sig om en ret almindelig anlægstype, hvis udvikling indeholder en række karakteristiske træk for området.

Relikt-vurdering: Stor interesse

- 1) Bytomten er delvis velbevaret og har bevaret sin oprindelige karakter.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en god del af stjerneudskiftningshegnene, men den østlige del er i dag bebygget med forstadskvarterer.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: Flere frilagte gårdtomter.

plads
idræts

Hjimegard

11

31

vegård

14

First

KILLERUP

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Vor Frue
----------	-------------------	--------------------	-------------------

Navn: Killerup	Navnetype: -torp.
-------------------	----------------------

Bemærkninger:

Killerup er nævnt første gang 1327 i formen Kiiletorp. Forleddet er sandsynligvis "kil", som betyder "kileformet terræn". Ordets anvendelse ved Killerup sigter måske til byens beliggenhed ved en spids i terrænet, som fremkommer ved en krumning på Lindved å. Efterleddet er "-torp" som betyder "bebyggelse". Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i vikingetid eller middelalder.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
------------------------------------	---------------------------------------

Bemærkninger:

Historiske tildragelser:

BY- OG EJERLAVSTYPE

ØKONOMI

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Vor Frue

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

33% af gårdene flyttet ud. Kun enkelte huse opført i stedet.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☐ udskiftningshegnene☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☒ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevarsareal☒ størsteparten opdyrket

Skovpartierne delvis bevaret, idet anlæggelsen af Odense Universitet har betydet anlæggelse af en firesporet vej gennem den ene og parkeringsplads i den anden. Ressourceområdet bebygget af parcelhuse mod Ø og SØ. Kun mod V findes der et mindre landsbrugsareal.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Vor Frue.
-----------------	--------------------------	---------------------------	---------------------------

STATISTIK

Areal: 330 ha, heraf opdyrket 1688: 29%. (se skema 5)							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	65	44	63				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	5	4	6	6	6	6	6
Huse:	1		4		2		
Huse m/ jord:						5	4
Huse u/ jord:				2			4
I alt:	6	4	10	8	8	11	14
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(67) (1:2) 1664			6	10,8			
(50) 1688	1	4	1	7,3			
1844		6					
1903	1	4	1				
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	50	81	70				
Børn:	28	23	28				
I alt:	78	104	98				

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Vor Frue
-----------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

Besiddelsesforhold:					Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:			Kronen:					
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			2				4	4
1844	6	2						3
1903	6	8						

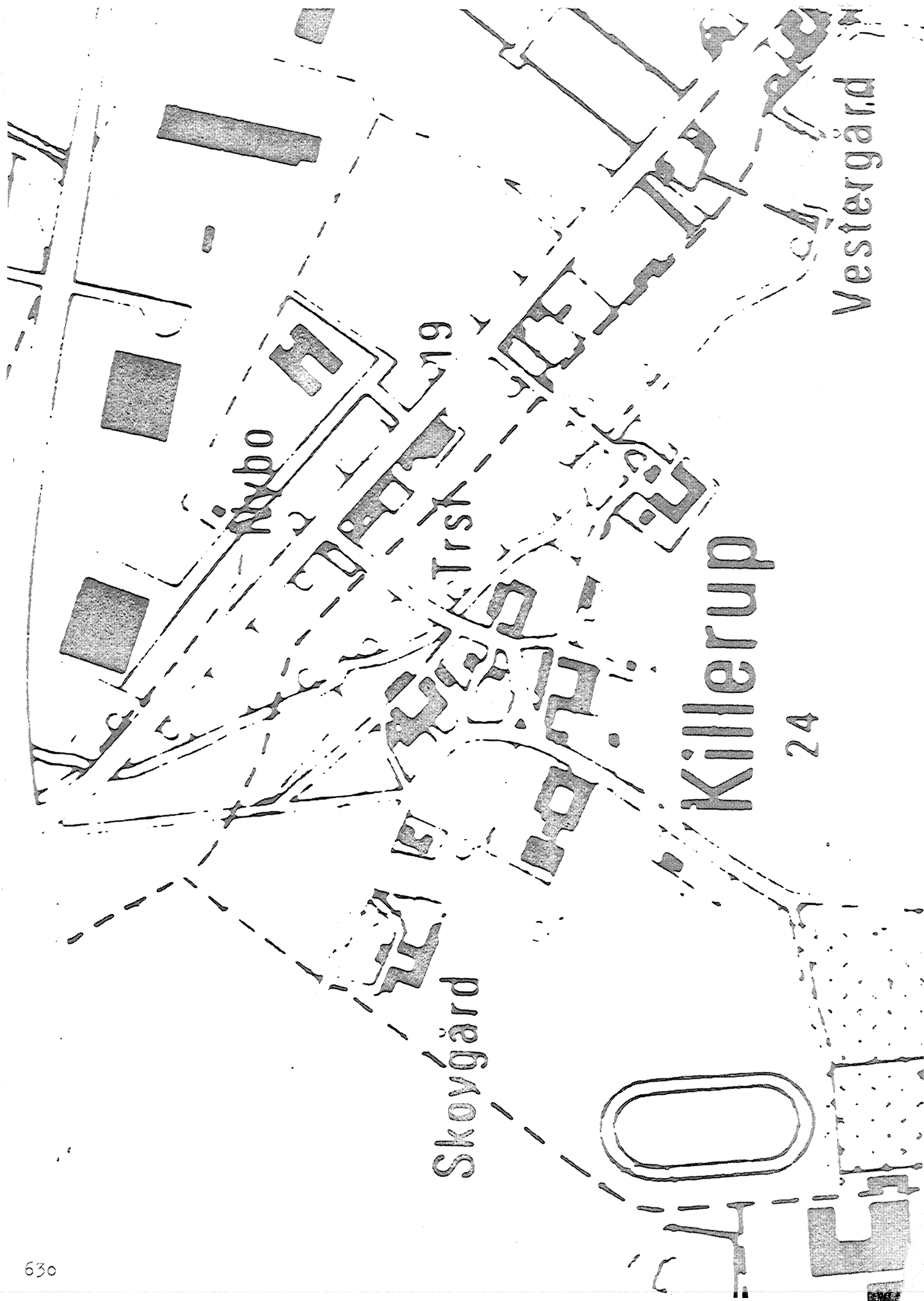
Udviklingsbeskrivelse:

Af det 330 ha store ejerlav synes i 1688 kun at være opdyrket 29%. Det er dog muligt at denne lave opdyrkningsprocent skyldes, at den del af ødebysmarken Kallerup, der var tillagt Killerup, en gang efter 1664 lagdes under Hollufgård takst, hvorfor jorden i 1688 kan være målt under hovedgården. Endnu på udskiftningstiden var ejerlavet imidlertid præget af store eng og skovpartier. Byen havde i 1688 fire vange, men treårig rotation. Byen er antagelig oprindelig udflyttet fra Ejby, og den er som det ses i området koblingsplaceret ved Lindved å med ejerlavet strækkende sig på begge sider. Ejerlavsgrænserne mod N og V er præget af ødebysjorden Kallerup Mark, der deltes mellem de omkringliggende landsbyer i senmiddelalderen. I 1664 svarede byen ialt 27½ tdr. hartkorn af Kallerup Mark. Denne jord udskilles senere og lagdes under Hollufgårds takst. I 1800-tallet opførtes Kallerupgårdene på en del af arealet. Ved udgravninger i Killerup er ikke fundet materiale ældre end ca. 1200, medens der umiddelbart S for byen kendes en vikingetids boplads. (litt. T. Jeppesen, Middelalderlandsbyens opståen, 1981).

Under dronning Margrethe opkøbte kronen gods i Killerup. I senmiddelalderen pantsattes dette gods flere gange. Det synes i 1588 at have bestået af 4 gårde o. 12 tdr. hartkorn. Herudover ejede Odensebispens i senmiddelalderen 2 gårde i byen på hhv. 3 og 15 tdr. hartkorn. Disse gårde kom ved reformationen til kronen, der lagde dem til Odense Hospital. I 1664 var de 18 tdr. hartkorn ligeligt fordelt på de to gårde. På dette tidspunkt var kronens oprindelige 4 gårde afhændet til nabohovedgården Hollufgård, der senere erhvervede de to resterende gårde. I 1802 var Hollufgård stadig ene lodsejer. Byen bestod da af 6 gårde og 5 huse. I 1844 var overgangen til selveje stort set afsluttet.

Antallet af gårde synes uforandret 6 fra 1511 til 1903 (I 1511 er bolet på 3 tdr. hartkorn vel regnet for et hus, i 1610 mangler formentlig de to ugedagstjenere til hospitalet), medens hustallet som følge af nabohovedgården er ret højt i 1664, men herefter stagnerer, I det 19. årh. er ekspansionen i hus og befolkningstal uhyre beskeden. I de senere årtier er ejerlavet imidlertid blevet inddraget i Odenses forstadsbebyggelse med bl.a. universitetsbyggeri og store idrætsanlæg.

Gårdene egaliseredes lodsejervis ret tidligt, og synes senere egaliseret endnu en gang på fælles niveau. Den egaliserede struktur holdt sig endnu i 1844.

Skovgård

Killerup

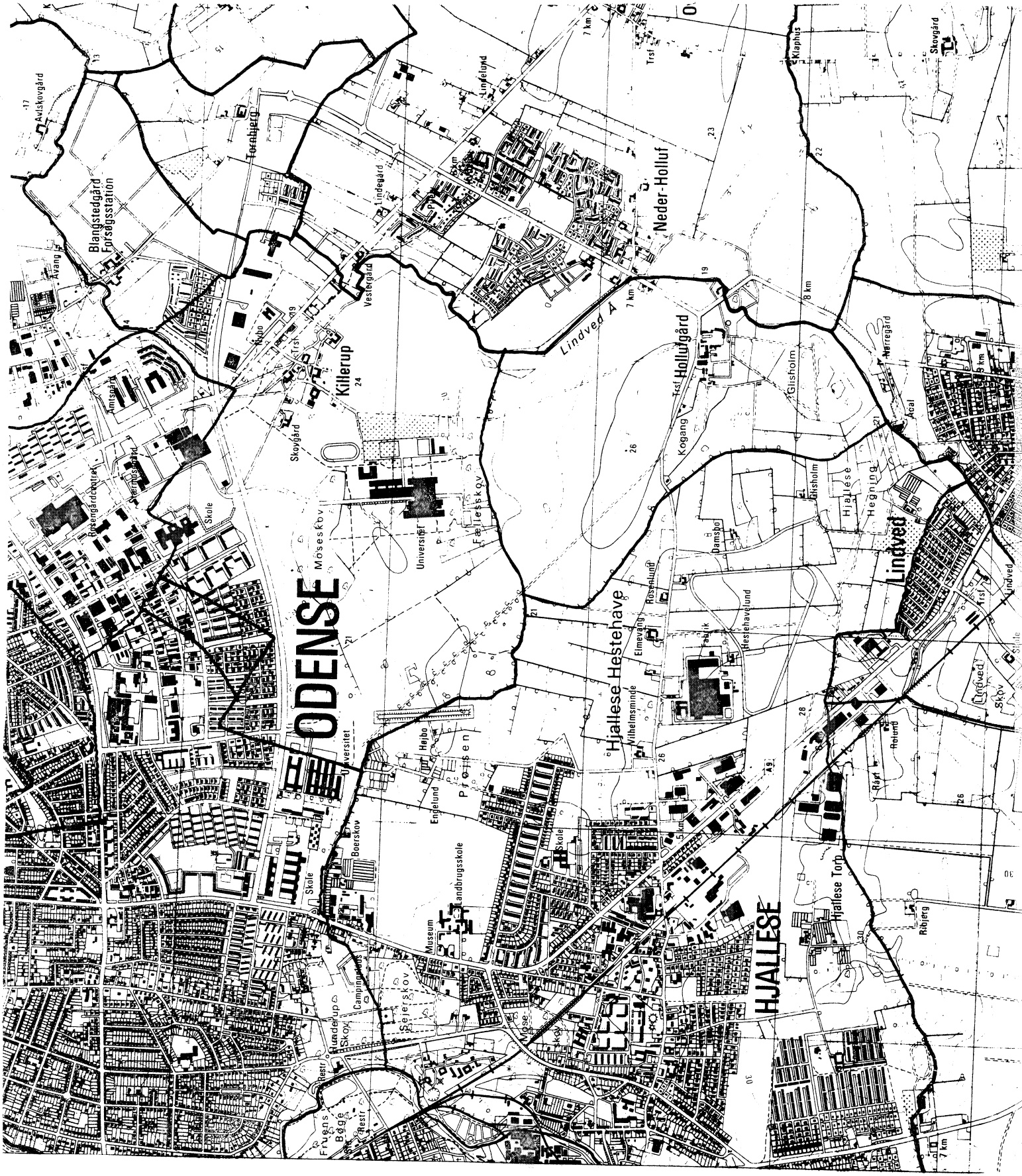
24

Vestergård

Højbo

Trst 19

KIRKENDRUP

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

Navn: Kirkendrup	Navnetype: -torp
-------------------------	-------------------------

Bemærkninger: Kirkendrup er nævnt første gang 1374 i formen Kirkæthorp. Efterleddet er "-torp", som betyder bebyggelse. Da der ikke er noget, der tyder på, at der har ligget en kirke i Kirkendrup, er det muligt, at Kirkendrup betyder "den torp som tilhører kirken". Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i vikingetid eller middelalder.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
--	--

Bemærkninger: En udflytterbebyggelse (torp) er en fra moderbyen (adelbyen) udflyttet bebyggelse.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby?

Da landsbyen kun består af tre gårde, der ligger på række på nordsiden af den næsten Ø-V-gående bygade, er det svært at typologisere den.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☐ centralby ☐ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☒ randby ☒ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1785 figur: Stjerneudskiftning omkring byen. De fjernereliggende marker mod nord er blokudskiftet.

d. Udflytning

- ☐ ved udskiftningen
☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Trevangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 5

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med tunneldal.

jordbund: Moræneler med mindre forekomster af alluv. dynd og tørv.

naturlig afgrænsning: Ejerlavet afgrænset af engstrækninger til alle sider.

☐ overvejende

2 ☒ overvejende ager med større indhold af vådområder

☐ blandingsøkonomi med

ad 2. især NV, NØ, S og SØ er der store vådområder, hvor der er blevet gravet tørv.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☒ velbevaret☐ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Ingen forandring. End ikke parcelhuse er der blevet bygget.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

Enkelte udskiftningshegn er bevaret.

c. Ressourceområde

☒ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med
mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☐ størsteparten opdyrket

Mod N og SØ er der bevaret vådområder. Ellers er ressourceområdet præget af ringe bebyggelse.

Gammeltofte lokalitet vest for den nuværende landsby

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
-----------------	--------------------------	---------------------------	----------------------------------

STATISTIK

Areal:							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	38	33	42				
Bebyggelsesenheder:							
	1537	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	3	3	3	3		5	4
Huse:							
Huse m/ jord:						2	5
Huse u/ jord:				1			
I alt:	3	3	3	4		7	9
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.		5-8 tdr. htk.		8- tdr. htk.		Gennemsnit
(100) 1664					3		12,7
(100) 1688					3		11,0
1844	1				4		
1903	1				3		
Folketal:							
	1787		1845		1901		
Voksne:	39		56		54		
Børn:	17		24		26		
I alt:	56		80		80		

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1660			3					
1844	5	2						
1903	4	5						

Udviklingsbeskrivelse: Af det 206 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket 36%. Det forholdsvis lave tal afspejler store vådområder - tildels udnyttet til tørvegravning. Ejerlavet er i 1688 blevet takseret til 33 tdr. hartkorn og i 1844 til 42 tdr. hartkorn. Ejerlavet er overalt naturligt afgrænset og rummer i øvrigt et Gammeltofte navn. På dette sted er nylig lokaliseret en vikingetidsboplads - forgængeren for den nuværende bebyggelse. Ejerlavet er formentlig oprindelig udparcelleret af Næsbyhoved-Broby.

Allerede i 1374 erhvervede kong Valdemar Atterdag gods i Kirkendrup og den lille by fulgte herefter kronlenet Næsbyhoved (Odensegård), omend byen ved flere lejligheder pantsattes. Overgangen til selveje skete tidligt i forbindelse med de store krongodsauktioner i 1700-tallets anden halvdel. Fra 1537 og frem til landboreformernes tid bestod landsbyen af tre gårde. Et antal der øges svagt igennem det 19. årh., medens hustallet forbliver uanseeligt, ligesom befolkningsvæksten er lille. Selve bebyggelsen forbliver omtrent urørt af ekspansion.

Byens gårde var meget store, og der var allerede i 1537 gennemført en egaliserings.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse:☐

Interesse:

☐Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☒

Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.

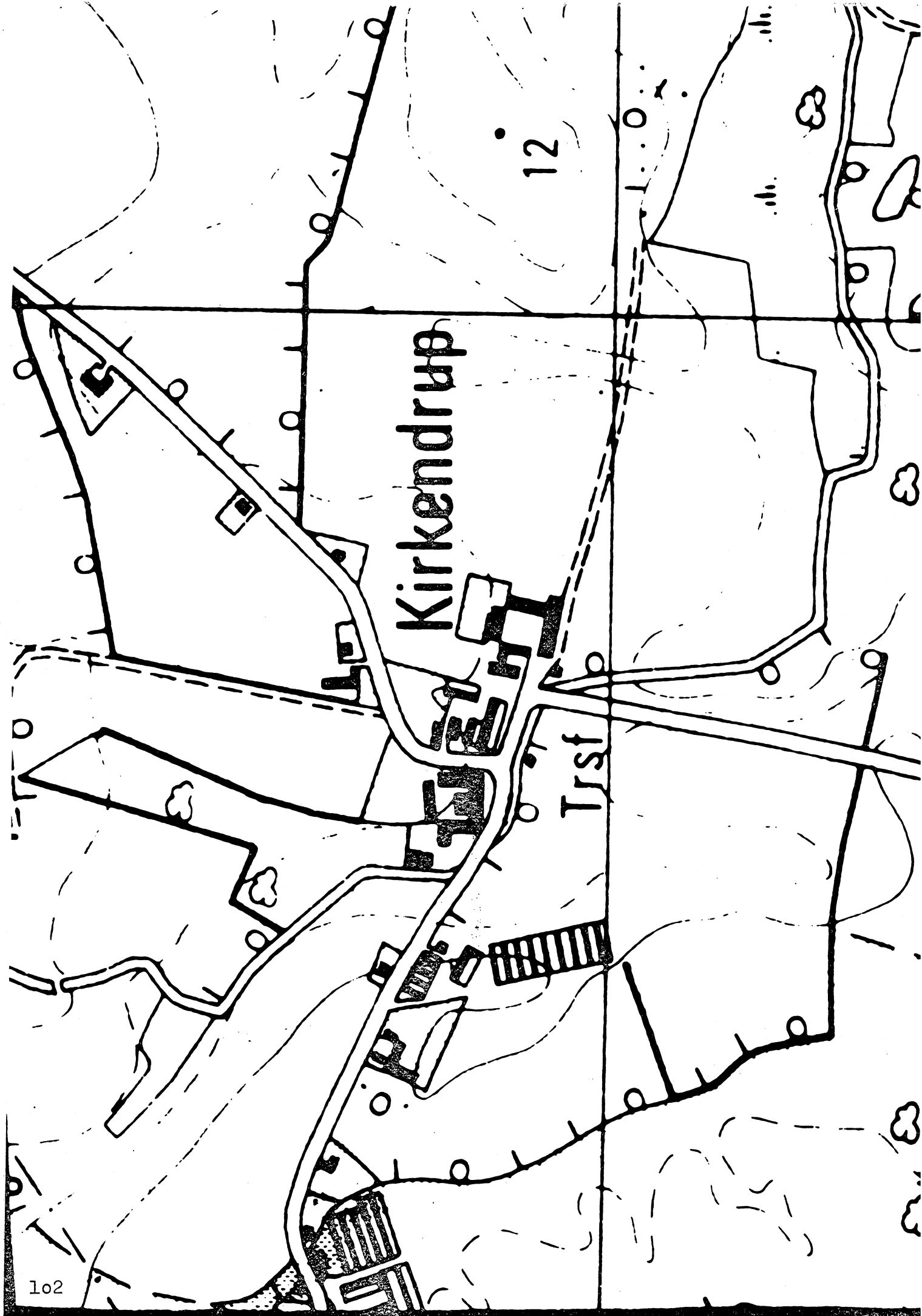
- 1) Anlægstype - Den lille torpbebyggelse er randplaceret i det af eng-områder naturligt afgrænsede ejerlav. Som følge af de store vådområder havde byen i 1688 en forholdsvis lav opdykningsprocent. Byen havde treårig rotation, men mere end 4 vange. Et Gammeltofte navn i ejerlavet dækker over en vikingetidig forgænger.
- 2) Udviklingstype - Allerede fra 1300-tallet hørte byen under det nærliggende kronlen, Næsbyhoved. Som følge heraf egaliseredes de tre gårde allerede i senmiddelalderen og egaliseringen foregik på et meget højt hartkornsniveau. Byen ekspanderede kun lidt i det 19. årh., og selve bytomten forblev uberørt heraf.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis ren anlægstype, torp-byen, der som følge af en usædvanlig træg udvikling er særdeles godt bevaret.

Relikt-vurdering: Særlig interesse.

- 1) Landsbytomten er velbevaret.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret vådområder og enkelte udskiftningshegn.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: en Gammeltofte. øst for byen ??

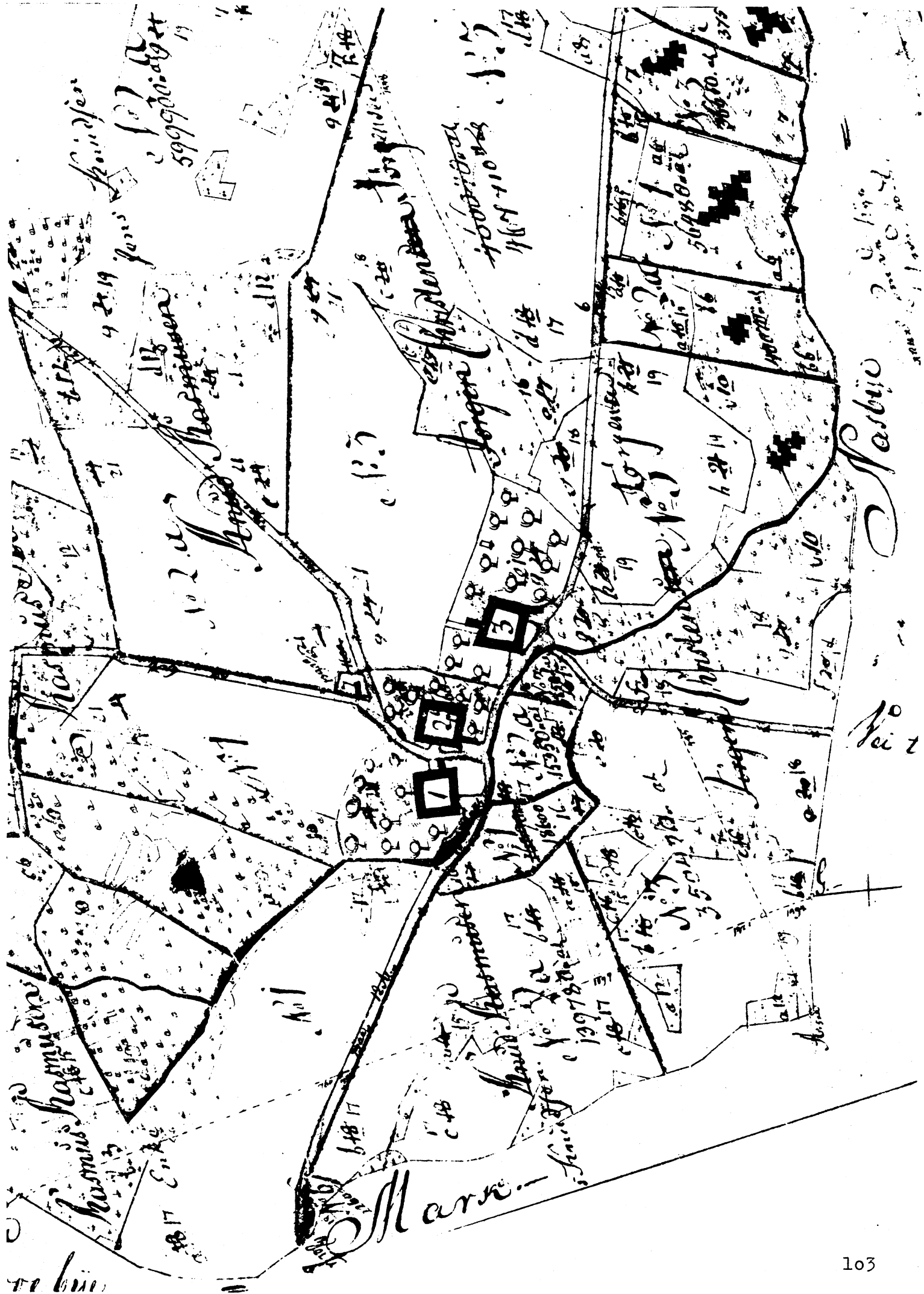
rovnebake skovbetsplads

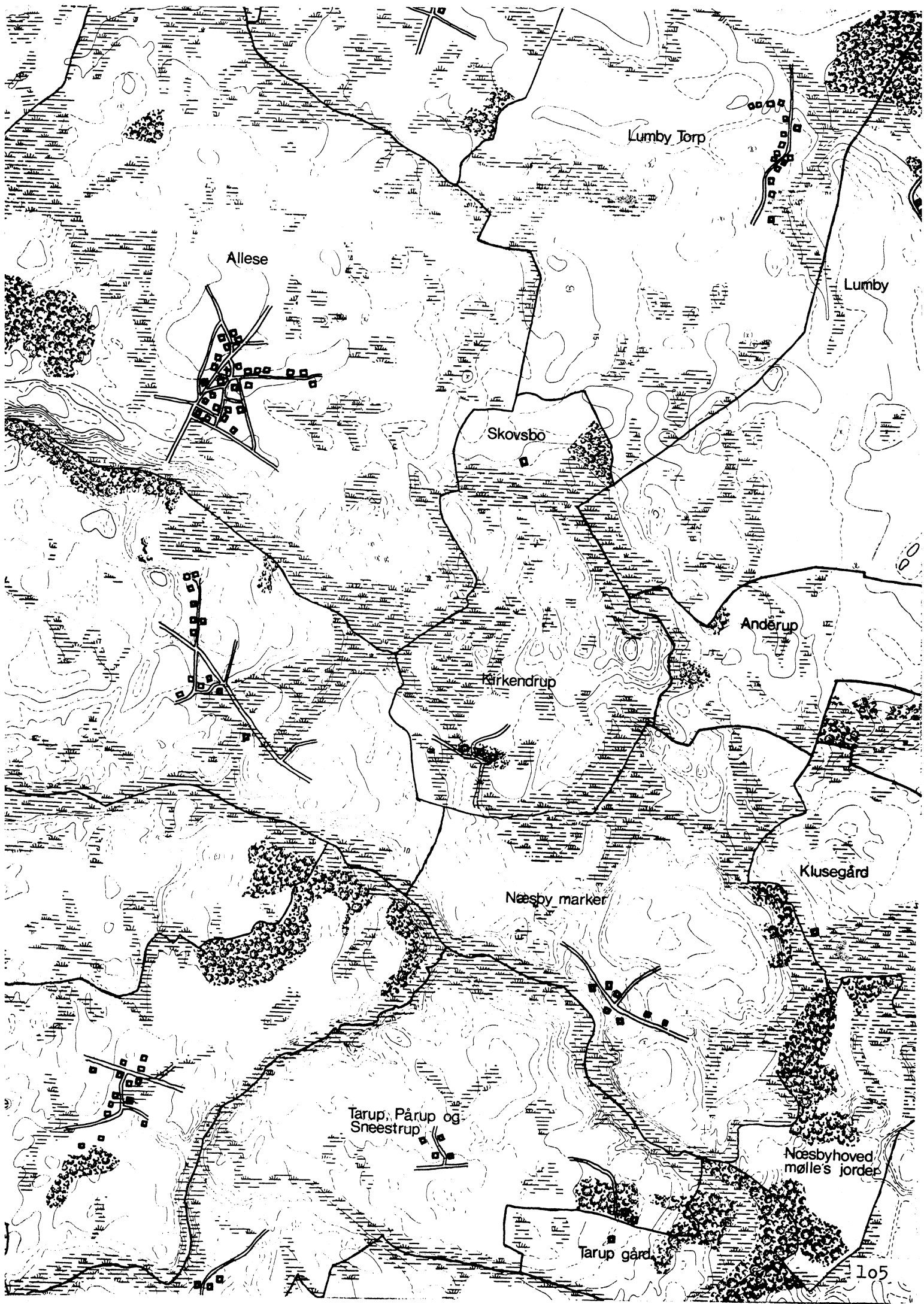
12

Kirkendrup

Trsf

KORUP

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Trøstrup-Korup
----------	-------------------	--------------------	-------------------------

Navn: Korup	Navnetype: -torp.
--------------------	--------------------------

Bemærkninger:

Korup er nævnt første gang 1288 i formen Korøpe. Forleddet er sandsynligvis genitiv af mangsnavnet "korni". Efterleddet er "-torp" som betyder "bebyggelse". Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i vikingetid eller middelalder.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
---------------------------	---

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Korup er kirkeby.

Historiske tildragelser:

I en sandbanke nær Staviså har været en helligkilde, som besøgtes af syge endnu i 1700-tallet. I sognet fødtes 1726 botanikeren Georgius Tycho Holm, 1729 præsten og forfatteren Chr. Henrik Biering, 1860 skolemanden N.A. Larsen.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Trøstrup-Korup
----------	-------------------	--------------------	-------------------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Slynget vejby.

En landstrakt vejby, som er tredelt: 1) En større gårdklynge (7 gårde alle selvejere) i den østlige byende, ligger tæt sammen, på den sydlige side reguleret. 2) I den vestlige byende 3 gårde, præstegården, kirken og en del huse - huse forbinder også de to bydele.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

Bymarken har en retvinklet form, hvor byen ligger i vinkelhjørnet.

c. Udskiftning

år: 1786 figur: Blokudskiftning. Mange mindre oftest rektangulære blokke.

d. Udflytning

☒ ved udskiftningen

☒ efter udskiftningen

1 ved udskiftningen (syd for byen) 2 flyttet (el. nedlagt) senere.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 5 el. flere.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Sletten. Moræneflade og hedeslette med tunneldale.

jordbund: Diluv. lagd. sand med moræneler samt sengl. ferskvandssand og mindre forekomster af alluv. dynd.

naturlig afgrænsning: Med åen mod N, S og delvis mod Ø og V.

☐ overvejende

☐ overvejende med større indhold af

☒ blandingsøkonomi med agerjord, engjord, skovjord. Engjord spredt over hele bymarken, et større område syd for byen - skovområde i den østlige og sydlige udkant af byen.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Trøstrup-Korup
----------	-------------------	--------------------	-------------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☒ velbevaret☐ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Hovedparten af gårdene ligger på samme sted, ingen nybebyggelse af betydning (dog én større bygning i den vestlige byende), veje og skelsystemet intakte.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

En stor del af udskiftningshegnene er bevaret.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

Et parcelhuskvarter i den sydlige del af bymarken.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Trøstrup-Korup
----------	-------------------	--------------------	-------------------------

STATISTIK

Areal: 526 ha, heraf opdyrket 1688: 36%.							
Tønder hartkorn	1664	1688		1844		1903	
	71	74		79			
Bebyggelsesenheder:							
	1511	¹ 1568-72	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	[*] 13	[*] 13	[*] 14	13	13	16	18
Huse:	2		8		4		
Huse m/ jord:				1		20	25
Huse u/ jord:				17		9	11
I alt:	15	13	22	31	17	45	54
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.		5-8 tdr. htk.		8- tdr. htk.		Gennemsnit
(54) 1664	6		5		2		5,5
(62) 1688	3		10				5,6
1844	8		5		3		
1903	10		7		1		
Folketal:							
	1787		1845		1901		
Voksne:	144		202		187		
Børn:	66		99		91		
I alt:	210		301		278		

1. 1600-10: 11 gårde og 4 huse.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Trøstrup-Korup
----------	-------------------	--------------------	-------------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664	1		10	8			2	
1844	14	29					2	
1903	17	36					1	

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 526 na. store ejerlav var i 1688 opdyrket 36%. I overensstemmelse hermed ses ejerlavet på udskiftningskortet at være stærkt præget af eng og skov. Korup er placeret på overgangen til skovbygdens dødislandskab. Dette stemmer godt overens med uregelmæssigt vangebrug i 1688. Byformen er ejendommelig langstrakt og kirken ligger placeret i udkanten af byen mod Trøstrup. Trøstrup og Korup er muligvis opstået ved en ligedeling af et oprindeligt meget stort ejerlav. Ved begge byer kendes Gammeltofter. Korup takseredes i 1688 til 74 tdr. hartkorn og i 1844 til 79 tdr.

Korup blev fra højmiddelalderen og frem efter stadig mere præget af gejstlige besiddere og efter reformationen af kronbesiddelser. Allerede i 1200-tallet ejede Skt. Knuds Kloster gods i byen og klosteret synes ved udgangen af middelalderen at have været i besiddelse af 3 gårde. Skt. Hans Kloster ernvervede 2 gårde fra adelen i 1400-tallet, medens der til kronlenet Næsbyhoved hørte 1 selvejergård. Under sognekirken og præsten hørte 3 gårde. Adelige besiddelser kendes i byen fra 1383 (Ulfeldtfamilien) og endnu i 1472 blev der ved skiftet efter fru Johanne af Wemmetofte fordelt 4 gårde i byen. I 1664 var kun 2 gårde i byen uden for offentlige institutioners eje. Efter de store krongodsauktioner i 1764 forløb overgangen til selveje hurtigt i sognet. I 1802 var 22 gårde og 25 huse i sognet i selveje.

Gårdtallet synes fra 1511 til 1774 uforandret at have været 13, idet en række småbol dog volder en enkelt variation i 1664. Fra 1774 til 1903 vokser gårdtallet i normalt omfang i forbindelse med overgangen til selveje. Hustallet er allerede påfaldende højt i 1688 (i 1774 opgives øjensynlig kun huse med jord), medens ekspansionen i det 19. årh. til gengæld er beskeden, ligesom det er tilfældet for befolkningstallets vedkommende. I de senere årtier er der opstået en del parcelhusbyggeri i ejerlavets sydlige del.

Gårdene i byen er forholdsvis små, som typisk for skovegnene, og byen rummer en række ~~decideret~~ småbol. Byen er aldrig egaliseret - formentlig fordi den til stadighed var opdelt på en række offentlige indtstitutioner.

En tidligere helligkilde ved Stavidsåen.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Trøstrup-Korup
----------	-------------------	--------------------	-------------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse: ☐Interesse: ☐Stor
interesse: ☒Særlig
interesse: ☐

Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.

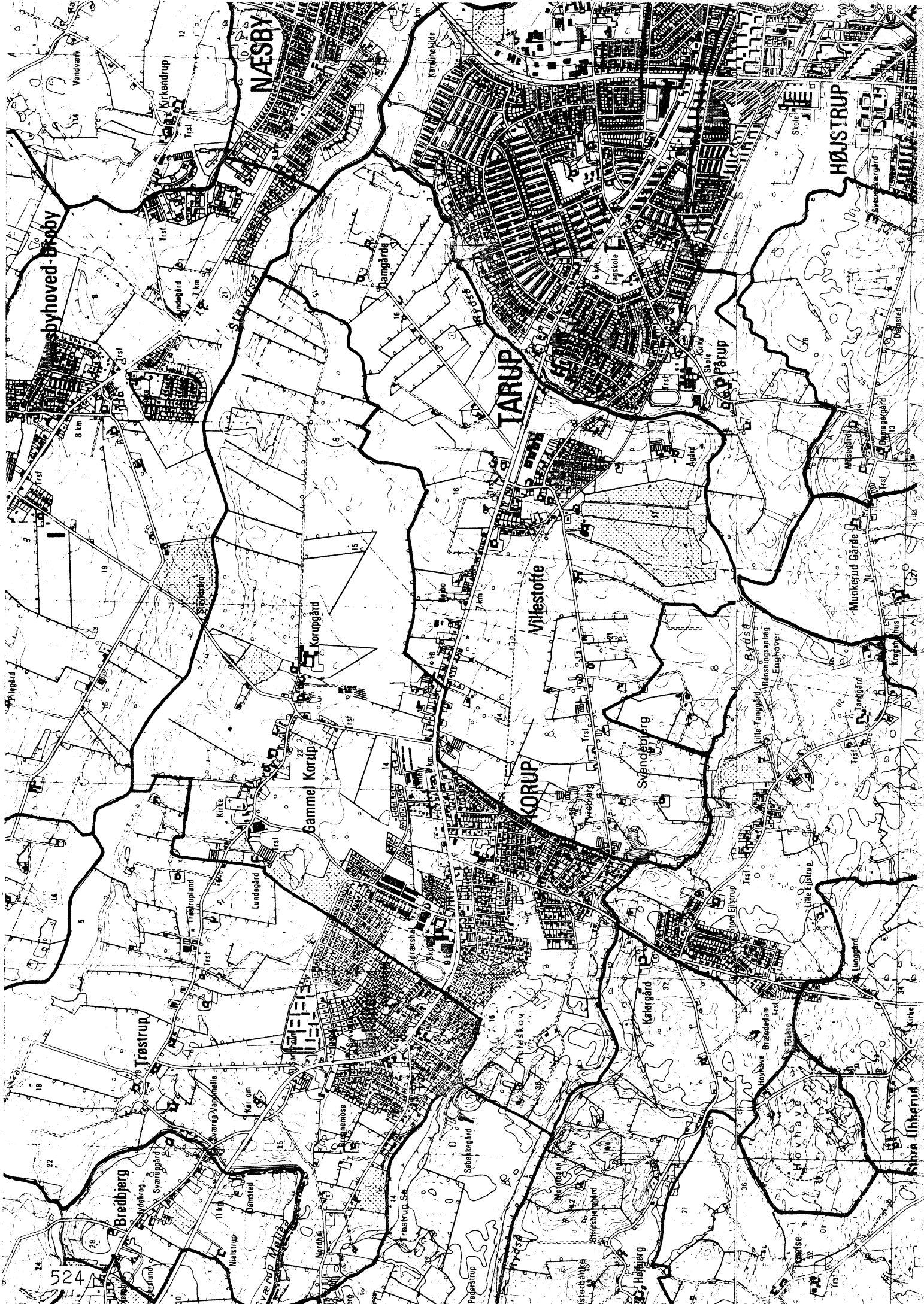
1. Anlægstype. Den middelstore kirke-adelby af vikingetidsnavnetypen -torp er placeret på overgangen til dødislandskabets skovbygd. I overensstemmelse hermed har landsbyen i 1688 små gårde, lav opdykningsprocent og uregelmæssigt vangebrug, ligesom byformen er løs og langstrakt. I forhold til ejerlavet er byen centralplaceret og agerorienteret. Der kendes en Gammeltofte.
2. Udviklingstype. Byen domineres fra middelalder af gejstlige besiddere - efter reformationen af kronen. Overgangen til selveje skete tidligt. Byen reguleredes aldrig og bortset fra en voldsom husekspansion i 1600-tallet forløber udviklingen jævnt i overensstemmelse med gængse mønstre.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis ren skovby-type med normal udvikling.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

- 1) Bytomten er velbevaret.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en god del udskiftningshegn, men det sydlige område er nu dækket af parcelhuskvarterer.
- 3) Særlige relikter: Kirken. *Rydleskole*
- 4) Arkæologiske interesser: En Gammeltofte, enkelte frilagte gårdtomter.

byhoved - Brøby

NÆSBJ

TARUP

HØJSRUP

Villestofte

Gammel Korup

KORUP

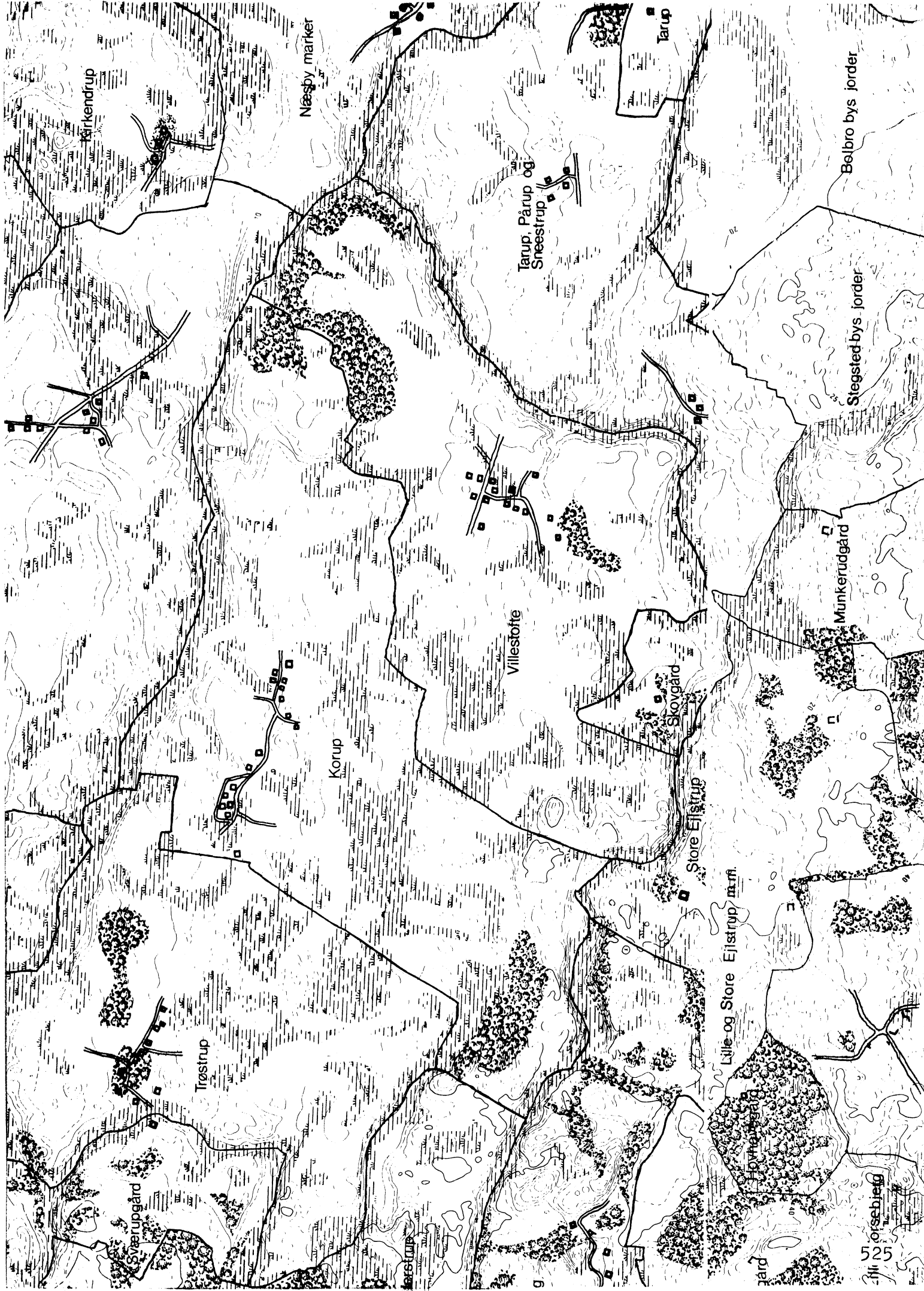
Sjænderbjerg

Bredbjerg

Højhave

Silva Unhamud

524

KÆRBY

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

Navn: Kærby	Navnetype: -by
--------------------	-----------------------

Bemærkninger:

Kærby er nævnt første gang 1319 i formen Cayerby. Forleddet er "kær", som skulle sigte til den store Kærby Mose nord for byen. Efterleddet er "-by", som betyder "landsby". Stednavne på -by anses for at være dannet i vikingetiden.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: På overgangen mellem vikingetid og middelalder.
---------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er dannet ved udflytning.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten slynget vejby.

Bebyggelsen ligger på begge sider af bygaden, der løber Ø-V. To af gårdene ligger isoleret fra de øvrige ca. 400 m mod Øst. I den vestlige ende en vejudvidelse der minder om en forte.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

Byen er som typisk for området, placeret på toppen af en naturlig afgrænset aflang "moræneø".

c. Udskiftning

år: 1794 figur: Det er forvirrende på grund af ejerlavets langstrakte udformning.

d. Udflytning

- ☐ ved udskiftningen
☒ efter udskiftningen 4 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem	driftssystem:	3-vangsbrug	rotation:	2/1
	vangeantal:	3		

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade

jordbund: Moræneler

naturlig afgrænsning: V, S og Ø.

☐ overvejende
☐ overvejende med større indhold af
☐ blandingsøkonomi med ager og eng.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Ca 40 af gårdene flyttet ud. Enkelte parcelhuse har afløst de udflyttede gårde.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

Delvis bevaret.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevarsareal☒ størsteparten opdyrket

Mange væksthuse opstået langs vejen mod nordvest, ligeledes er der opstået en bebyggelse langs Nyborg-Odense hovedvejen nord og nordvest for F.-Kærby.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
-----------------	------------------------	---------------------------	-------------------------

STATISTIK

Areal: 524 ha, heraf opdyrket 1688: 39%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	155	87	100	

Bebyggelsesenheder:

	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	11	3	13	15	10	12	12
Huse:			5		11		
Huse m/ jord:						15	8
Huse u/ jord:				3		1	18
I alt:	11	3	18	18	21	28	38

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit
(46) 1664	1	5	7	11,9
(47) (1:3:6) 1688	8	2	5	5,8
1844	2	5	5	
1903	3	4	5	

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	110	145	139
Børn:	48	42	44
I alt:	158	187	183

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
-----------------	------------------------	---------------------------	-------------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664				3	3		10	2
1844	11	6				3	1	7
1903	12	26						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 524 ha. store ejerlav var i 1688 kun opdyrket 39%, som følge af de vidtstrakte engområder. Ejerlavet er stort set naturligt afgrænset på alle sider. Ejerlavet takserede i 1688 til 87 og i 1844 til 100 tdr. htk. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 påfaldende højt. Byen havde almindeligt trevangsbrug.

Allerede i 1397 omtales et højadels gods i Kærby, og Kærbygård omtales endnu med tilhørende hovbønder i 1511, men den var i 1589 blevet delt i 2 bøndergårde.

I 1664 var byen stort set ligeligt delt mellem Fraugdegård, Jerstrup, Hellerup og Vejrupgård. Sidstnævnte hovedgård var i 1802 største lodsejer. Byen rummede da 10 gårde, hvoraf kun en var i selveje, samt 9 huse med jord.

I 1844 var overgangen til selveje stort set tilendebragt for gårdenes vedkommende.

Antallet af gårde stiger med 2 fra 1511 til 1664 - formentlig i forbindelse med opløsningen af Kærbygård. Samtidig udvikles en småbrugsklasse i byen. I 1688 var der blandt gårdene 5 småbrug på 1-2 tdr. htk., hvoraf de 2 i 1664 skjuler sig under benævnelsen "hus". Muligvis er disse 5 småbrug også i 1774 blevet anset for huse. Når undtages disse tilsyneladende forskydninger er gårdtallet ret stabilt fra 1511 til 1903. Byen gennemlever med andre ord ikke den normale gårds-ekspansion i det 19. årh., hvorimod forholdet mellem antallet af gårde og huse udvikler sig normalt. I overensstemmelse med den beskedne bebyggelsesvækst stagnerer befolkningsvæksten meget tidligt.

Gårdstørrelsen i landsbyen fordeler sig over et meget stort interval, og landsbyen synes aldrig egaliseret.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☐Stor
interesse:☒Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** stor interesse

1) Anlægstype.

Den middelstore adelby af vikingetidsnavne-typen -by er som typisk for området placeret på toppen af en af engområder naturligt afgrænset moræne. Byen er således centralplaceret med agerorientering.

Byformen er den almindelige slynget-vejby type. Byen havde almindeligt trevangsbrug.

2) Udviklingstype.

Byen husede fra 1300-tallet og op til 1500-tallet en landsbyhovedgård, der dog var placeret nogle hundrede meter sydøst for landsbyen. Det lykkedes dog ikke for denne hovedgård at samle byen, og efter godsets opløsning forblev byen delt på flere lodsejere, hvoraf nabohovedgården Vejrup efterhånden blev den største. Udviklingen i det 19. århundrede er påfaldende træg.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis typeren og almindelig anlægstype, hvis videre udvikling i nogen grad influeres af godssystemet.

Relikt-vurdering: stor interesse

1) Bytomten er kun delvis bevaret, en række gårde er flyttet ud.

2) Kulturlandskabet er i dag næsten totalt opdyrket. Der er opstået en del nyere bebyggelser i ejerlavet. Udskiftningshegnene er delvis bevaret.

3) Særlige relikter: Et bystævne kendt fra 1849, renoveret i 1903.

Ved Kærbygård er spor af gårdens gl. voldsted, som har været omgivet af grave.

4) Arkæologiske interesser: -

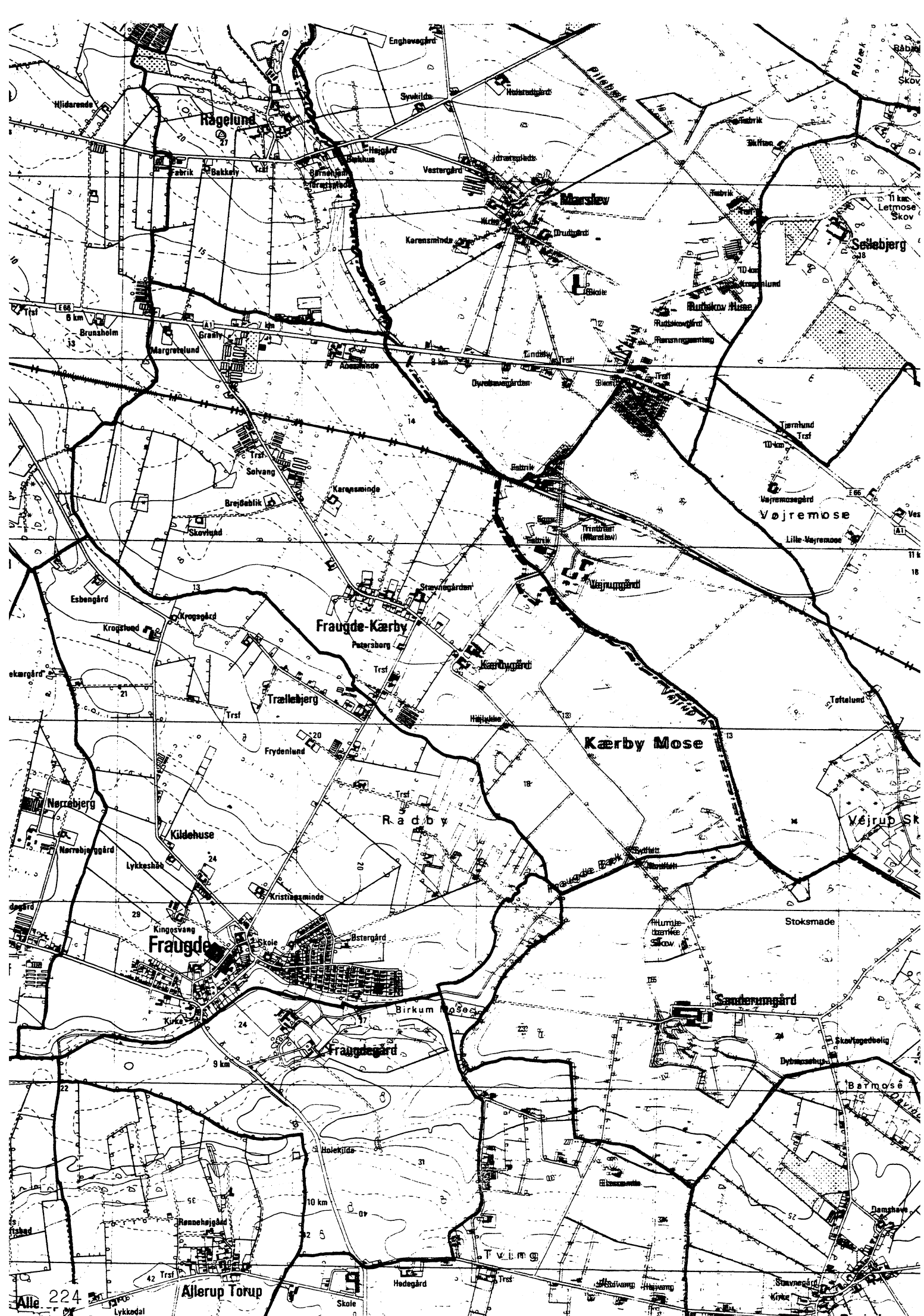
Stævnegården

Fraugde-Kærby

Petersborg

Trst

ællebjerger

Rågelund

Marslev

Sellebjerg

Fraugde Kærby

Vejrupgård

Fraugde

Sanderumgård

Fraugdegård

LILLE UBBERUD

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
----------	-------------------	--------------------	------------------

Navn: Lille Ubberud	Navnetype: -rud.
------------------------	---------------------

Bemærkninger:

Lille Ubberud er nævnt første gang 1664 i formen Lille Vberud. Forleddet er genitiv af mandsnavnet "Ubbi". Efterleddet er "-rud" som betyder rydning. Bebyggelsesnavne på -rud anses for dannet i middelalderen.

Anlægstype: Rydningsby	Anlæggelsestidspunkt: o. 1600.
---------------------------	-----------------------------------

Bemærkninger:

En rydningsby, er en landsby, som er blevet anlagt efter forudgående skovrydning på stedet.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
----------	-------------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☒ velbevaret☐ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Ingen forandringer. Ganske få parcelhuse opført.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☐ udskiftningshegnene☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med
mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

En del af ressourceområdet udlagt til militært øvelsesterræn. En del bebyggelse er vokset frem langs hovedvejen. Mindre parcelhuskvarter øst for den oprindelige landsby.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Ubberud

STATISTIK

Areal: 48 ha, heraf opdyrket 1688: 36%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		6	9				
Bebyggelsesenheder:							
			1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:				3		4	5
Huse:			9 ¹				
Huse m/ jord:				4		10	13
Huse u/ jord:				1		5	16
I alt:			9	8		19	34
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
1664							
(100) 1688	3			1,1			
1844	4						
1903	5						
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	52	79	122				
Børn:	16	55	66				
I alt:	68	134	188				

1. Heraf 7 med jord.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Ubberud

Besiddelsesforhold:					Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:			Kronen:					
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664				9				
1844	4	15						
1903	5	29						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det lille ejerlav på 48 ha. var i 1688 opdyrket 36%. Lille Ubberud nævnes første gang i 1664 som i alt 9 huse, hvoraf de 7 med jord. Af disse 7 havde de 3 i 1688 netop rundet 1 td. hartkorn i tilliggendet. Byen er utvivlsomt opstået som en lille rydningsby, bestående af skovhuse på Store Ubberuds ejerlav. Byen havde da også i 1688 dyrkningsfællesskab med Store Ubberud og uregelmæssigt tovangsbrug.

Byen var fra anlæggelsen anlagt på kronens jord (Skt. Knuds Kloster Len), hvorunder byen hørte frem til den store krongodsauktion i 1764. I 1802 var overgangen til selveje afsluttet. Byen bestod da af 4 gårde med hver 1 td. hartkorn, 7 huse med jord og 7 huse uden. Fra en beskeden start havde bebyggelsen således udviklet sig til en ret anelig skovhus-by. Den videre ekspansion igennem det 19. årh. er beskeden for gårdenes vedkommende, medens hustallet fortsat ekspanderer – muligvis i forbindelse med bebyggelse langs hovedlandevejen mod syd (Blommenslyst). Befolkningsstigningen fra 1787 til 1901 er af normalt omfang.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
----------	-------------------	--------------------	------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse:☐

Interesse:

☐Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☒

Landsbytypologisk vurdering: Særlig interesse

1. Anlægstype. Lille Ubberud er opstået som en lille skovhusby ved rydning på St. Ubberuds ejerlav i første halvdel af 1600-tallet, hvorefter byen ekspanderer jævnt. Byens ekstremt små gårde (skovhuse), den løse bystruktur og det ekstensive tovangsbrug er karakteristiske træk for denne anlægskategori.
2. Udviklingstype. I 19.-20. årh. er i byens sydlige del opstået en hovedlandevejsbebyggelse ved Blommenslyst.

Sammenfattende drejer det sig om en særdeles typen eksempel på en skovhusby fra nyere tid.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

- 1) Bytomten er velbevaret.
- 2) Kulturlandskabet er præget af ny bebyggelse langs hovedlandevejen samt et mindre parcelhuskvarter øst for byen.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: -

LUMBY TORP.

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
----------	------------------	--------------------	----------------

Navn: Tärup (Lumby torp)	Navnetype: -torp.
-----------------------------	----------------------

Bemærkninger:

Tärup er nævnt første gang 1423 i formen Thorpæ. Tårup kommer af thorp som betyder udflytterbebyggelse. Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i middelalder.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
------------------------------------	---------------------------------------

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby som er anlagt ved udflytning fra moderbyen (adelbyen), som i dette tilfælde er Lumby. Bebyggelsen benævnes ofte Lumby-torp.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
----------	------------------	--------------------	----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slyngget vejby.

Byens 16 gårde ligger placeret på begge sider af den nord-sydgående slyngede vej gennem byen. Gårdene ligger på begge sider af vejen, men i udpræget grad med gårdene øst for vejen i den S del og vest for i den N del. I den nordlige del ligger 4 gårde langs en vejudgrening mod V. Gårdene ligger med regelmæssig afstand indbyrdes. Vejen følger i nogen grad terrænet.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☐ centralby ☐ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☒ randby ☒ engorientering ☐ kystorientering

Byen ligger i den østlige del af ejerlavet grænsende op til at engområde mod Ø.

c. Udskiftning

år: 1795 figur: Stjerneudskiftning, stjerneudskiftning omkring byen som i periferien bliver til blokudskiftning - husmandslodder i det sydvestlige hjørne.

d. Udflytning

☐ ved udskiftningen

☒ efter udskiftningen 2 gårde flyttet ud til området syd-sydvest for byen.

ØKONOMI

a. Vangesystem	driftssystem:	3-vangsbrug	rotation:	2/1
	vangeantal:	3		

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Glat, sletten, gennemskåret øst-vest af en tunneldal.

jordbund: Moræneler med smeltevandssand og mindre forekomster af ferskvandstørv.

naturlig afgrænsning: Delvis mod NØ og N, men ikke mod SØ eller NØ.

☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af eng og skov.
☐ blandingsøkonomi med

Skov i NØ del og eng mod N, Ø og SV (det sidste ret spredt).

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
----------	------------------	--------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☒ velbevaret☐ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Kun 2 ud af 16 gårde er udflyttet. Der er ingen nybebyggelse af betydning sket i landsbyen. Vejnettet uforandret. Skelsystemet i landsbyen bevaret i udpræget grad.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

En stor del af stjerneudskiftningens hegn velbevaret.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
-----------------	-------------------------	---------------------------	-----------------------

STATISTIK

Areal: 543 ha, heraf opdyrket 1682: 60%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	146	113	118				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	15	16	16	16	16	27	25
Huse:		3			7		
Huse m/ jord:						24	37
Huse u/ jord:				1		0	19
I alt:	5	19	16	17	23	51	81
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(81) 1664		4	12	9,1			
(75) 1688	1	12	3	7,1			
1844	15	12		3,9			
1903	16	7	2	3,9			
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	97	209	263				
Børn:	43	97	79				
I alt:	140	306	342				

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
-----------------	-------------------------	---------------------------	-----------------------

Besiddelsesforhold:					Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:			Kronen:					
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			12				4	
1844	27	24						
1903	25	56						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 543 ha. store ejerlav var i 1682 opdyrket ikke mindre end 60%. Byen havde da almindeligt trevangsbrug. Byen takserede i 1688 til 113 tdr. htk. og i 1844 til 118 tdr. Som navnet Lumby Torp angiver er byen en udflytterbebyggelse fra Lumby. Der synes nu nærmest af være tale om en kløvning. Såvel hvad angår byformen, gårdtal som hartkorn er Lumby Torp et spejlbillede på Lumby. Fra Lumby Torp er senere udflyttet enestegården Skovsbogård, der i 1667 siges at deltage i Tårup bylav. Lumby Torp stjerneudskiftedes i 1795, men kun få gårde er udflyttet/nedlagt.

I 1433 modtog Skt. Hans Kloster en gave omfattende 6 gårde i byen. Disse gårde egaliseredes inden 1588. Desuden ejede i senmiddelalderen Dalum Kloster 2 gårde, kronen 1 gård og 1 gård var mensalgård. I 1664 besad kronen 12 ud af byens 16 gårde, at disse 12 gårde de 8 ugedagstjenere til Odensegård.

Overgangen til selveje var allerede sket inden 1806.

Antallet af gårde er stabilt fra 1511 til 1774 og stiger herefter brat i forbindelse med overgangen til selveje. Hustallet stiger i normalt omfang igennem det 19. århundrede, medens befolkningstallets stigning ligesom gårdtallet ligger over normal.

Gårdene var i 1688 forholdsvis store. Der synes kun at forekomme lodsejervise egaliseringer i byen.

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
-----------------	-------------------------	---------------------------	-----------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: ☐Interesse: ☐Stor
interesse: ☐Særlig
interesse: ☒**Landsbytypologisk vurdering:** stor interesse

1) Anlægstype.

Den middelstore udflytterbebyggelse af vikingetids-middelalder navnetypen -torp er randplaceret i sit ejerlav med engorientering. Bytomten er af den alm. forekomende slyngede vejby type i en regelmæssig og sluttet form. Af byen er senere udparcelleret enestegården Skovsbo.

2) Udviklingstype.

Byen domineredes i senmiddelalder af gejstlige besiddere - efter reformationen af kronen. Der forekommer lodsejervise egaliseringer. En hurtig overgang til selveje ledsages af markant vækst.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig anlægstype med gængs-udvikling for området.

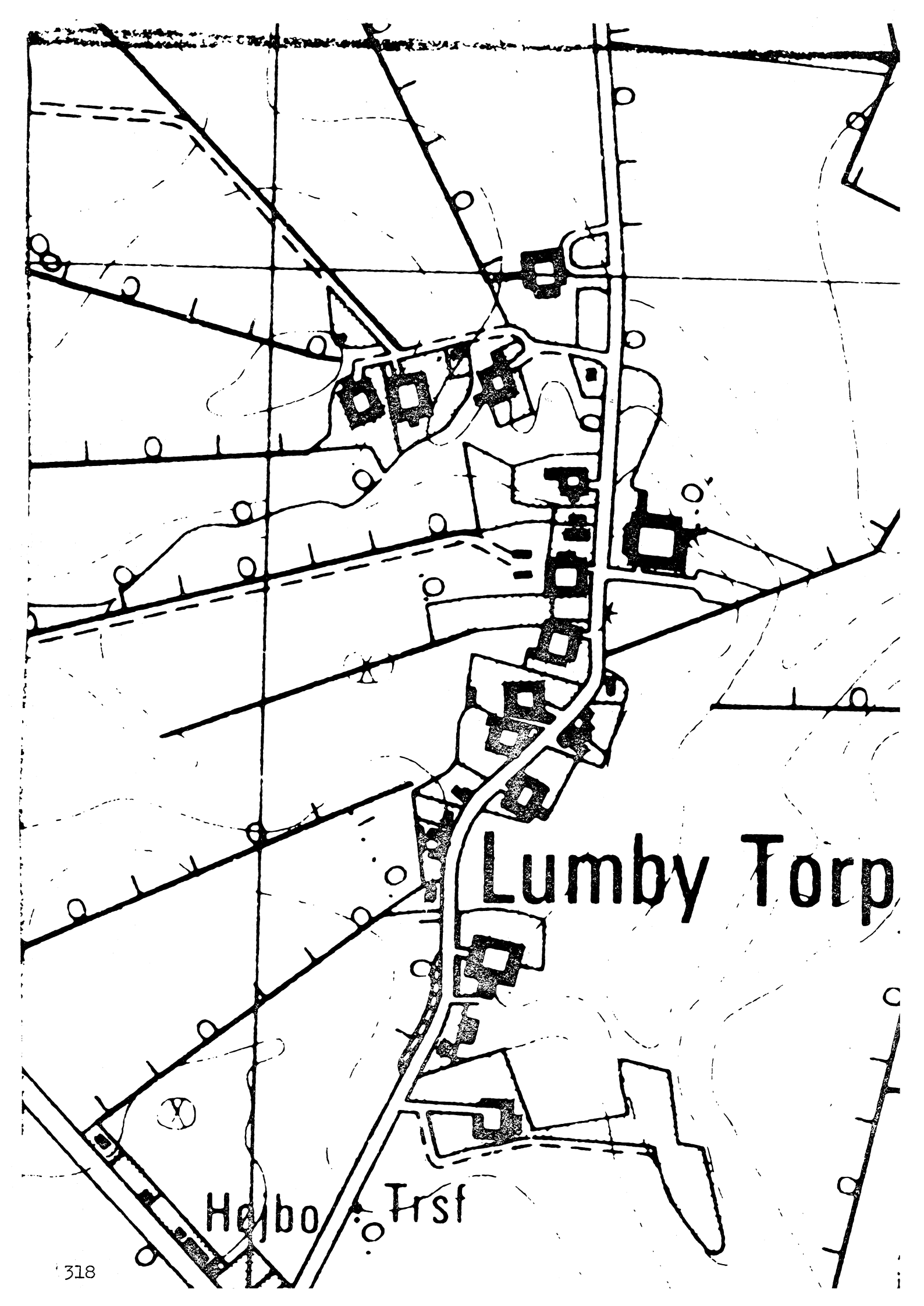
Relikt-vurdering: særlig interesse

1) Bytomten er velbevaret.

2) Ejerlavet har bevaret store dele af stjerneudskiftningshegnene intakte.

3) Særlige relikter: -

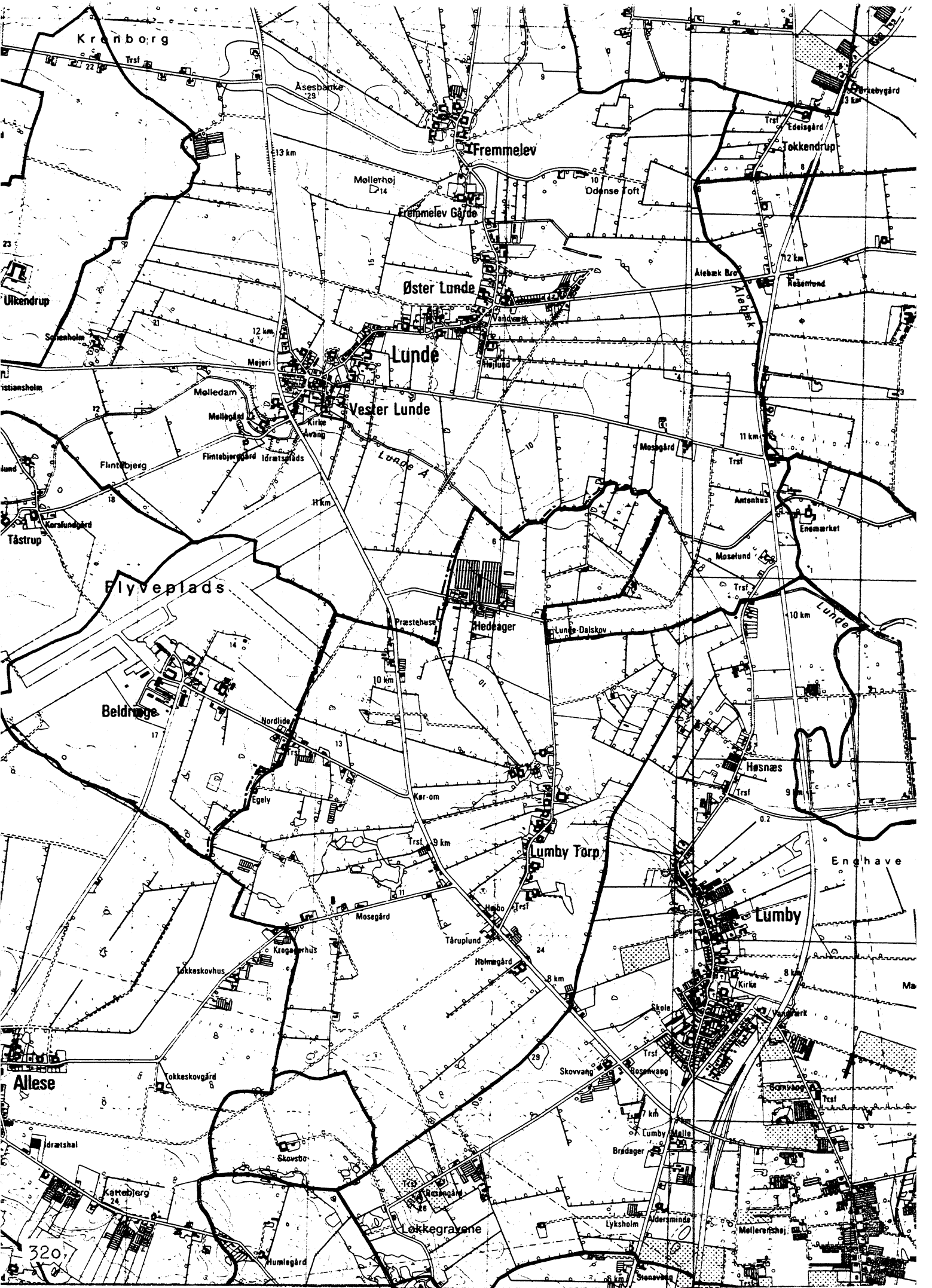
4) Arkæologiske interesser: -

A hand-drawn map of a village area. The map features several buildings represented by simple rectangular outlines with internal details like windows and doors. A network of roads, some solid and some dashed, crisscrosses the area. There are also numerous small circles, possibly representing trees or wells, scattered throughout the landscape. The overall style is that of a sketch or a field map.

Lumby Torp

Helbo Trsf

Krenborg

Fremmelev

Øster Lunde

Lunde

Vester Lunde

Flyveplads

Beldringe

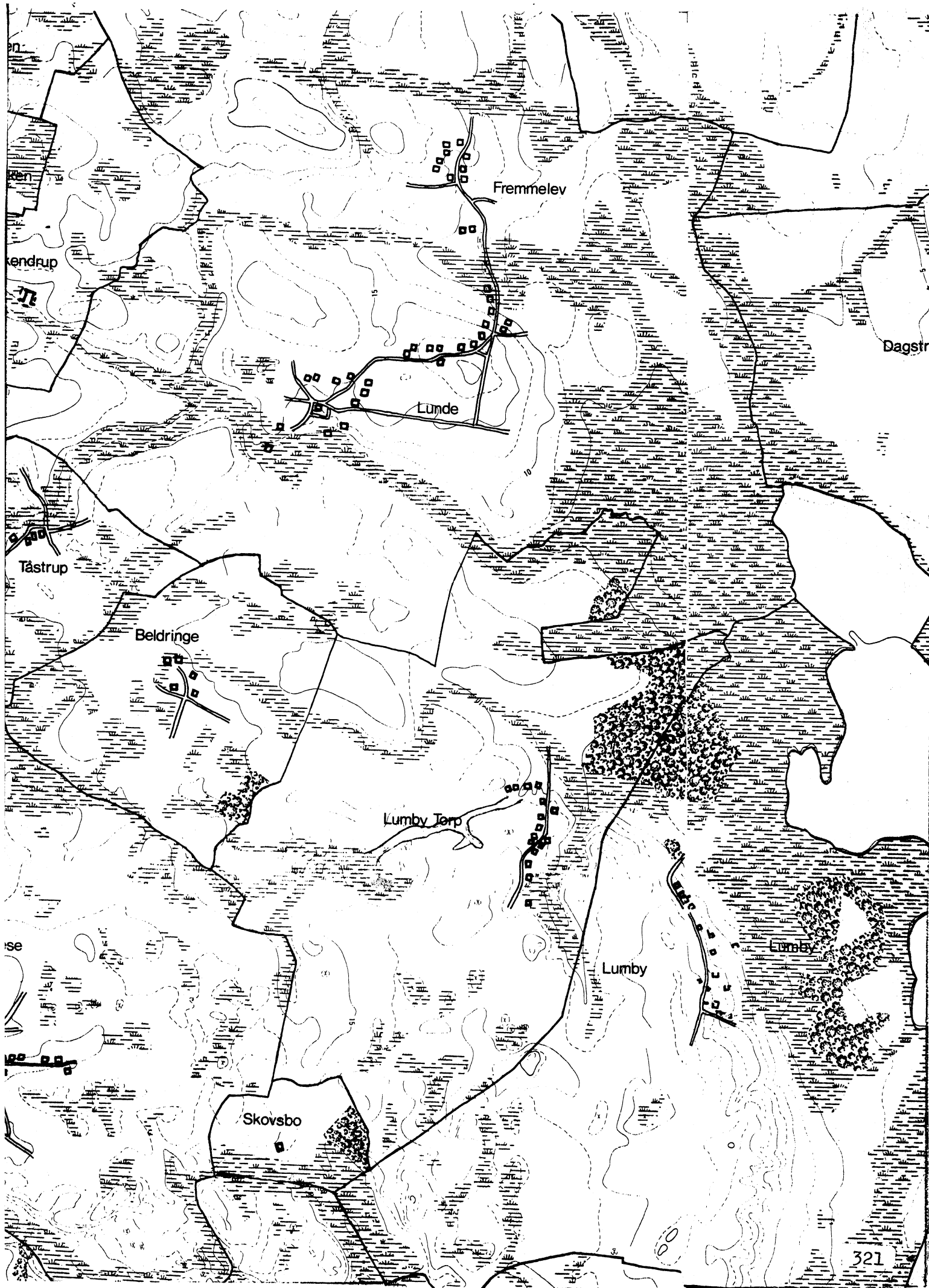
Lumby Torp

Lumby

Allese

Lokkegravene

320

LUMBY

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
-----------------	-------------------------	---------------------------	-----------------------

Navn: Lumby	Navnetype: -by.
-----------------------	---------------------------

Bemærkninger:

Lumby er nævnt første gang 1231 i formen Lyungby. Forleddet er liung, lyng, måske brugt her i betydningen lyngklædt område. Efterleddet er -by, som betyder Landsby. Bebyggelsesnavne på -by anses for dannet i vikingetid.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
------------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Lumby er kirkeby.

Historiske tildragelser:

I nærheden af Næsbyhoved muligvis dog i Lumby sg. stod i middelalderen en meget besøgt valfartskirke, Helligtrefoldighedskapellet eller Kluset kaldet, som bl.a. betænkes med pengegaver af Kong Hanses dronning Christine. 1545 blev det nedlagt og skænket til deling mellem Odense Græbrødre Hospital og Lumby kirke. I sognet fødtes 1765 litteraten og homøopaten H.C. Lund. I 1859 oprettedes en landboskole i Lumby, som var tænkt som et modstykke til den Koldske folkehøjskole. Skolen nedlagdes i 1894.

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
----------	------------------	--------------------	----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slyngget vejby.

Byen er delt i to dele. Nordligst en slynget vejby, hvor 9 gårde ligger regelmæssigt på den Ø side af den let slyngede vej der følger terrænet. Sydligst en forteby med kirken i midten og 4 gårde rundt om samt en del huse Ø for disse to grupper ligger henholdsvis 1, 1 og 2 gårde langs vejen der udgår fra byen.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☐ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☒ engorientering ☐ kystorientering

Eng på den NØ side af byen.

c. Udskiftning

år: 1794 figur: Stjerneudskiftning, en stor del af bymarken om byen er stjerneudsk. I periferien blokudskiftning.

d. Udflytning 3 gårde.

- ☐ ved udskiftningen
☒ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 5 el. flere.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Glat, Sletten med hedeslette og marint forland mod Ø.

jordbund: Smeltevandssand, moræner og ferskvandssand.

naturlig afgrænsning: Mod NØ, SØ og SV.

- ☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af eng og skov.

☐ blandingsøkonomi med

Eng og skovarealer i den NØ del af ejerlavet

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
----------	------------------	--------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

I den nordlige del af byen er alle gårde bevaret, ligeså også veje og skelsystemer. Men i bydelen omkring kirken er der flyttet flere gårde ud, der er sket nybebyggelse, kirkegårdsudvidelse og byen har mistet sin fortekarakter. En ny vej er blevet lavet i området vest for kirken og en ny vej skærer ind mellem bydelen omkring kirken og de to afsides liggende gårde Ø herfor.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

En stor del af stjerneudskiftningens hegn bevaret.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

Størsteparten opdyrket og i den sydvestlige del nybyggerier.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Lunde	Odense	Lumby

STATISTIK

Areal: 717 ha, heraf opdyrket 1682: 49%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	176	139	132				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	17 *	16 *	16 *	16	16 *	21	30
Huse:		3	6		27		
Huse m/ jord:				2		34	33
Huse u/ jord:				5		13	25
I alt:	17	19	22	23	43	68	88
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(100) 1664			15	11,7			
(100) 1688		9	7	8,7			
1844	9	7	5	5,8			
1903	19	6	5	4,6			
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	213	310	323				
Børn:	95	134	94				
I alt:	308	444	417				

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Lunde	Odense	Lumby

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			16	6				
1844	20	46					1	1
1903	30	58						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 717 ha. store ejerlav var i 1682 opdyrket 49%. En stor del af ejerlavet udgjordes da også af strandenge. I det 19.-20. århundrede foretaget store inddæmningsarbejder. Ejerlavet takseredes i 1688 til 139 tdr. htk. og i 1844 til 132 tdr. Byen havde i 1682 treårig rotation, men et større antal vange. Ejerlavet har oprindelig været meget større, men er blevet formindsket ved udparcelleringen af Lumby Torp samt rimeligvis Anderup og Stige, hvilket forklarer de regulerede skelforhold mellem disse byer og Lumby. Byen er stjerneudskiftet i 1791, men kun få gårde i byen er senere udflyttet/nedlagt.

Allerede i 1231 omtales byen som krongods, og bortset fra en periode i 1300-tallet, hvor de holstenske grever besad byen, forblev Lumby samlet som krongods indtil 1700-tallets krongodsauktion, der fulgtes af en hurtig overgang til selveje.

Fra 1511 til 1806 synes gårdstallet uforandret 16, hvorefter gårdtallet ekspanderer voldsomt gennem det 19. århundrede. Antallet af huse var allerede usædvanlig stort i 1774 og ekspanderer herefter i normalt omfang frem til 1844, hvorefter udviklingen stagnerer, hvilket er i overensstemmelse med befolkningstallets bevægelser.

Byens 16 gårde egaliseredes først i 1500-tallet på et højt hartkornsniveau. I 1664 omtales bønderne som ugedagstjenere til Odensegård.

Fra 1502-89 fungerede Lumby som centrum for Lumby birk.

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
----------	------------------	--------------------	----------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: ☐Interesse: ☐Stor
interesse: ☒Særlig
interesse: ☐**Landsbytypologisk vurdering:** stor interesse

1) Anlægstype.

Den middelstore kirke-adelby af vikingetids navnetypen -by er centralt placeret i sit ejerlav med engorientering. Byformen er en blanding af slyngetvejby og vejforteby typen. Af det oprindelige ejerlav er senere udparcelleret en række udflytterbyer.

2) Udviklingstype.

Byen var allerede i 1200-tallet samlet på kronens hånd, og den fungerede i senmiddelalderen og nyere tid som en egaliseret ugedagstjener by til Næsbyhoved/Odensegård. Den tidlige overgang til selveje fulgtes af ekspansion i normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig ikke særlig typeren anlægstype, hvis videre udvikling er afgørende præget af en tidlig centralisering af besiddelsesforholdene.

Relikt-vurdering: stor interesse

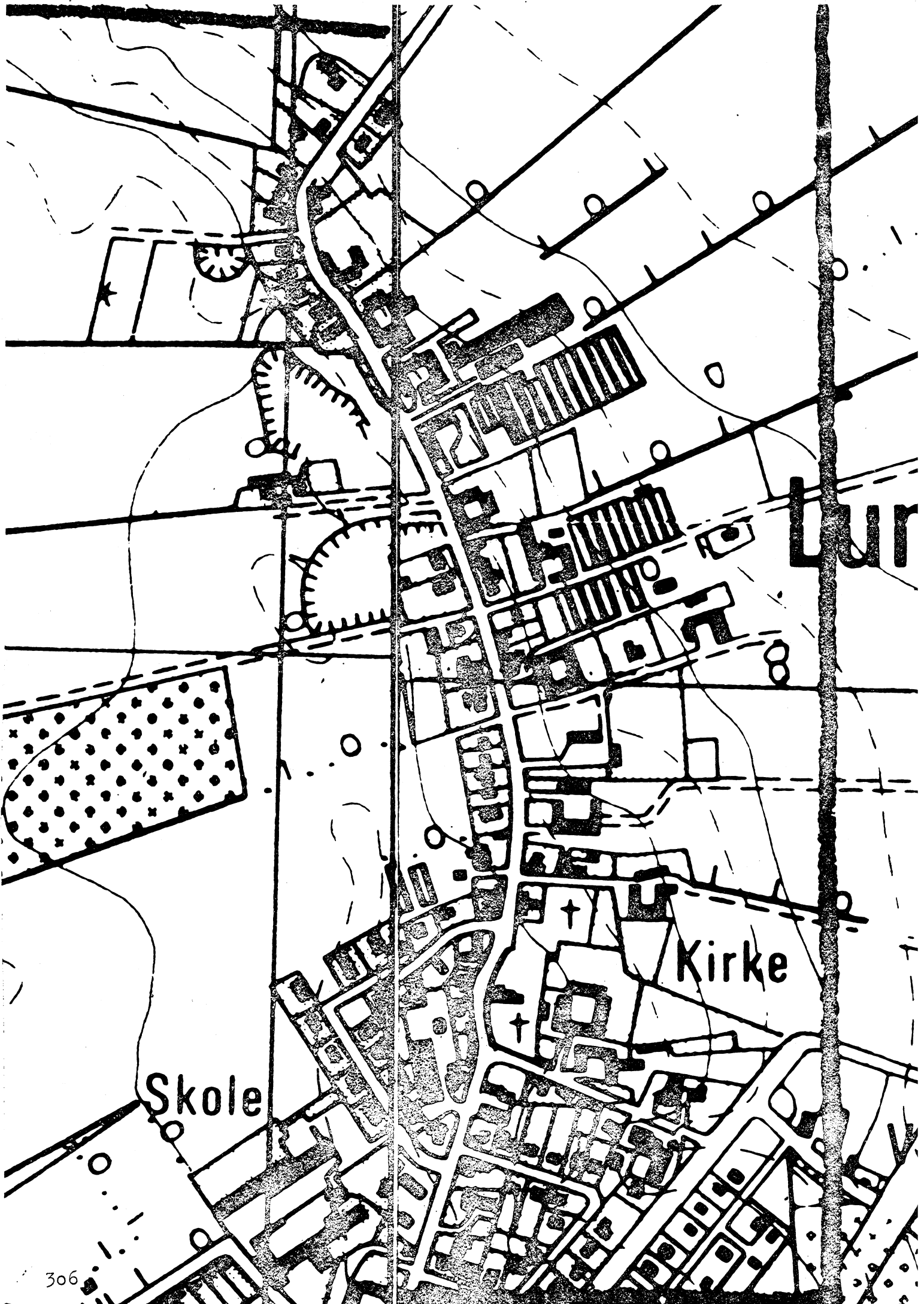
1) Bytomten er delvis bevaret, men dog præget af nybyggeri og vejreguleringer.

2) Ejerlavet har bevaret en stor del udskiftningshegn, men er også delvis præget af nybebyggelse.

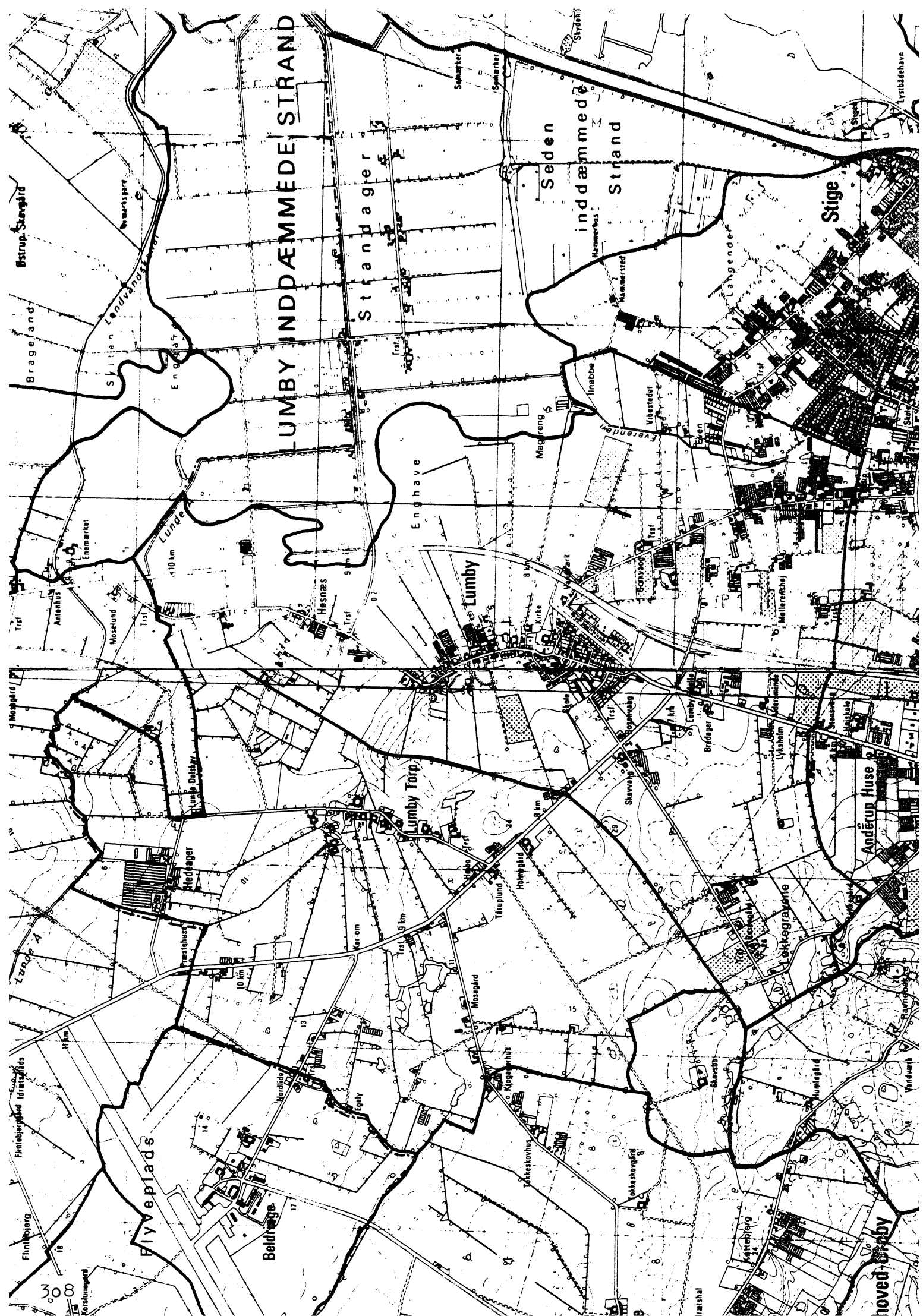
3) Særlige relikter: Kirke., *rydter skole fra beg. af 1720'erne, 600 rd anlagt*

4) Arkæologiske interesser: -

m. Nord 1814 m. Syd 1843.

NEDER HOLLUF

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
-----------------	------------------------	---------------------------	-------------------------

Navn: Neder-Holluf	Navnetype: -lev.
------------------------------	----------------------------

Bemærkninger:

Neder-Holluf er nævnt første gang 1397 i formen Haløf. Forleddets oprindelse er vanskelig at bestemme, men måske er det "hai", som betyder "høj". Efterleddet er "-lev", som formentlig betyder "arvegods". Stednavne på -lev anses for dannet før vikingetid.

Anlægstype: Delt adelby	Anlæggelsestidspunkt: På overgangen mellem vikingetid og middelalder.
-----------------------------------	---

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Neder-Holluf er den ene halvdel af en oprindelig udelt adelby, hvoraf Over-Holluf udgør den anden halvdel.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde.
----------	-----------------	--------------------	-------------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Slynget vejby.

De fleste gårde ligger usystematisk på en række på nordsiden af bygaden, mens en enkelt og nogle huse ligger syd for.

b. Placering i forhold til by-marken

☐ centralby	☐ agerorientering	☐ skovorientering	☐ åorientering
☒ randby	☐ engorientering	☐ kystorientering	

c. Udskiftning

år: 1790 figur:

d. Udflytning

- ☐ ved udskiftningen
- ☒ efter udskiftningen 3 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
vangeantal: 3 (markfællesskab med Over Holluf).

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med mindre hedesletter mod Ø og N.

jordbund: Moræneler med mindre forekomster af sengl. ferskvandssand og alluv. ferskvandsler, sand og grus.

naturlig afgrænsning: V, N og SØ.

☐ overvejende

☒ overvejende ager med større indhold af eng

☐ blandingsøkonomi med

Reguleret mod N ved oprettelsen af enestegådene Tornbjerg og Landkilde.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☒ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

50% af gårdene flyttet ud. Den oprindelige landsbytomt ikke bebygget, men umiddelbart nord for er i 1970'erne bygget en omfattende parcelhusbyggeri.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☐ størsteparten opdyrket

Størsteparten af ressourceområdet bebygget med parcelhuse.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

STATISTIK

Areal: 184 ha, heraf opdyrket 1688: 51%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	60	36	38	

Bebyggelsesenheder:

	1511		1664	1688	Incl. 1774 O. Holluf.	1844	1903
Gårde:	8		7	7	17	8	11
Huse:					12		
Huse m/ jord:						8	5
Huse u/ jord:			1	4			9
I alt:	8		8	11	29	16	25

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit
(43) 1664	1	3	3	8,6
(71) 1688	3	3	1	5,1
1844	3	5		
1903	10	1	0	

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	42	65	119
Børn:	22	28	55
I alt:	64	93	174

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
-----------------	------------------------	---------------------------	-------------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664					7	1		
1844	8	1				7		
1903	11	14						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 184 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 51%. Neder-Hollufs ejerlav udgør den ene halvdel af et oprindeligt udelt ejerlav Holluf. Der er ikke muligt, at datere delingen nærmere, men det kan dog nævnes at den navnemæssige opsplitning på Neder- og Over- først kendes fra 1500, delingen af muligvis ikke stort ældre. Det oprindelige meget store ejerlav var mod syd, vest og nord afgrænset af store eng- og skovarealer. Ejerlavet er dog underopdelt af en række parallelle NV-SØ orienterende engforløb, der øjensynlig har givet anledning til en tidlig underopdeling. Mod nord er udflyttergårdene Tornbjerg og Landkilde blevet anlagt i middelalderen. Neder-Holluf er anlagt som "koblingslandsby" umiddelbart op til et af disse engforløb. Ved Hollufgårds oprettelse først i 1500 tallet er den sydvestre del af Neder-Hollufs bymark imidlertid blevet inddraget som hovedgårdsmark. Den resterende del af ejerlavet vurderedes i 1688 til 36 og i 1844 til 38 tdr. htk., medens landgildehartkornet fra 1664 i forhold hertil er påfaldende højt, hvilket hænger sammen med tab af jord til Hollufgård.

Omkring 1500 var Jørgen Marsvin i færd med at samle gods i byen, og omkring 1520 synes han at have oprettet hovedgården af 2 bøndergårde i byen. Endnu i 1533 ejede Dalum Kloster en enkelt gård i byen, men i 1664 var hele byen længst samlet under Hollufgård. Inden 1682 lagdes yderligere 15 tdr. htk. af byens jord under Holluf. I 1802 hørte byens 6 fæstegårde og 6 huse med jord fortsat under nabo-godset, men året efter fik godsejeren bevilling til at sælge bøndergodset fra uden at miste hovedgårdens sædegårdsfrihed. I 1844 var samtlige gårde i selveje, medens husenes overgang til selveje først fandt sted i århundredets anden halvdel.

Gårdstallet i byen daler øjensynlig fra 8 i 1511 til 6 i 1802 i forbindelse med hovedgårdens ekspansion. I forbindelse med overgangen til selveje vokser gårdstallet i normalt omfang. I betragtning af hovedgårdens umiddelbare nærhed er hustallet egentlig forbavsende lavt, og det vokser heller ikke i normal omfang gennem det 19. århundrede, ligesom befolkningsvæksten fra 1787 til 1901 er af beskedent omfang.

Gårdstørrelsen var i 1688 under normen. Byen synes inden 1800 at være blevet egaliseret.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Åsum	Odense	Fraugde

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☒Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** stor interesse

1) Anlægstype.

Den forholdsvis lille, delte adelby er randplaceret i sit ejerlav ned mod et mindre engforløb. Inden hovedgården Hollufgårds oprettelse i 1500-tallet har landsbymarken dog bredt sig på begge sider af dette engforløb. Ejerlavet afspejler en række bebyggelseshistoriske udviklingstrin.

a) Landsbydeling, b) Enkeltgårds-udflytning, og c) Hovedgårdsekspansion.

Byformen er den almindelige, usystematiske vejby-type. Byen havde i 1682 markfællesskab med Over Holluf og almindeligt trevangsbrug.

2) Udviklingstype.

Fra først i 1500-tallet blev landsbyen tæt knyttet til den nyoprettede Hollufgård, hvorunder den lå i sin helhed frem til 1800-tallets begyndelse. Bortset fra nedlæggelse af gårde og inddragelse af jord synes den resterende del af landsbyen dog kun i ringe grad at være berørt af hovedgårdens nærhed.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis sjælden anlægstype, hvis ejerlavs videre udvikling afspejler en række vigtige udviklingstrin.

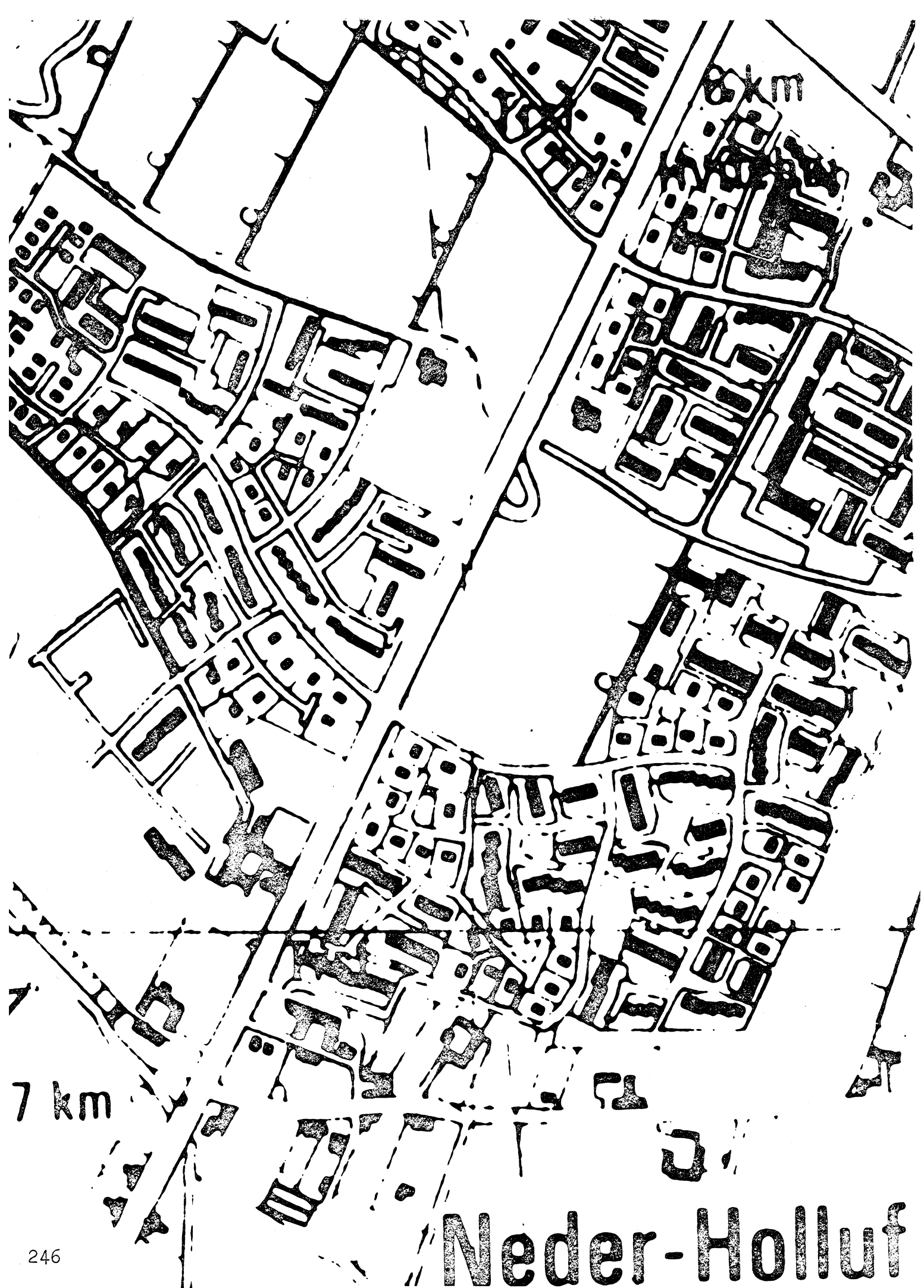
Relikt-vurdering: Mindre interesse

1) Bytomten er delvis opløst.

2) Kulturlandskabet. Ejerlavet domineres i dag af et omfattende parcelhusbyggeri.

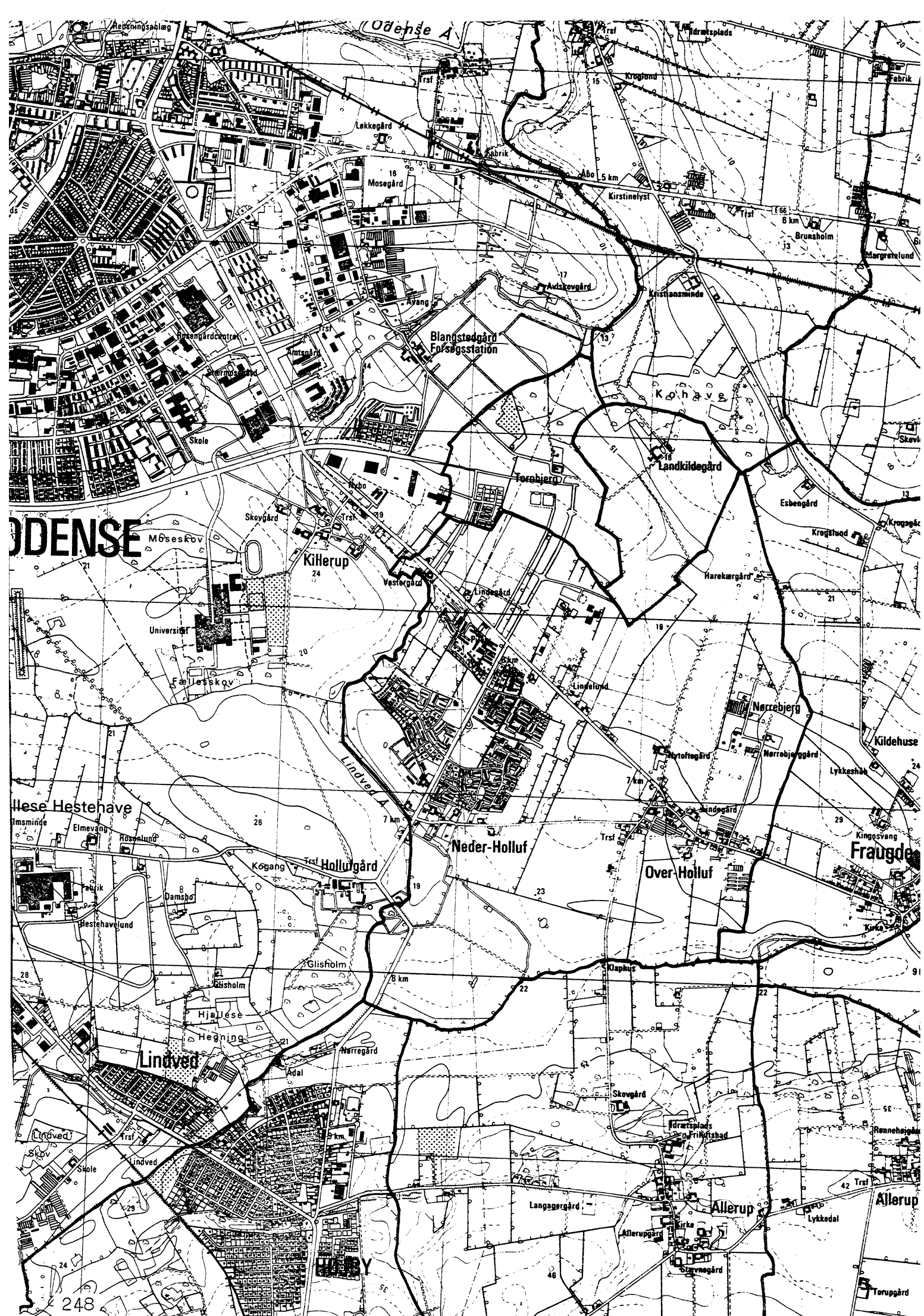
3) Særlige relikter: -

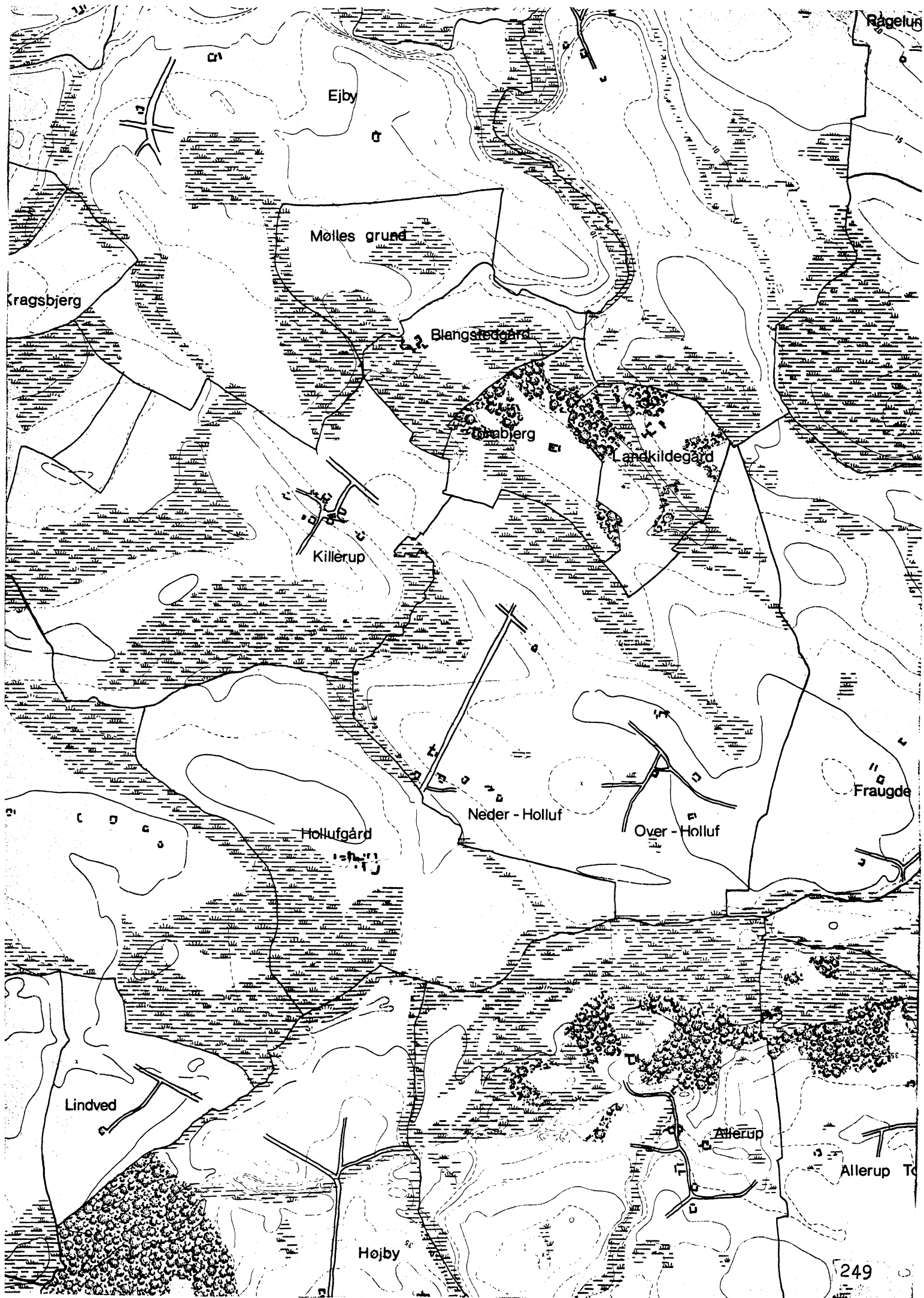
4) Arkæologiske interesser: -

Neder-Holluf

NÆSBY

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

Navn: Næsby	Navnetype: -by
--------------------	-----------------------

Bemærkninger: Næsby er nævnt første gang c. 1510 i formen Nesby. Forleddet er "næs", efter beliggenheden mellem Stavids å og Næsbyhoved sø. Efterleddet er "-by", som betyder "landsby". Bebyggelsesnavne på -by anses for dannet i vikingetiden.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
---------------------------	---

Bemærkninger: En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens 6 gårde ligger på begge sider af den slyngede vej, der knytter sig op til Stavids å. Gårdene ligger jævnt fordelt over hele byområdet.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☐ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☒ åorientering
☒ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

Byen ligger op til Stavids å.

c. Udskiftning

år: 1777 figur: Blokudskiftning.

d. Udflytning antal: ?

- ☐ ved udskiftningen
☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Trevangsbrug rotation: 2/1
 vangeantal: 4 + 1 sås årligt.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade gennemskåret af tunneldale.

jordbund: Moræneler og deluv. lagdelt sand og alluvialt ferskvandsdynd.

naturlig afgrænsning: Afgrænset af å og enge mod vest, syd, øst og delvis nord.

- ☐ overvejende
☒ overvejende agerjord med større indhold af mose, eng og skov.
☐ blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☐ delvis bevaret☒ opløst og nybebygget

Af de oprindelige 6 gårde er der en tilbage med dens fulde firlængede bygninger, måske er der også rester af to andre. Der er sket en omfattende nybebyggelse, også inden for det gamle landsbyområde. Tofter og skel er ikke bevaret længere, og der er sket ændringer i vejnettet, bl.a. er vejen igennem byen rettet ud.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☐ udskiftningshegnene☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

En stor del af bymarken er nybebygget.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

STATISTIK

Areal: 336 ha, heraf oprdkrket 1688: 54%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	69	71	72				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	7 ^x	6	7 ^x	7 ^x		9	9
Huse:			2				
Huse m/ jord:						4	6
Huse u/ jord:				2		3	14
I alt:	7	6	9	9		16	29
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.		5-8 tdr. htk.		8- tdr. htk.		Gennemsnit
(100) 1664					6		11,5
(100) 1688					6		11,8
1844	3		1		5		
1903	1		2		6		
Folketal:							
	1787		1845		1901		
Voksne:	79		129		201		
Børn:	35		65		61		
I alt:	114		194		262		

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1660			7	2				
1844	9	7						
1903	9	20						

Udviklingsbeskrivelse: Af det 336 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket ikke mindre end 54%. Ejerlavet takseredes i 1688 til 71 tdr. hartkorn og i 1844 til 72 tdr. hartkorn. Byen havde treårig rotation, men med en mindre årlig mark. Ejerlavet er naturligt afgrænset til alle sider med undtagelse af et stykke mod nord, hvor ejerlavet er udvidet med et stykke af ødebymarken Sørslev Mark, hvoraf gårdene i Næsby ses at have svaret landgilde i 1500 og 1600 tallet.

I senmiddelalderen hørte byen fuldstændigt under det nærliggende kronslot Næsbyhoved (nævnt første gang 1337), og byen forblev i kronens eje frem til de store krongodssalg i 1700-tallet, der fulgtes af overgang til selveje.

Fra 1502 og frem til landboreformernes tid bestod byen af 6 gårde, foruden Næsbyhoved Mølle, der evt. kan regnes med til ejerlavet. Overgangen til selveje ledsages af ekspansion i normalt omfang, såvel hvad angår gård som hustallet, ligesom befolkningsvæksten fra 1787 til 1845 er af normalt omfang. I det 20 årh. har byen udviklet sig til forstadsbebyggelse for Odense.

Byens 6 gårde havde et meget højt gennemsnitligt hartkorn og gårdene var allerede egaliserede i 1502.

Tidligere har byen mod øst grænset op til Næsbyhoved Sø, der imidlertid udtørredes i 1800-tallet.

På Næsbyhoved Møllegårds grund er der fundet rester af en vandmølle og et teglværk.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

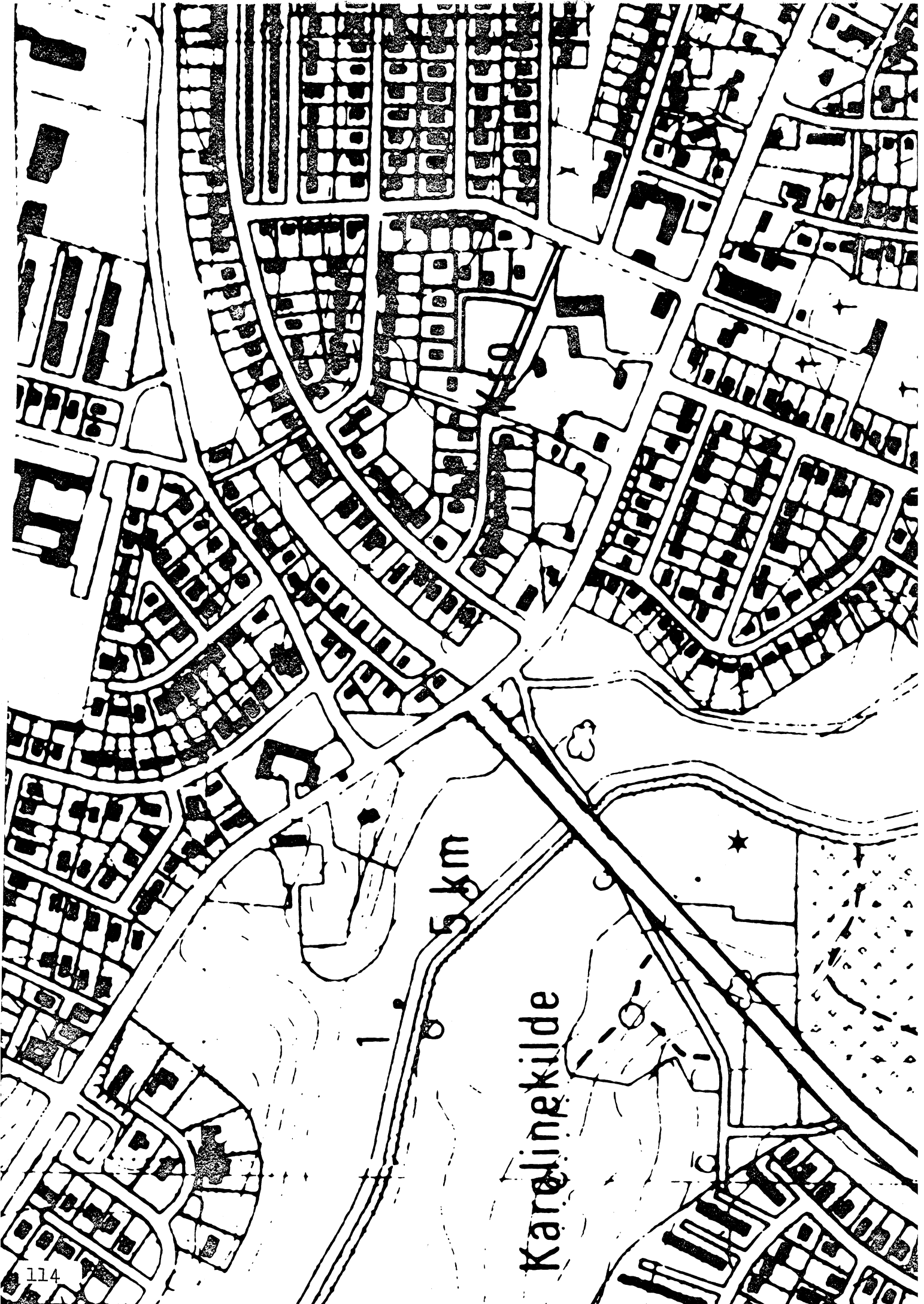
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: ☐Interesse: ☒Stor
interesse: ☐Særlig
interesse: ☐**Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

- 1) Anlægstype - Den middelstore adelby af vikingetidssnavnetypen -by er åorienteret og randplaceret i sit ejerlav. Opdykningsprocenten var i 1688 ret høj og driftssystemet var en kombination af treårig rotation og årlig mark. Ejerlavet er i senmiddelalderen udvidet med en del af ødebymarken: Sørslev Mark. Tidligere var ejerlavet som et "næs" afgrænset af to åløb. Byformen er den almindelige forekommende slynget-vejby-type.
- 2) Udviklingstype - Byen hørte i senmiddelalderen under kronslottet Næsbyhoved og var allerede da egaliseret på et forholdsvis højt hartkornsniveau. Den tidligere overgang til selveje udløste ekspansion i normalt omfang. Igennem det 20. årh. er hele ejerlavet blevet bebygget med forstadskvarterer.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis typeren anlægstype, med en for området karakteristisk udvikling.

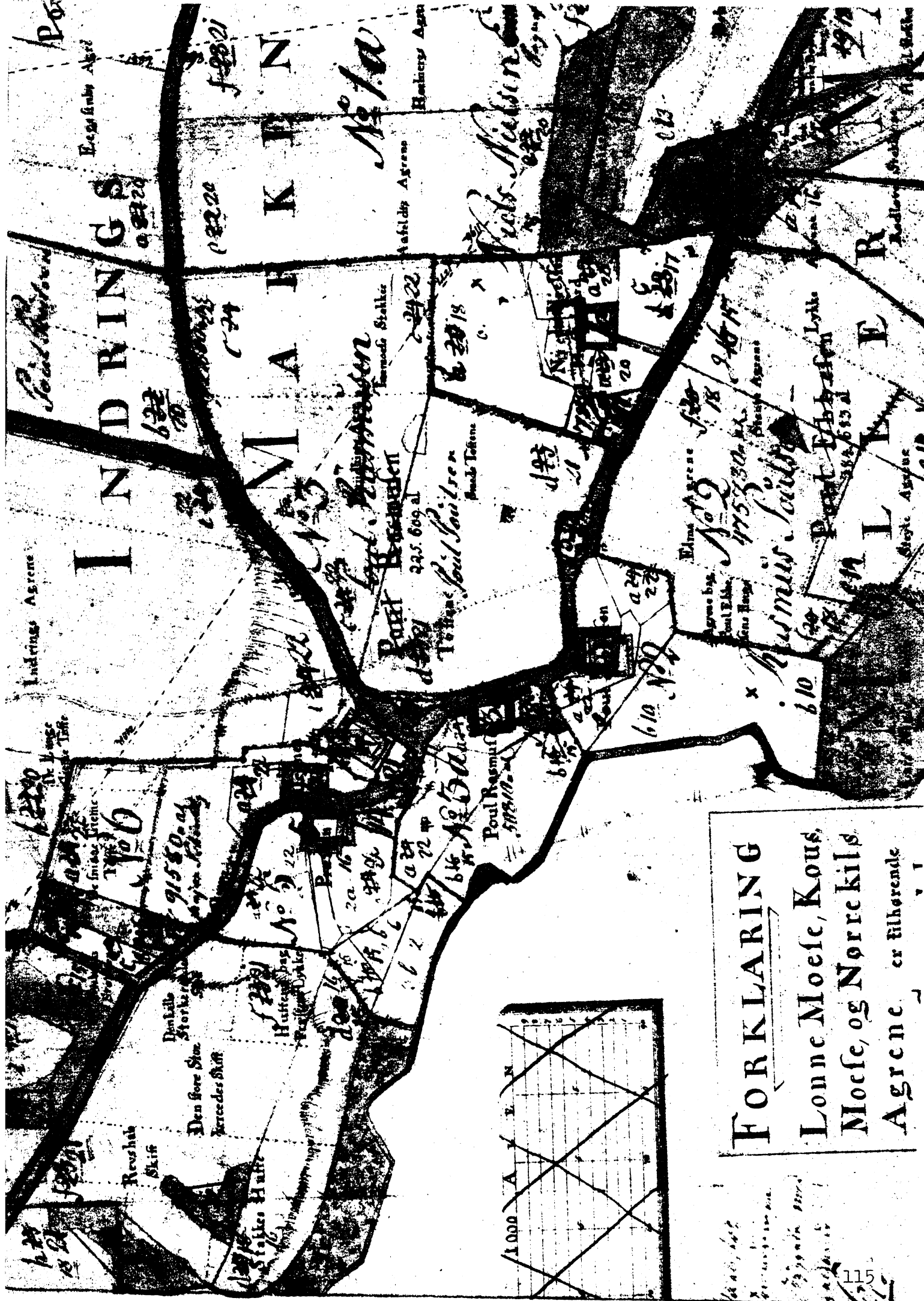
Relikt-vurdering: Mindre interesse.

- 1) Bytomten er opløst og nybebygget.
- 2) Kulturlandskabet er totalt præget af nybebyggelse.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: to frilagte gårdtomter og en vandmølletomt.

Karelingkilde

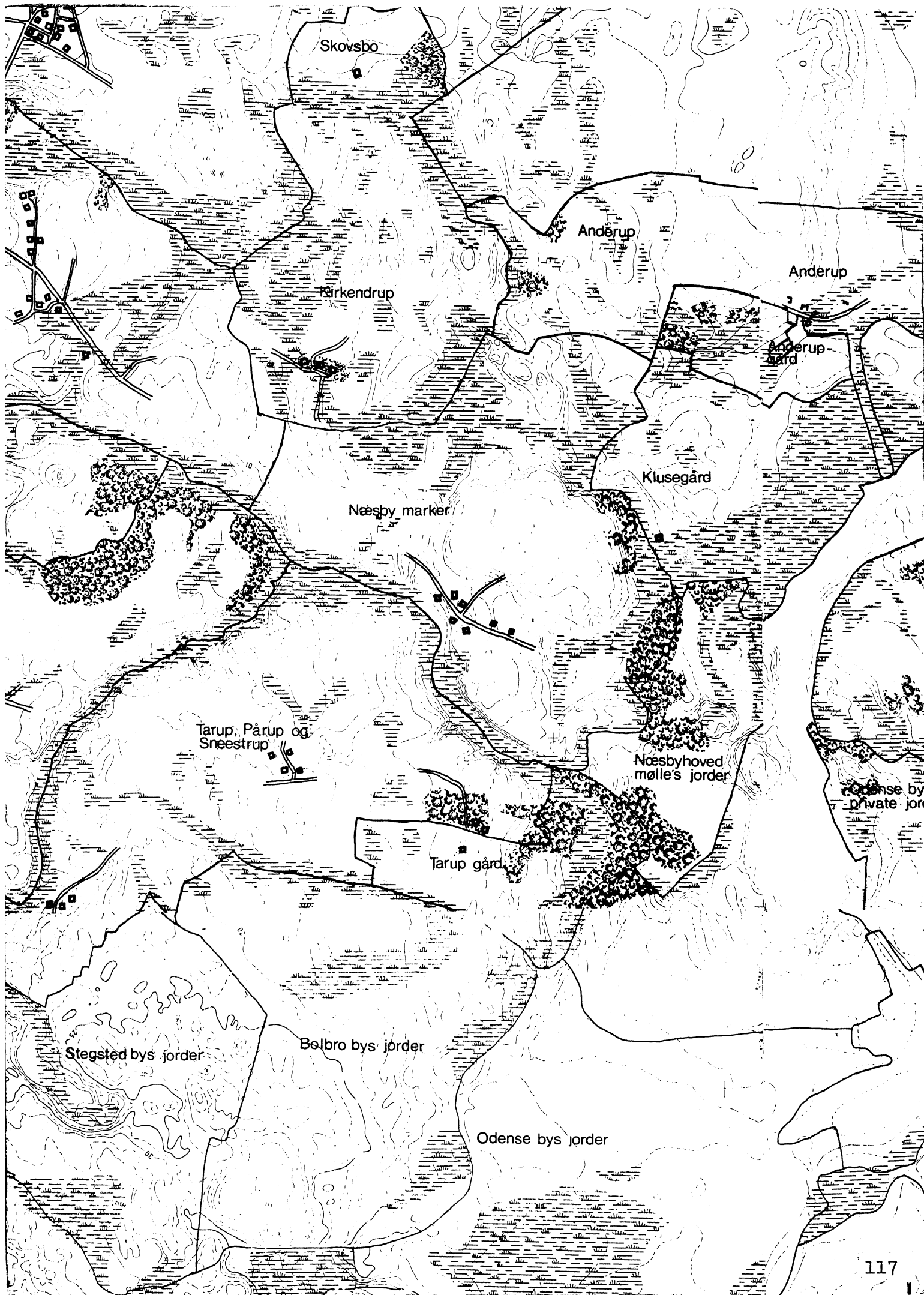
5 km

FORKLARING

Lonne Moese, Kous,
Moese, og Nørre kils
Agréne er tilhørende

NÆSBYHOVED-BROBY

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
-----------------	--------------------------	---------------------------	----------------------------------

Navn: Næsbyhoved-Broby	Navnetype: -by
--------------------------------------	------------------------------

Bemærkninger: Næsbyhoved-Broby er nævnt første gang 1277-86 i formen Nor-ræ-broby. Den første del af navnet er landsbynavnet Næsby sammensat med "hoved", fordi byen ligger på et markeret terrænfremspring, hoved, afgrænset af den nu udtørrede Næsbyhoved sø og åløb. Anden del af navnet skyldes formentlig overgangen (broen) over Stavids å. Bebyggelsesnavne på -by anses for dannet i vikingetiden.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
----------------------------------	--

Bemærkninger: En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne ikke er anlagt ved udflytning. Næsbyhoved-Broby er kirkeby.

Historiske tildragelser: I Næsbyhoved-Broby sogn fødtes c. 1708 bonden Jørgen Christian Korseberg. 1811 operasangeren Chr. Faaborg, 1891 zoologen afdelingsleder Poul Jespersen. Omtrent hvor Odense-Bogense landevejen krydser jernbanen Odense-Bogense er der en mindesten for red. P. V. Elmholt (d. 1927). Ved stadiet i Næsbyhoved-Broby er rejst mindesten med indskr.: "Hvor fjendehånd graved i ufredstid, der flokkes nu unge i fredelig tid".

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby?

Bebyggelsen er tredelt:

- 1) En nordlig del med 7 gårde, hvor gårdene ligger med næsten lige stor afstand (6 gårde vest for vejen).
- 2) Den mellemste del syd herfor med 7 tætliggende gårde, heraf 5 nord for vejen.
- 3) Sydøst herfor kirken med 2 gårde vest herfor.

b. Placering i forhold til by-marken

☒ centralby	☒ agerorientering	☐ skovorientering	☐ åorientering
☐ randby	☐ engorientering	☐ kystorientering	

c. Udskiftning

år: 1788 figur: Blokudskiftning.

Nogle store kvadratiske lodder og nogle mindre uregelmæssige lodder. Omkring byen tendens til stjerneudsk.

d. Udflytning

- ☒ ved udskiftningen 4 gårde
☒ efter udskiftningen 7 gårde

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Trevangsbrug.

rotation: 2/1

vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med tunneldale.

jordbund: Moræneler med alluv. ferskvandsdynd med kilde- og mosekalk.

naturlig afgrænsning: Afgrænset af åer og eng mod syd, øst og nord.

☒ overvejende agerjord

☐ overvejende med større indhold af

☐ blandingsøkonomi med

I den nordvestlige del af bymarken er der noget skov.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

7 ud af 16 gårde er udflyttet siden udskiftningen, og en væsentlig del af de gamle bytomter er bebygget, men byen har i høj grad bevaret en del af sin oprindelige karakter. Tredelingen af byen eksisterer stadig med kirken i byens udkant. Veje og store dele af skelsystemet er bevaret. Nybebyggelsen er sket dels i den SV del af den nordlige bydel, dels S og Ø for kirken.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☐ udskiftningshegnene☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
-----------------	--------------------------	---------------------------	----------------------------------

STATISTIK

Areal: 172 ha, heraf opdyrket i 1688: 589,2 tdr. land.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	185	157	128	

Bebyggelsesenheder:

	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	34 ^{1.}	21	22	21		23	33
Huse:		1	4				
Huse m/ jord:				2		8	30
Huse u/ jord:				6		12	28
I alt:	34	22	26	29		43	91

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit
(38) 1664	3	8	10	9,3
(43) 1688	3	9	9	7,4
1844	4	18	1	
1903	26	6	1	

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	136	186	273+38
Børn:	68	77	118+20
I alt:	204	263	391+58

1. inklusive Kirkendrup og Skovshøjrup.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1660			11	3			11	1
1844	6	7					17	13
1903	33	58						

Udviklingsbeskrivelse: (Næsbyhoved-)Broby vurderedes i 1688 til 157 tdr. hartkorn og i 1844 til 128 tdr. hartkorn. Ejerlavet er overalt naturligt afgrænset af åer og eng, bortset fra mod vest, hvor Skovshøjrup synes udparcelleret som torp af Broby. Byen havde i 1688 alm. trevangsbrug. Endnu i 1589 omtales Broby Søb som sø, men på udskiftningstiden var her blot eng. Ejendomsforholdene i byen forblev meget sammensatte. I 1475 ejede Løgismose 2 gårde i byen. Disse gårde gik til Karl Bryske af Flintholm, der i 1506 ejede tre gårde i byen. I 1589 var Anna Walkendorff i gang med at bygge en avlsgård, Brobygård, ved søen. At dømmes efter beliggenheden kan gården være identisk med "Lundsgård", der opføres i skattemandtallet 1610 som (to) Fæstegård(e). I hvert fald høres ikke senere om Brobygård. Mærkeligt nok lå der ikke i senmiddelalderen en eneste gård i byen under kronlenet Næsbyhoved. Kronens 11 gårde i 1664 fordelte sig derimod på tidligere og eksisterende gejstlige stiftelser som Skt. Knuds Kloster, Odense Hospital, Broby kirke og præst, medens de 11 adelige gårde fordelte sig på 8 lodsejere! Overgangen til selveje var endnu kun lidt fremskreden i 1844. Antallet af gårde lå i 1600-tallet på 21-22 og steg først afgørende efter 1844. I overensstemmelse med den sene overgang til selveje sætter hustalsekspansionen også først for alvor ind efter 1844. Fra 1845 til 1901 er befolkningsvæksten også normal stor. Gårdene var i 1688 lidt over gennemsnitsstørrelse, men fordelte sig jævnt over hele hartkornsskalaen. I 1800-tallet spillede tørveproduktion en væsentlig rolle i byen. I dag har byen fået karakter af bymæssig bebyggelse.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse:☐

Interesse:

☒Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☐

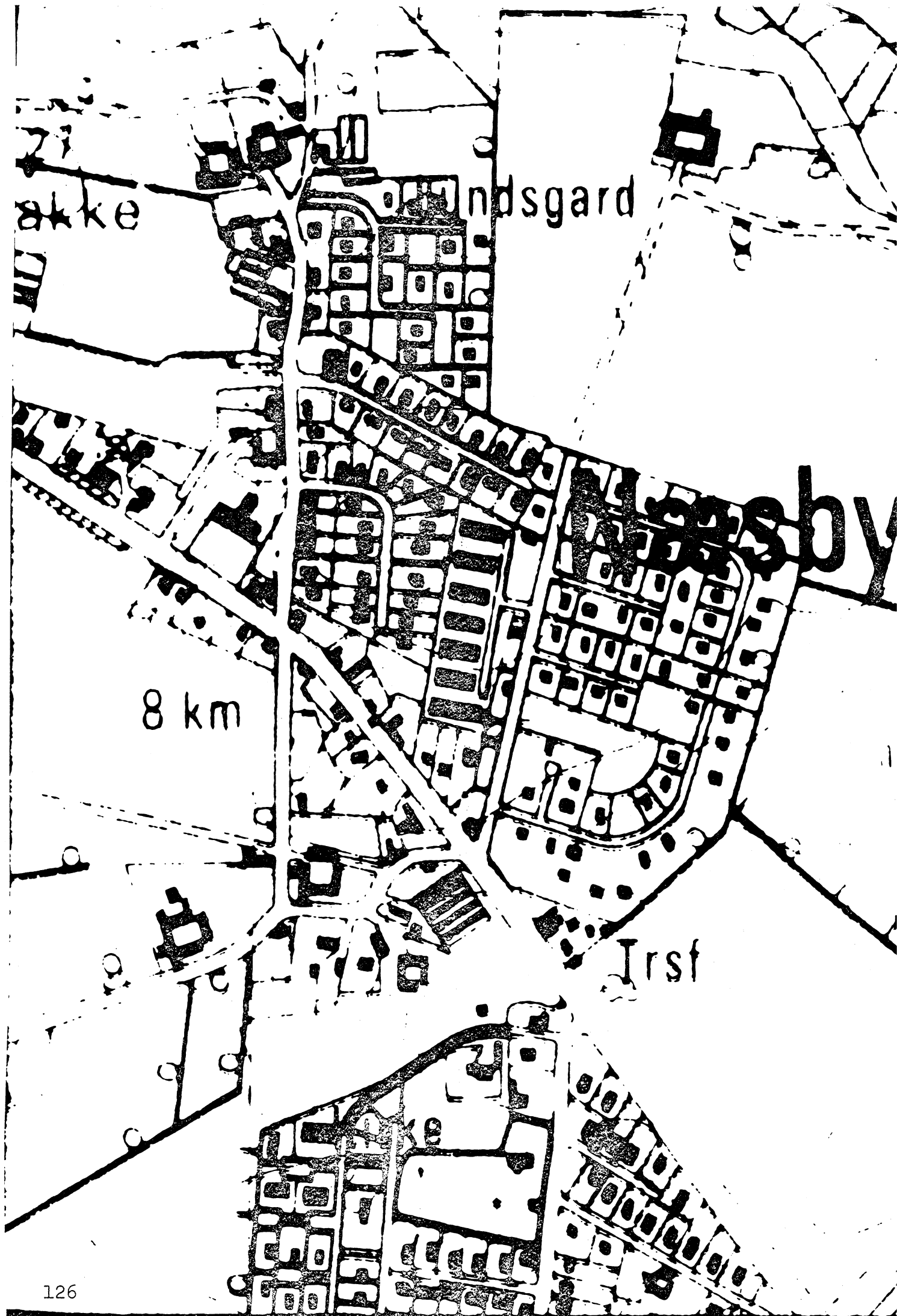
Landsbytypologisk vurdering: Interesse.

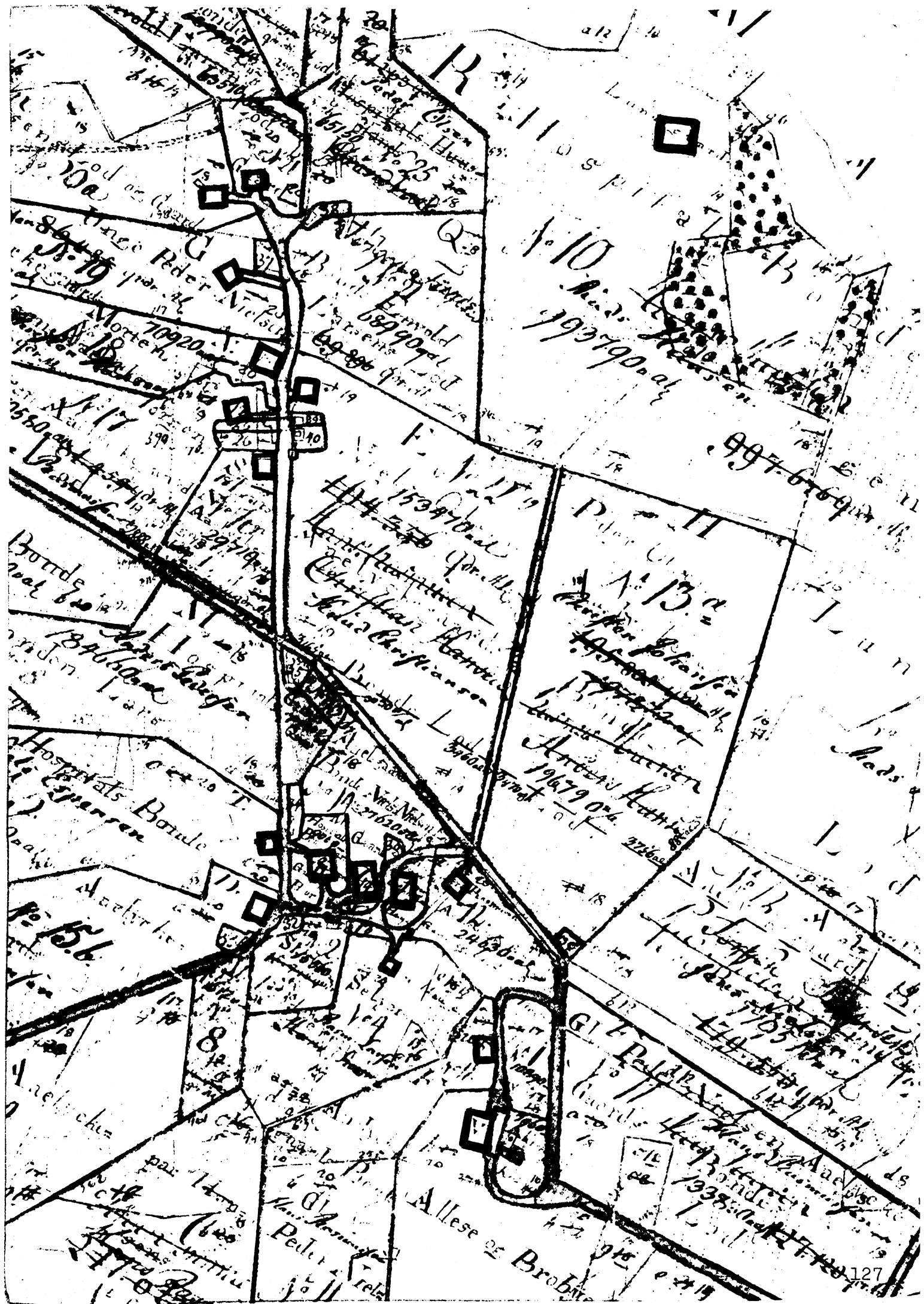
- 1) Anlægstype - Den store kirke-adelby af vikingetidsnavnetypen -by er centralplaceret i sit ejerlav med agerorientering. Byen havde i 1688 almindeligt trevangsbrug. Af det oprindeligt naturligt afgrænsede ejerlav er senere udskilt torpbebyggelsen Skovshøjrup og måske Kirkendrup. Byformen er ejendommelig med sine tre bebyggelseskerner foruden 1500-tals avlsgården Lundsgård. Muligvis er der tale om en sammenflytning af flere bebyggelser.
- 2) Udviklingstype - Byen har til stadighed meget sammensatte besiddelsesforhold, og et forsøg på at oprette en adelig hovedgård krones ikke med større held. Overgangen til selveje forløber ret sent.

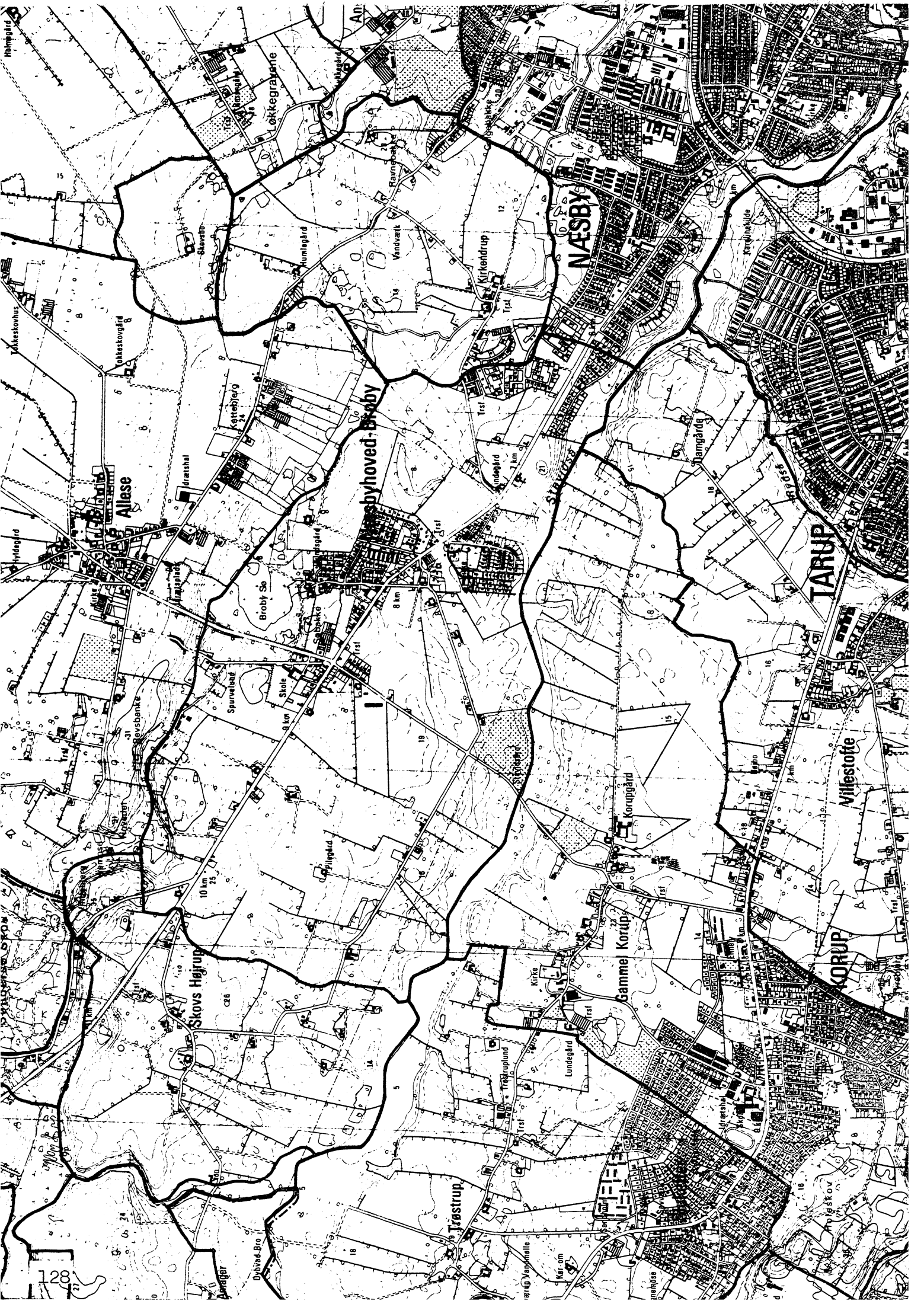
Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis ukarakteristisk anlægstype uden særlige udviklingsmæssige karakteristika.

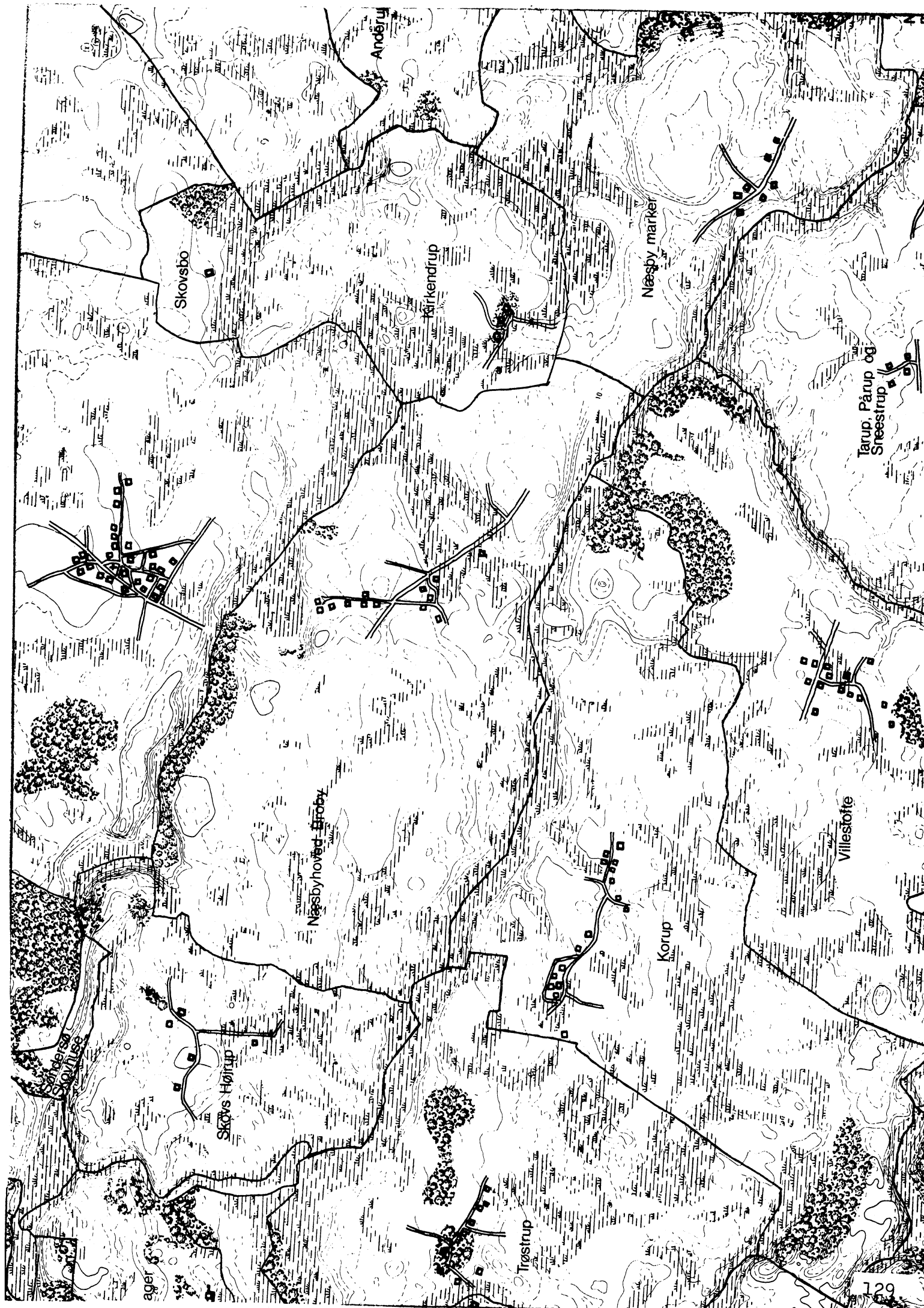
Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er delvis bevaret, men i dag præget af nybyggeri.
- 2) Kulturlandskabet har ikke bevaret hegn af betydning.
- 3) Særlige relikter: kirken.
- 4) Arkæologiske interesser: -

OVER HOLLUF

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
-----------------	------------------------	---------------------------	-------------------------

Navn: Over-Holluf	Navnetype: -lev.
-----------------------------	----------------------------

Bemærkninger:

Over-Holluf er nævnt første gang o. 1510 i formen Offuer Holloff. Forleddets oprindelse er svært at bestemme, men måske er det "hai", som betyder "høj". Efterleddet er "-lev", som formentlig betyder "arvegods" Stednavne på -lev anses for dannet før vikingetid.

Anlægstype: Delt adelby	Anlæggelsestidspunkt: På overgangen mellem vikingetid og middelalder.
-----------------------------------	---

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Over-Holluf er en delt adelby, hvor Neder-Holluf udgør den anden halvdel.

Historiske tildragelser:

Mindelund for forfatteren Morten Korch ved gadekæret i Over-Holluf 1956.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Med et par undtagelser ligger bebyggelsen langs den NV-SØ gående gennemfartsvej, der danner en del af bygaden. 4 gårde ligger ved den lille vej vinkelret på førstnævnte i den østlige del. Mod vest en irregulær forte næsten uden bebyggelse omkring.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1790 figur: Blokudskiftning.

d. Udflytning

- ☐ ved udskiftningen
☒ efter udskiftningen 1 eller 2.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
 vangeantal: 3 (markfællesskab med Neder Holluf).

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade og hedeslette.

jordbund: Moræneler og sengl. ferskvandssand.

naturlig afgrænsning: Mod S og NØ. Reguleret mod N ved oprettelsen af Tornbjerg og Landkilde.

- ☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af eng.
☐ blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Kun enkelte gårde synes flyttet ud. En del parcelhuse opført uden at ændre landsbytomtens udseende. Derimod er der opført en hel del væksthuse især umiddelbart syd for byen.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

Totalt opdyrket.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
-----------------	------------------------	---------------------------	-------------------------

STATISTIK

Areal: 251 ha, heraf opdyrket 1688: 55%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	88	54	55	

Bebyggelsesenheder:

	1511	1600-10	1664	1688	Incl. 1774 N. Holluf	1844	1903
Gårde:	8	2	9	9	17	10	12
Huse:					12		
Huse m/ jord:						10	15
Huse u/ jord:			4	6		1	22
I alt:	8	2	13	15	29	21	49

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

	1-4' tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit
(56) 1664		3	6	9,8
(78) 1688	1	7	1	6,0
1844	4	6		
1903	8	3	1	

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	68	131	149+6
Børn:	38	66	73+7
I alt:	106	197	222+13

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:			gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664					9	4		
1844	10	10				1		
1903	12	37						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 251 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 55%. Over-Hollufs ejerlav udgør den ene halvdel af et oprindeligt udelt ejerlav. Det er ikke muligt at datere delingen nærmere, men det kan dog nævnes at den navnemæssige opsplitning på Neder- og Over- Holluf først kendes fra 1500, delingen er muligvis ikke stort ældre. Det oprindelige meget store ejerlav var mod syd, vest og nord afgrænset af store eng- og skovarealer. Ejerlavet er dog underopdelt af en række parallelle NV-SØ orienterede engforløb, der øjensynlig har givet anledning til en tidlig underopdeling. Udflyttergårdene Tornbjerg og Landkilde mod nord er anlagt i middelalderen. Ejerlavet takserede i 1688 til 54 og i 1844 til 55 tdr. htk. I forhold hertil er landgildehartkornet 1664 ret højt. Byen havde i 1688 trevangsbrug og markfællesskab med Neder-Holluf.

Allerede fra 1487 ses Hollufgårds grundlægger Jørgen Marsvin i færd med at samle gods i byen, men i 1530'erne var der dog stadig en selvejer og en fæstegård til Dalum Kloster i byen. Formentlig er det disse to gårde som endnu i 1610 ikke var erhvervet af den indensogns hovedgård, og derved stadig var skattepligtige. Dog i 1664 lå hele byen til Hollufgård, og det gjorde byens 11 gårde og 6 huse fortsat i 1802. I 1844 var overgangen til selveje stort set tilendebragt.

Gårdstallet synes ret konstant fra 1511 til 1688, og vokser herefter med 2 inden 1802. dette niveau holdes herefter ret stabilt. Forholdet mellem gård og hustal udvikler sig på normal vis i perioden fra 1664 til 1903, ligesom befolkningsvæksten er af normalt omfang.

Gårdene var i 1688 gennemgående af jævn størrelse, og dette forhold synes uændret frem til 1844.

FYNS AMT	Herred: Asum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

Sammenfattende vurdering: Stor interesse

Ingen
interesse:

☐

Interesse:

☐

Stor
interesse:

☒

Særlig
interesse:

☐

Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.

- 1) Anlægstype. Den forholdsvis lille delte adelby er centralplaceret i ejerlavet og har almindelig agerorientering. Ejerlavet afspejler en række bebyggelseshistoriske udviklingstrin.

a) Landsbydeling, og b) enkeltgårdsudflytning.

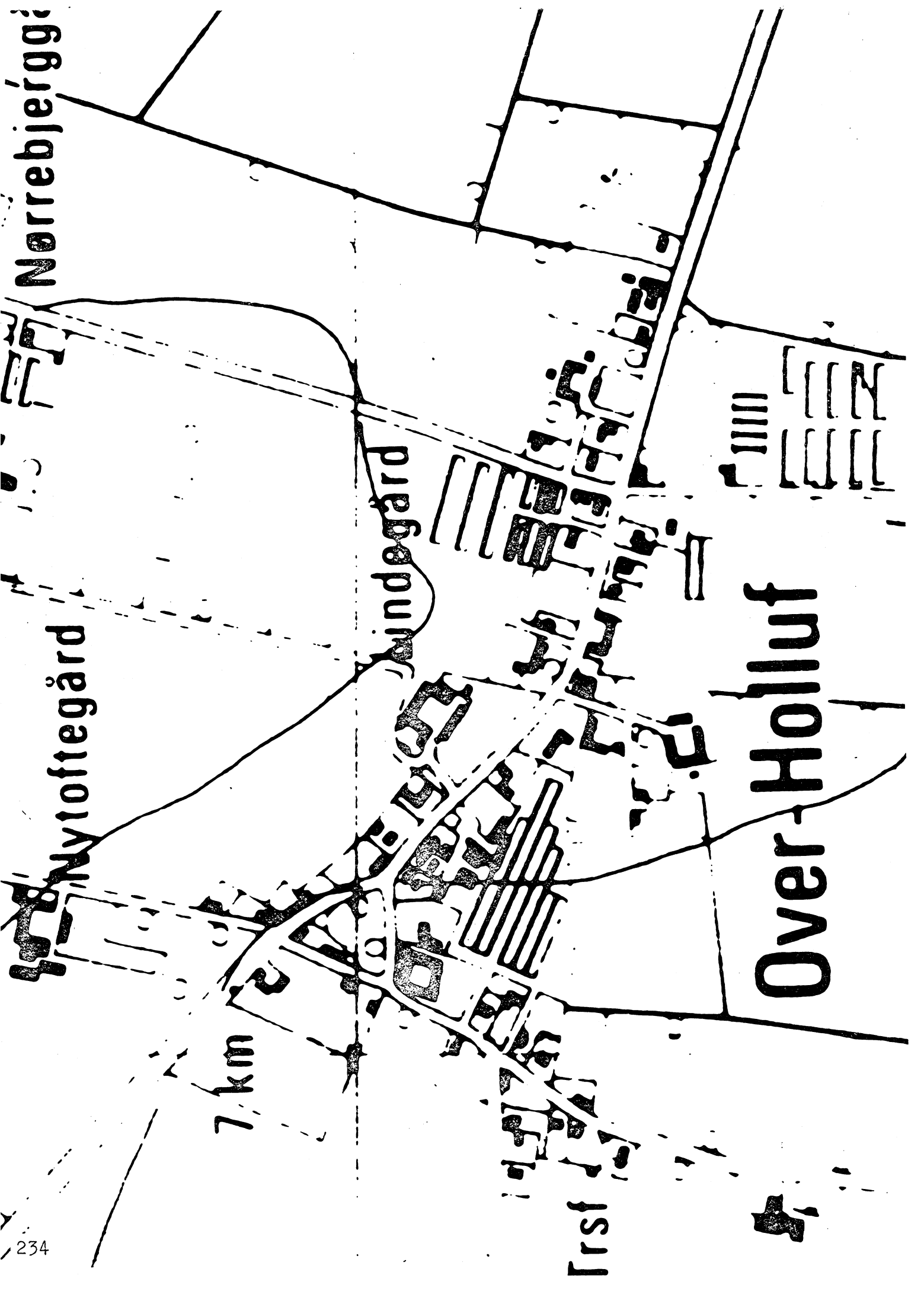
Bytomten er den almindelige slynget vejby-type, dog her med en for-teplads tilknyttet. Byen havde markfællesskab med Neder-Holluf og almindeligt trevangsbrug.

- 2) Udviklingstype: Byne bliver forholdsvis tidligt samlet under Holluf-gård, men landsbyens struktur synes kun i forholdsvis ringe grad berørt heraf. Byens udvikling følger i det store og hele gængsemønstre.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis sjælden anlægstype, med en forholdsvis almindelig men ikke særlig typeren udvikling.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

- 1) Bytomten er forholdsvis godt bevaret, men indtrykket skæmmes dog noget af den gennemgående amtsvej og et omfattende væksthushyggeri.
- 2) Kulturlandskabet. Totalt opdyrket, men uden nævneværdig ny bebyggelse. En god del udskiftningshegn bevaret.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: -

Nørrebyergård

Nytoftegård

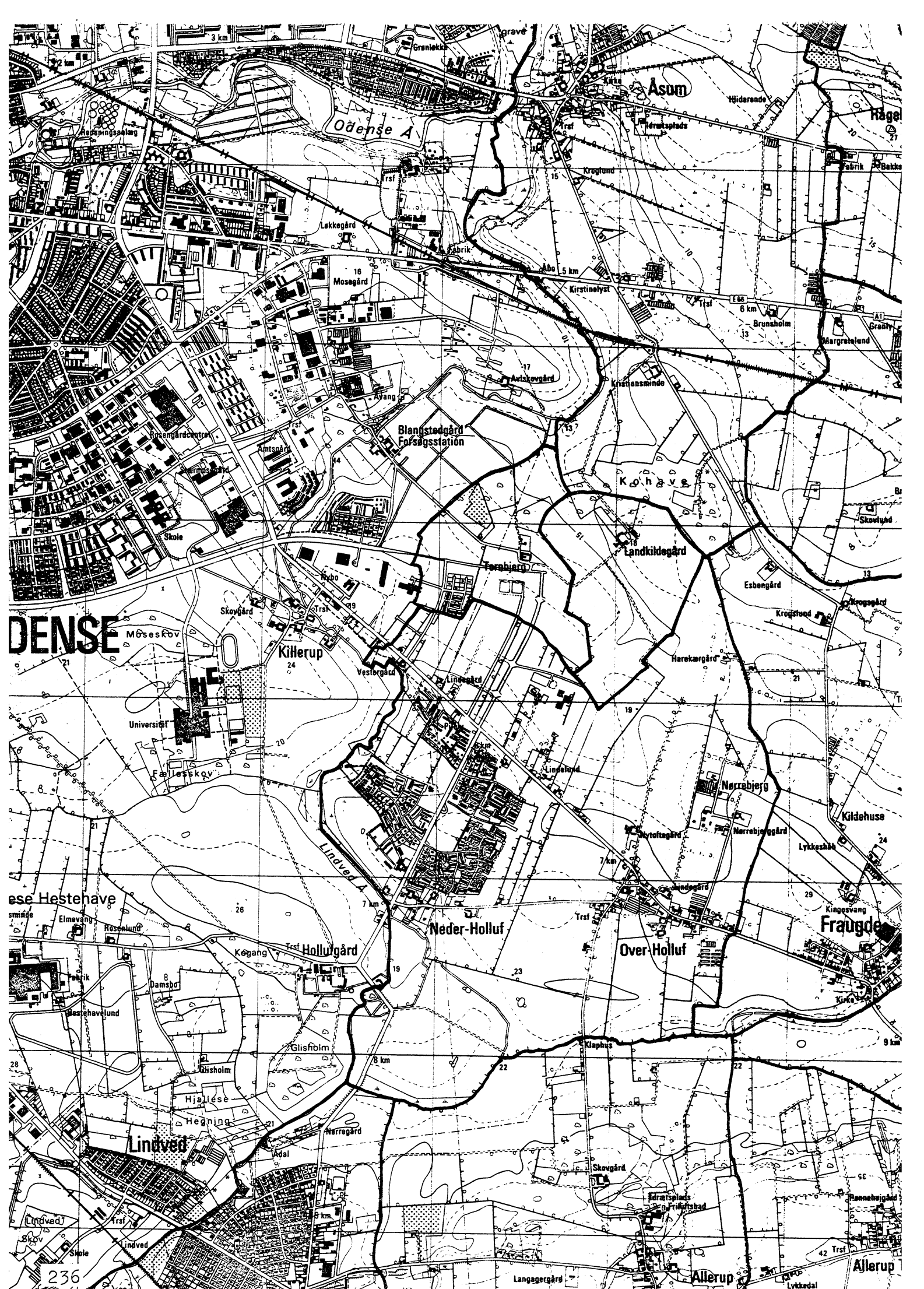
Hindegård

Over-Holuf

7 km

Først

PÅRUP

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

Navn: Pårup	Navnetype: -torp
--------------------	-------------------------

Bemærkninger:

Pårup er nævnt første gang 1339 i formen Paathorp. Forleddet er mandsnavnet eller tilnavnet "Pa", som egentlig betyder påfugl. Efterleddet er -torp, som betyder bebyggelse. Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i middelalderen eller i vikingetid.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse ?	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
--	---

Bemærkninger:

Pårup er kirkeby, men kirken ligger isoleret nordøst for byen.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens 4 gårde ligger langs den fra S mod Ø gående vej med to på hver side. Kirken ligger et stykke øst for byen uden bebyggelsesmæssig sammenhæng.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1783 figur: Blokudskiftning.

d. Udflytning Ingen

- ☐ ved udskiftningen
☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Trevangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 4 + 1 sås årligt

Dyrkningsfællesskab med Snestrup og
Tarup.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med ekstra. marg. afvandingsdal. Tilhører Sletten.

jordbund: Moræneler med diluv. lagdelt sand samt mindre forekomster af alluvialt ferskvandsdynd.

naturlig afgrænsning: Med ær og enge mod Ø, S og delvist V.

- ☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af eng.

☐ blandingsøkonomi med

Eng spredt rundt i bymarken.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☒ velbevaret☐ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Ingen af landsbyens fire gårde er blevet flyttet væk fra deres oprindelige tomt (én af gårdene er blevet flyttet væk fra gadekrydset og længere ned på sin tofte). Veje og tofter er velbevaret. Kirken ligger stadig adskilt fra bebyggelsen. Der findes ingen nybebyggelse i selve byen, men N for den.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☐ udskiftningshegnene☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

Megen nybebyggelse.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Pårup

STATISTIK

Areal: 108 ha, heraf opdyrket 1688: 59%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	36	24					
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844 ¹	1903
Gårde:	4	4	4	4	*	16	6
Huse:			3		3		
Huse m/ jord:				1		15	5
Huse u/ jord:				3		3	2
I alt:	4	4	7	8	7	34	13
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(75) 1664		1	3	9,0			
(75) 1688	1	2	1	6,0			
¹ 1844	5	11					
1903	3	2	1				
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	21	48	56				
Børn:	12	24	32				
I alt:	33	72	88				

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
-----------------	-------------------	--------------------	----------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			4	3				
Pårup, Sne- 1844 strup, Tarup	14	16					2	2
1903	6	7						

Udviklingsbeskrivelse:

Pårup, Snestrup og Tarup synes at have indgået i et snævert dyrkningsfællesskab og opmålt under ét i forbindelse med 1844-matriklen. I 1688 takseredes Pårup ejerlav til 24 tdr. hartkorn. I forhold hertil er 1664 hartkornet (36 tdr.) ret højt. Kirken ligger isoleret fra selve byen. Dyrkningssystemet var i 1688 baseret på tre-årig rotation men med inddragelse af en årlig mark.

I 1360 hedder det, at Pårup kirke af arild tid har været underlagt Skt. Knuds Kloster og klosteret ejede øjensynlig i senmiddelalderen hele byen, der ved reformationen overgik til kronen. Den adelige hovedgård i Pårup, der nævnes i Trap, hører rettelig hjemme i Ellinge sogn på østfyn.

Antallet af gårde er uændret fire fra 1511 til 1774 og stiger herefter beskedent frem til 1903. Antallet af huse forbliver beskedent frem til 1903. Befolkningstætheden fra 1787 til 1901 er af normalt omfang.

Gårdene var i 1688 af normal størrelse, byen var delvis egaliseret allerede i 1664.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☐Stor
interesse:☒Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** interesse

1) Anlægstype.

Den usædvanlig lille kirke-by af navnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav med agerorientering. Byen synes at have indgået i et snævert fællesskab med Tarup og Snestrup og kirken er netop placeret mellem Pårup og de to øvrige byer. Byen havde i 1688 overvejende treårig rotation. Byformen er den almindeligt forekommende slynget-vejby type.

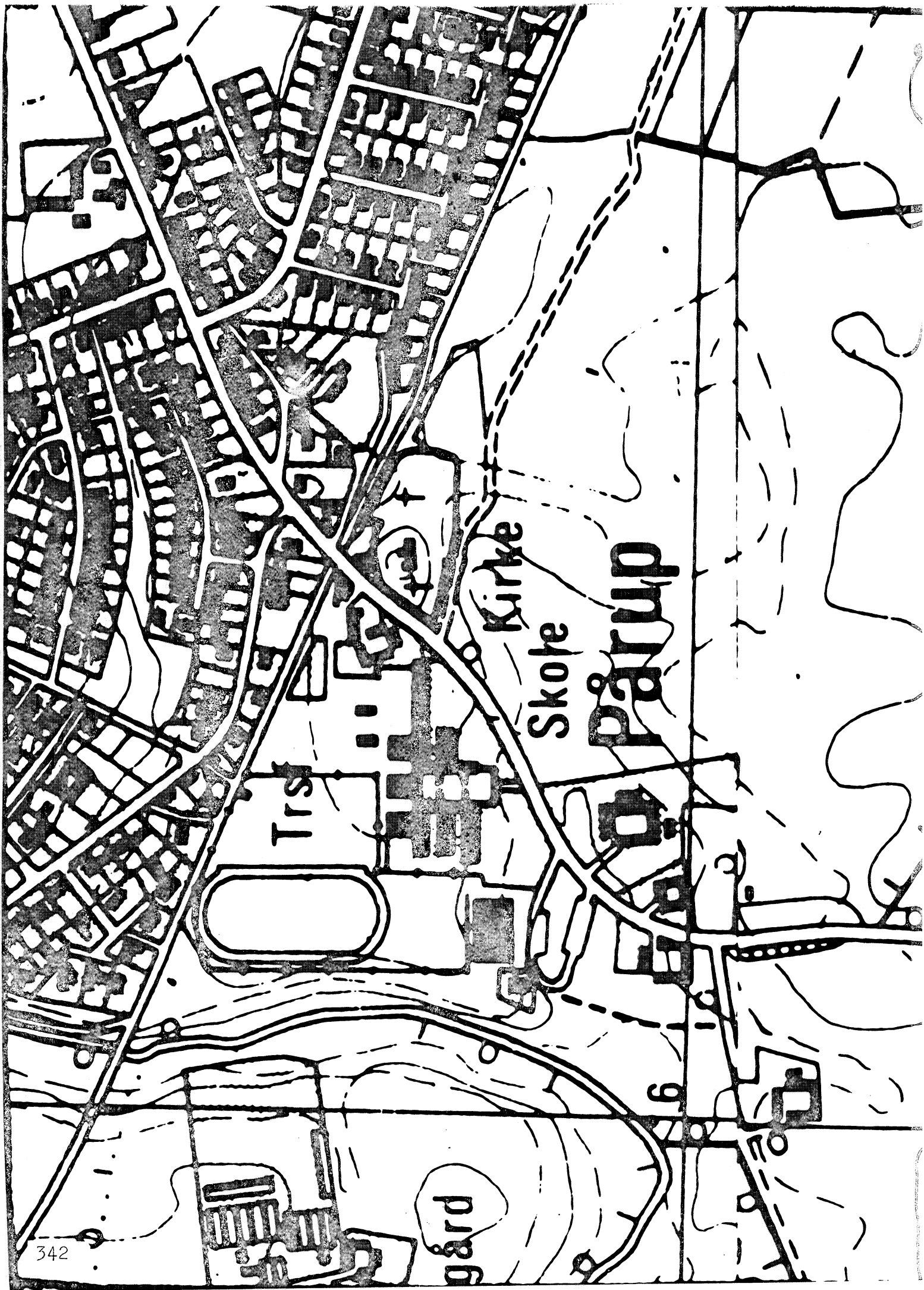
2) Udviklingstype.

Byen ejedes fra senmiddelalderen af Skt. Knuds Kloster, der også ejede kirken. Efter reformationen overgik byen til kronen. Byen synes delvis egaliseret allerede i 1664. Ekspansionen i det 19. årh. havde normalt omfang. I de senere årtier er ejerlavet blevet indrullet i Odense forstadsbebyggelse.

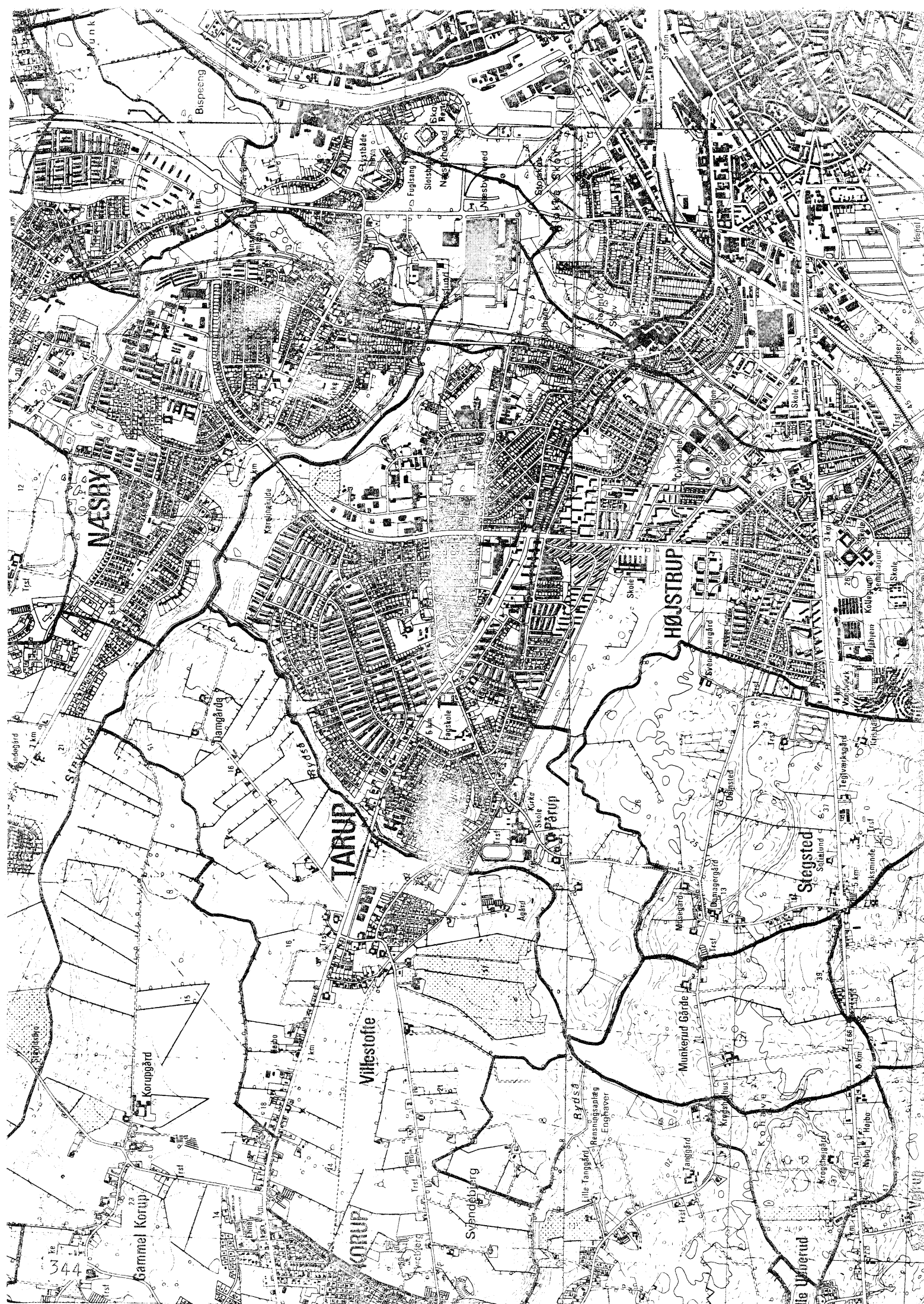
Sammenfattende drejer det sig om en ikke særlig typeren anlægstype med gængs udvikling.

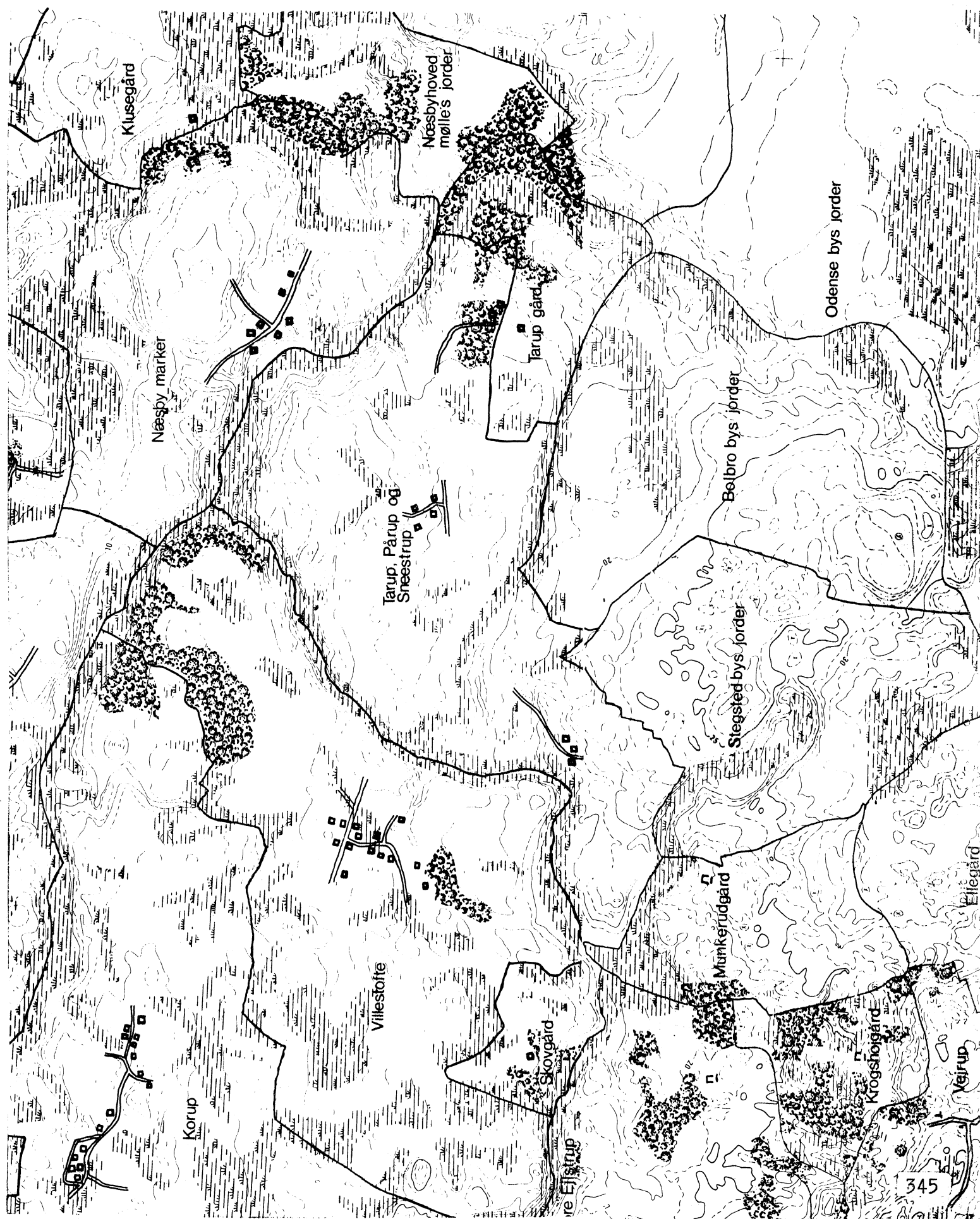
Relikt-vurdering: stor interesse

- 1) Bytomten er velbevaret.
- 2) Kulturlandskabet domineres i dag af nybebyggelse.
- 3) Særlige relikter: Kirken, *nyttelseskole*
- 4) Arkæologiske interesser: En frilagt gårdtomt.

[illegible]

RAVNEBJERG

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
----------	-------------------	--------------------	-------------------

Navn: Ravnebjerg	Navnetype: -bjerg.
---------------------	-----------------------

Bemærkninger:

Ravnebjerg er nævnt første gang o. 1510 i formen Raffneberg. Forleddet er en form af fuglenavnet "ravn". Efterleddet er "-bjerg" som betyder "naturlig forhøjning".

Anlægstype: Rydningsby	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
---------------------------	--------------------------------------

Bemærkninger:

En rydningsby, er en landsby, som er anlagt efter forudgående rydning på stedet.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Sanderum

BY- OG EJERLAVSTYPE**a. By-tomten** Slynget vejby.

Bebyggelsen ligger jævnt placeret på begge sider af den N-S gående vej. Byen er nærmest adskilt i en nordlig og sydlig del, idet gårdene er koncentreret i to grupper, mellem dem er der bare vejen uden nogen bebyggelse.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby
 ☒ agerorientering
 ☐ skovorientering
 ☐ åorientering
☐ randby
 ☐ engorientering
 ☐ kystorientering

Byen er ikke decideret randby, men ligger ikke centralt i forhold til ejerlavet-agerjorden, der ligger S, N og Ø.

c. Udskiftning

år: 1785 figur: Uregelmæssig blokudskiftning.

d. Udflytning

- ☐ ved udskiftningen
☒ efter udskiftningen 4 gårde.

ØKONOMI**a. Vangesystem**

driftssystem: Trevangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Vissenbjerg, Moræneflade med uregelmæssig morænebakker.

jordbund: Moræneler.

naturlig afgrænsning: Med eng, skov og terræn mod S og V.

- ☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af
☒ blandingsøkonomi med mindre områder med skov.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
----------	-------------------	--------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

33% af gårdene er udflyttet. Desuden er der kommet en del husbebyggelse til, der ligger placeret mellem gårdene. Specielt på det stykke, der tidligere adskilte den nordlige og sydlige del af landsbyen.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☐ udskiftningshegnene☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☒ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

Dog med et mindre skovområde.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
-----------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

STATISTIK

Areal: 490 ha, heraf opdyrket 1688: 50%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	63	87	90				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	14	11	12	12	12	21	20
Huse:		1	1		7		
Huse m/ jord:				1		17	20
Huse u/ jord:				1		9	15
I alt:	14	12	13	14	19	47	55
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(92) 1664	1	11		5,3			
(92) 1688	1	11		7,3			
1844	14	7					
1903	13	6					
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	101	121	284				
Børn:	33	59	157				
I alt:	134	180	441				

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
-----------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			12	1				
1844	21	26						
1903 ?	20	35						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 490 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 50%. Ejerlavet takseredes i 1688 til 87 tdr. hartkorn og i 1844 tilsvarende til 90 tdr. hartkorn. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 (63 tdr.) påfaldende lavt. Et marknavn Gamle Ravnebjerg på Sanderum bys Vestermark vidner antagelig om Ravnebjergs tidligere placering inden byens indflytning i skovbygden. Hermed passer også, at Højmes ejerlav i middelalderen rakte til Ubberud sogn. Meget muligt har Ravnebjergs flytning fundet sted i forbindelse med en regulering inden 1572. I betragtning af placeringen er Ravnebjergs opdyrkningsprocent i 1688 ret høj, og byen havde almindeligt trevangsbrug.

Hele byen lå i senmiddelalderen til Dalum Kloster, der i 1533 havde 12 gårde i byen. Efter reformationen forblev byen ved Dalum Kloster Len/Christiansdal frem til den store krongodsauktion i 1764.

Antallet af gårde fra 1533 til 1774 synes konstant at have været 12. I forbindelse med overgangen til selveje stiger gårdtallet voldsomt frem til 1844. Husene spiller ikke nogen rolle i 1600-tallet, men de ekspanderer i normalt omfang i første halvdel af 1800-tallet. Fra 1845 til 1901 ekspanderer befolkningstallet voldsomt.

I betragtning af skoveggen var gårdene temmelig store i 1688. Byens gårde var endnu ikke egaliserede i 1533, men egaliseringen fandt sted herefter inden 1587. I 1664 var de 11 gårde på 5,5 tdr. hartkorn, den sidste på 2,3 tdr. hartkorn. Muligvis er dette sidste bol regnet for hus i skattemandtallet 1610. I 1902 opførtes en filialkirke i Ravnebjerg.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
-----------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☒Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse**

1) Anlægstype.

Den middelstore rydningsby synes at være flyttet ind i skovbygden fra Sanderum Vestermark i 1500-tallet. Byen er centralplaceret med agerorientering og havde i 1688 almindeligt trevangsbrug. Byformen er den almindeligt forekommende slynget vejby.

2) Udviklingstype.

Byen var fra senmiddelalderen til godssystemets opløsning på én besidders hånd. Den reguleredes som følge heraf allerede i 1500-tallet. En kraftig ekspansion i det 19. årh. ledsages af opbygningen af en filialkirke i 1902.

Sammenfattende drejer det sig om en for Odense Herreds skovegn ret typisk anlægstype med tidligt centraliserede besiddelsesforhold.

Relikt-vurdering: Interesse

- 1) Bytomten er kun delvis bevaret, der er tilkommet en del nyere huse.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret et mindre skovområde.
- 3) Særlige relikter: Filialkirke opført 1902.
- 4) Arkæologiske interesser: -

Raynebjerggyden

Almgård

Gallinglund

Vandværk

ebjerggård

Kronborggård

Trsf

82

Kirke

Idrætsplads

Lykkenslu

Raynebjerg

Lindegård

RÅGELUND

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Åsum
----------	-----------------	--------------------	---------------

Navn: Rågelund	Navnetype: -lund.
-------------------	----------------------

Bemærkninger:

Rågelund er nævnt første gang 1308 i formen Røgelund. Forleddet er sandsynligvis "roge", som betyder "dynge, mindre bunke". Efterleddet er "-lund", som betyder "lille skov".

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
------------------------------------	---------------------------------------

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse (torp) er en fra moderbyen (adelbyen) udflyttet landsby. Rågelund kan muligvis også være en rydningsby, landsby anlagt efter forudgående skovrydning.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Åsum
----------	-----------------	--------------------	---------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slyngget vejby.

Byens 5 gårde ligger på den Ø side af den NS gående vej. 1 af gårdene ligger lidt tilbagetrukket fra vejen bag en af de andre gårde.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☐ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☒ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

Byen er placeret langs Vejrup å, hvor lerbrinkerne falder brat ned i åen.

c. Udskiftning

år: 1789 figur: Blokudskiftning, store blokke.

d. Udflytning 0

- ☐ ved udskiftningen
☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
 vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med hedeslette mod Ø.

jordbund: Moræneler med mindre forekomster af seng. ferskvandssand og diluv. stenet sand over moræneler og over lagdelt sand.

naturlig afgrænsning: Mod øst, nord og delvis vest.

- ☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af skov.
☐ blandingsøkonomi med
 Et skovområde Ø for byen.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Åsum
----------	-----------------	--------------------	---------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☒ velbevaret☐ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

4 af byens 5 gårde ligger på deres oprindelig tomt. 1 gård er flyttet over på den anden side af vejen. Ingen nybebyggelse. Vejsystemet intakt.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

Stor del af blokudskiftningens hegn bevaret.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

Et skovareal bevaret. Ved den nordligste gård kan endnu i dag ses højryggede agre på dyrket mark.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Åsum
-----------------	------------------------	---------------------------	----------------------

STATISTIK

Areal: 198 ha, heraf opdyrket 1688: 60%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	62	50	42				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	(21)	5	5	5	5	7	6
Huse:							
Huse m/ jord:						2	2
Huse u/ jord:				1			4
I alt:	(21)	5	5	6	5	9	12
Åbenbart incl. Åsum.							
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(80) 1664		1	4	12,4			
(40) 1688		2	3	10,0			
1844	2	5					
1903	2	3	1				
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	34		57				
Børn:	13		38				
I alt:	47		95				

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Åsum
-----------------	------------------------	---------------------------	----------------------

Besiddelsesforhold:					Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:			Kronen:					
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664				4			1	
1844	7	2						
1903	6	6						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 198 na. store ejerlav var i 1688 opdyrket ikke mindre end 60%. Ejerlavet vurderedes i 1688 til 50 tdr. og i 1844 til 42 tdr. ntk. Rågelund er åbenbart en overgang blevet regnet til Marslev sogn, for i 1339 blev byen atter henlagt til Åsum kirke. Efter Ejerlavsformen at dømme er Rågelund da også udflyttet fra Åsum. I 1688 havde byen almindelig trevangsbrug.

I 1339 var der flere end 3 lodsejere i byen, hvoraf Skt. Hans Kloster i Odense var den ene. Først i 1400-tallet samler Sten Basse 3 gårde i byen, som han i 1441 skænker til Antvorskov Kloster. Det ser ud til, at klostret samtidigt yderligere erhvervede 2 gårde, således at byen formentlig allerede i 1400-tallets begyndelse bestod af (min.) 5 gårde. Ved reformationen kom kronen i besiddelse af byen. Men mellem 1664 og 1688 afhænder kronen alt på nær en enkelt gård. I 1700-tallet spillede bl.a. Østergård en rolle som lodsejer i byen. I 1844 var overgangen til selveje afsluttet.

Antallet af gårde var fra 1610 til 1774 uforandret 5 og denne stabilitet rækker muligvis tilbage til 1400-tallets begyndelse. Overgangen til selveje ledsages af en beskeden vækst i gårdtallet. Husene spiller overhovedet ikke nogen rolle før 1774 og tallet vokser kun beskedent igennem det 19. århundrede, mens befolkningsvæksten er normal.

Gårdstørrelsen var i 1688 meget høj. Der er grund til at fremhæve en storgård i landsbyen (27 tdr. htk. i 1664. 16 tdr. htk. i 1688), eftersom den lokale tradition vil vide, at landsbyens sydligste gård har været en brydegård d.v.s. en forvalterstordrift - i givet fald formentlig i klostertiden. Udgravninger ved gården viste i øvrigt meget rige skårfund. Ved disse udgravninger er landsbyens anlæggelse blevet dateret til overgangen vikingetid/tidlig middelalder.

T.G. Jeppsen: Middelalderlandsbyens opståen. 1981).

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Åsum
-----------------	------------------------	---------------------------	----------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☐Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☒**Landsbytypologisk vurdering:** særlig interesse

1) Anlægstype.

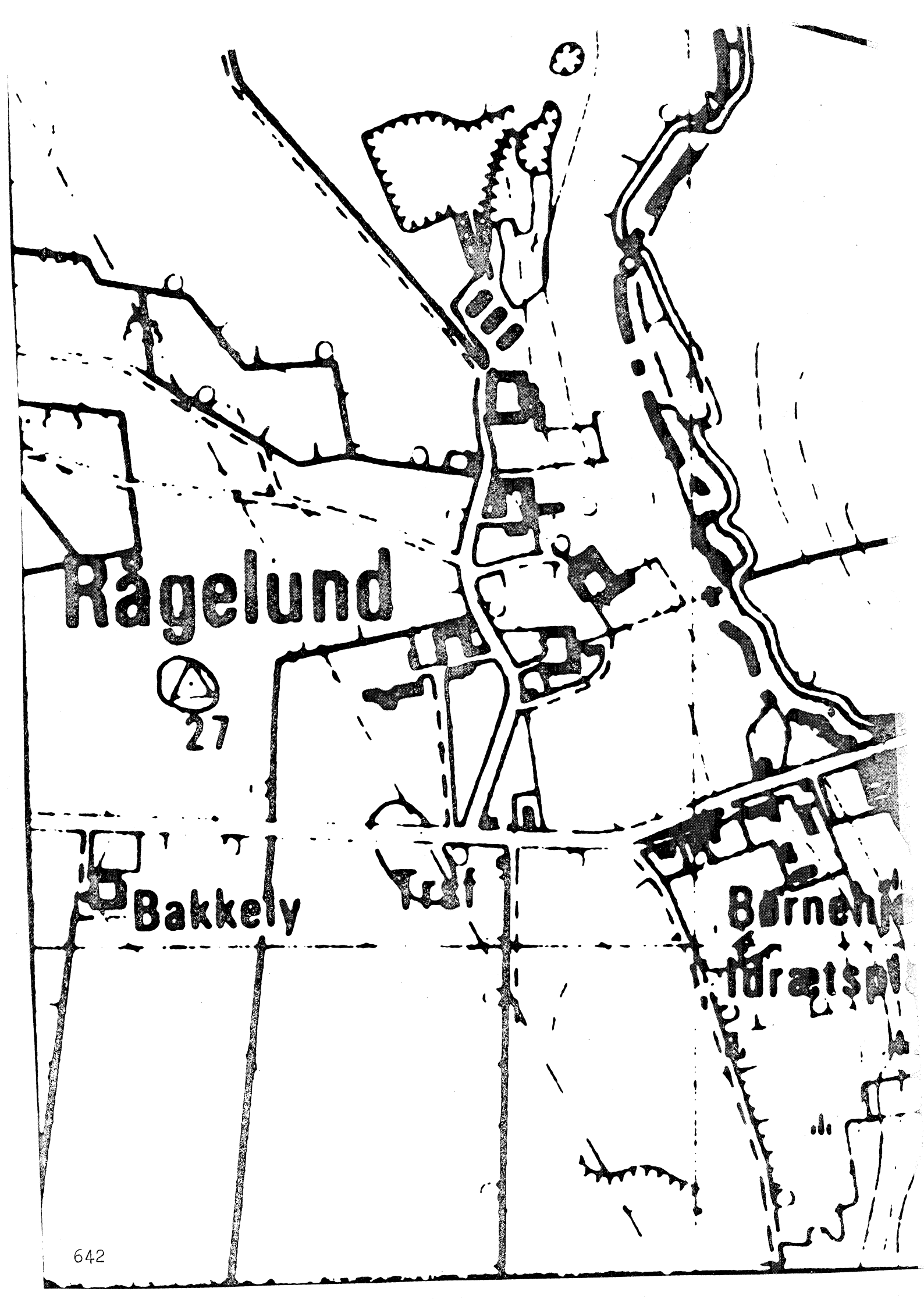
Den lille udflytterbebyggelse er randorienteret i sit ejerlav ned mod Vejrup Å. Byen havde i 1688 høj opdykningsprocent og almindelig trevangsbrug. Byformen er en sluttet udgave af den slyngede-vejby type.

2) Byens udvikling kan følges usædvanlig langt tilbage, og som følge af 1) ejernes fjernhed og i nyere tid, 2) flere lodsejere udvikler byen sig meget trægt.

Sammenfattende er der tale om en meget almindelig og her forholdsvis ren anlægstype, hvis udvikling fra 1400-tallet og frem efter har været usædvanlig træg, hvorfor den middelalderlige struktur er usædvanlig godt bevaret.

Relikt-vurdering: særlig interesse

- 1) Bytomten er velbevaret. Den består endnu i dag som i 1400-tallet af 5 gårde, hvoraf den ene dog er flyttet over på den anden side af vejen.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en stor del af udskiftningshegnene samt skovpartier og en mark med højryggede agre, landskabet er i øvrigt kun sparsomt bebygget.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: en frilagt gårdtomt.

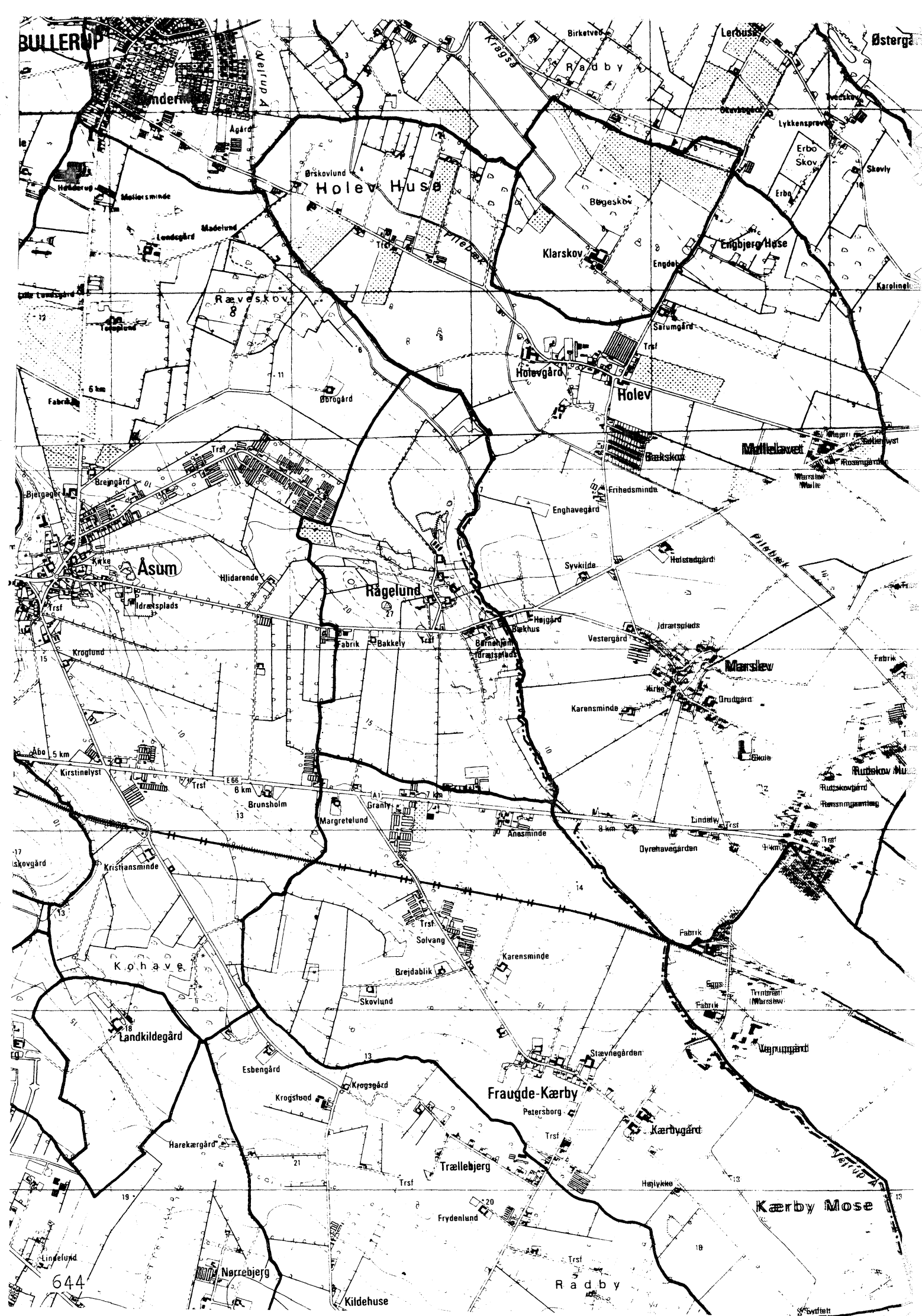
Rägelund

27

Bakkely

Børnehuset

SANDERUM

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
-----------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

Navn: Sanderum	Navnetype: -rum.
--------------------------	----------------------------

Bemærkninger:

Sanderum er nævnt første gang 1272 i formen Sanderum. Forleddet er substantivet "sand". Jorden i Sanderum er leret, men om tilstedeværelsen af sand på Sanderums grund vidner naturnavnene Sandknøsen vest for og Sandbroholm nordvest for byen. Efterleddet er "-rum", som betyder "rydning".

Anlægstype:

Adelby

Anlæggelsestidspunkt:

Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som imodsetning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Sanderum er kirkeby.

Historiske tildragelser:

I Sanderum sogn fødtes 1791 litteraturhistorikeren N.M. Petersen, for hvem der 1875 er rejst en mindesten (bautasten med vers af C. Ploug).

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
----------	-------------------	--------------------	-------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Gårdene ligger regelmæssigt placeret omkring den vest-øst gående vej. Den største koncentration af gårde ligger i den østlige del. Den del ligner nærmest en sluttet forteby, men er vel en reguleret vejby. I den vestlige del af byen er der betydelig større afstand mellem bebyggelsen. Kirken ligger midt imellem den østlige og vestlige del.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

Der er agerjord til alle fire sider omkring byen.

c. Udskiftning

år: 1794 figur: Stjerneudskiftning. Den er ikke fuldt gennemført idet den vestlige del af ejerlavet (ca. 30%) er blokudsk.

d. Udflytning 0

- ☐ ved udskiftningen
☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: Trevangsbrug rotation: 2/1
 vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: 1. Sletten, 2. Vissenbjerg, 3. Centralfyn.

jordbund: Moræneler med forekomster af alluv. ferskvandsdynd og tørv samt lidt diluv. lagdelt grus.

naturlig afgrænsning: Med engdrag, men kun mod nord.

- ☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af mose (tørvemose).

☐ blandingsøkonomi med
 Ad 1 og 3. Moræneflade med tunneldal. Ad. 2. Moræneflade med terrasse-skrænter og uregelmæssige morænebakker.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
----------	-------------------	--------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

De fleste gårde fra udskiftningstiden kan genfindes idag - måske alle (det er ikke til at afgøre på det nye kort om der er tale om den gamle eller en ny bebyggelse). Syd for midten af bytomten er der opstået et parcelhuskvarter - ligeledes omkring den østlige del.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

Kun få kan genkendes.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med
mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

Ca. 40% bliver stadig benyttet som landbrugsjord. Resten er parcelhuskvarter eller industrikvarter.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Sanderum

STATISTIK

Areal: 850 ha, heraf opdyrket 1688: 66%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	245	239	186				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	19	18	17	18	19	33	33
Huse:	2		6	8	11		
Huse m/ jord:						19	23
Huse u/ jord:						11	26
I alt:	21	18	23	26	30	63	82
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(94) 1664			17	14,4			
(100) 1688			18	13,2			
1844	15	10	8				
1903	15	11	7				
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	158	923	305				
Børn:	84	141	164				
I alt:	242	434	469				

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
-----------------	-------------------	--------------------	-------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			17	6				
1844	33	30						
1903	33	49						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 850 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket ikke mindre end 66%. Byen havde da almindeligt trevangsbrug. Ejerlavet takseredes i 1688 til 239 tdr. hartkorn, hvilket som følge af den høje opdykningsprocent reduceredes til 186 tdr. hartkorn i 1844. Ejerlavet er kun delvist naturligt afgrænset, hvilket givetvis hænger sammen med senere reguleringer. Syd for Sanderum vidner marknavne på "Torpe" om en nedlagt middelalderbebyggelse og øst for Sanderum ligger en forsvunden landsby Østerlev. Østerlev forsvandt endeligt i 1608, hvor jorden deltes mellem Sanderum by (36 tdr. hartkorn) og Dalum Kloster.

Sanderum ejedes i senmiddelalderen (totalt?) af Dalum Kloster, i hvis jordebog fra 1533, der optræder 16 gårde og 2 huse i byen. I 1664 omtales dog tillige en øde annexpræstegård, der var tillagt bispen. Byen fulgte efter reformationen fortsat Dalum Kloster, der nu fungerede som kronlen indtil 1662, hvor klosteret afhændtes som adelig hovedgård, Kristiansdal. I 1718 generhvervede kronen dog godskomplekset og beholdt det frem til den store krongodsauktion i 1764.

Antallet af gårde synes nogenlunde uforandret fra 1511 til 1774, men stiger herefter i normalt omfang frem til 1844. Hustallets stigning ligger derimod under normalen. Befolkningstallets stigning fra 1787 til 1901 er af normalt omfang. I de senere år er ejerlavet blevet inddraget som forstadsbebyggelse til Odense.

Gårdene var i 1688 meget store (13 tdr. hartkorn). Landsbyen egaliseredes første gang i 1500-tallet, og den synes atter egaliseret mellem 1664 og 1682.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Sanderum
-----------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: ☐Interesse: ☐Stor
interesse: ☒Særlig
interesse: ☐**Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse

1) Anlægstype.

Den store kirkeadelby er centralplaceret i sit ejerlav med agerorientering. Byen havde i 1688 almindeligt trevangsbrug og en meget høj opdyrkningsprocent. Ejerlavet rummer en nedlagt torpbebyggelse og er senere udvidet med en del af Østerlev-mark. Byformen er den almindeligt forekommende slynget-vejby type - dog i en tilsyneladende delvis reguleret form.

2) Udviklingstype.

Byen var fra senmiddelalderen og frem til udskiftningstiden nøje knyttet til nabogodset Dalum Kloster/Kristiansdal. Som følge heraf egaliseredes den allerede i 1500-tallet og formentlig endnu en gang i 1600-tallet.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig og ren anlægstype, hvis videre udvikling rummer en række væsentlige bebyggelseshistoriske udviklingstrin.

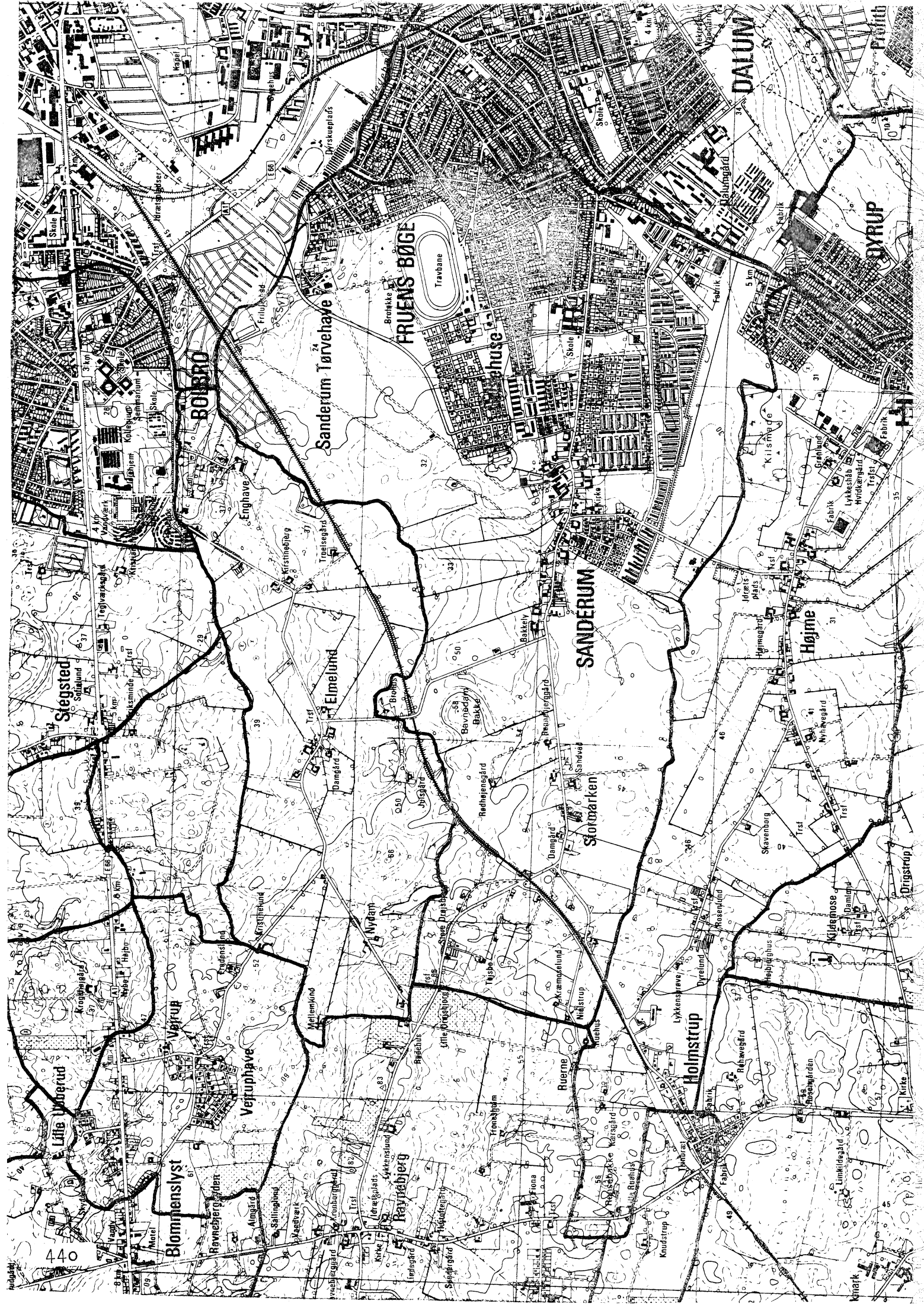
Relikt-vurdering: Stor interesse

- 1) Bytomten er for så vidt velbevaret, men i dag delvis omsluttet af nybebyggelse.
- 2) Kulturlandskabet er for den østlige dels vedkommende helt præget af forstadsbebyggelse.
- 3) Særlige relikter) Kirken. *Rydlerstole, men i købmandshandel 1921*
- 4) Arkæologiske interesser: Landsbytomterne Torpe og muligvis Østerlev (kan også ligge i Dalum ejerlav).

Bakkely

SANDERUM

SEDEN

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Seden
-----------------	------------------------	---------------------------	-----------------------

Navn: Seden	Navnetype:
---------------------------	-------------------

Bemærkninger:

Seden er nævnt første gang 1412 i formen Sethenn. Navnet kommer af "Sæta", som betyder "opholdssted".

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
----------------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Seden er en kirkeby.

Historiske tildragelser:

Ved sprøjtehuset midt i Seden by er der et gammelt bystævne af tre meget store sten. I Seden sogn fødtes 1852 skolemanden Chr. Wad. 1854 broderen arkivmanden og historikeren G.L. Wad.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Seden.
----------	-----------------	--------------------	-----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Uregelmæssigt vejforteby.

Gårdene ligger i mindre men forskellig afstand til den sydøst-nord-vestlig gående vej der følger Odense å. For begge ender af byen ligger der gårde, som gør at vejen på disse steder må sno sig uden om.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☐ centralby ☐ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☒ randby ☐ engorientering ☒ kystorientering

Den er mere præcist udtrykt åorienteret (Odense å).

c. Udskiftning

år: 1795 figur: (Stjerneudskiftning). Der er uden nordlige og sydlige del tendens til stjerneudskiftning, men hovedparten af jorden er blokudskiftet.

d. Udflytning 5

- ☒ ved udskiftningen
☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
 vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Hedeslette.

jordbund: Sengl. ferskvandssand med mindre forekomster af saltvandsler og ferskvands ditto samt tørv.

naturlig afgrænsning: Ejerlavet er overalt naturligt afgrænset af å, kyst og eng.

- ☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af eng.

☐ blandingsøkonomi med

I 1800-tallet omtales søfart og fiskeri som erhverv i byen ved siden af agerdyrkningen.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Seden
----------	-----------------	--------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☒ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Det er dog ikke hele det oprindelige Seden, der er opløst idet den store Nybebyggelse der er kommet til kun griber ødelæggende ind i den sydøstlige del af bytomten. Den resterende del af bytomten er delvis bevaret ved at der er kommet flere huse til mellem de gamle gårde. Kirken ligger som tidligere ret isoleret i den nordøstlige del af byen.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

Kun en mindre del af udskiftningshegnene er bevaret - årsagen hertil er at en meget stor del af ejerlavet er blevet bebygget og at der er anlagt frugtplantager.

c. Ressourceområde

☒ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevarsareal☒ størsteparten opdyrket

Stor del bebygget. Og en stor del af det opdyrkede land er frugtplantager.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Seden
-----------------	------------------------	---------------------------	-----------------------

STATISTIK

Areal: 561 ha, heraf opdyrket 1688: 46%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	55	91	89				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	17	16	17	16	16	15	17
Huse:					13		
Huse m/ jord:				1		21	19
Huse u/ jord:				1		7	27
I alt:	17	16	17	18	29	43	63
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(94) 1664	17			3,2			
(88) 1688	2	14		5,7			
1844	4	11					
1903	10	7	0				
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	154	198	219				
Børn:	73	85	116				
I alt:	227	283	335				

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Åsum	Odense	Seden

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			17					
1844	6	15					9	13
1903	17	46						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 561 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 46%. Byen takseredes i 1688 til 91 tdr. htk. og i 1844 til 89 tdr. htk. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 (55 tdr.) påfaldende lavt. Ejerlavet er naturligt afgrænset på alle sider. Byen havde i 1688 almindelig trevangsbrug, men placeringen ved kysten giver mulighed for erhverv som søfart og fiskeri.

I 1412 nævnes en enkelt adelig fæstegård i Seden, men inden 1514 havde Odense-bispen samlet samtlige 17 gårde i byen. Ved reformationen gik byen over til kronensbesiddelse. Først i 1700-tallet afhændedes byen til Østergård, hvorunder hele byen hørte endnu i 1802. Endnu i 1850 ejede Østergård halvdelen af byen, men inden 1903 var overgangen til selveje fuldført.

Antallet af gårde er uforandret fra 1511 til 1903, medens hustallet ekspanderer i normalt omfang igennem det 18. og 19. årh. Befolkningstvæksten fra 1787 til 1901 ligger i underkanten af det normale.

Gårdstørrelsen var i 1688 ret lav. Som følge af de meget tidligt centraliserede besiddelsesforhold var byen allerede egaliseret i 1514, og den egaliserede struktur blev holdt vedlige frem til godssystemets opløsning.

I det 20. årh. har Seden som stationsby udviklet sig til bymæssig bebyggelse.

En voldsted lidt syd for Seden Enggård er jævnet til ukendelighed. Muligvis har dette voldsted haft forbindelse med Odensebispens godskompleks.

FYNS AMT	Herred: Asum	Kommune: Odense	Sogn: Seden
----------	-----------------	--------------------	----------------

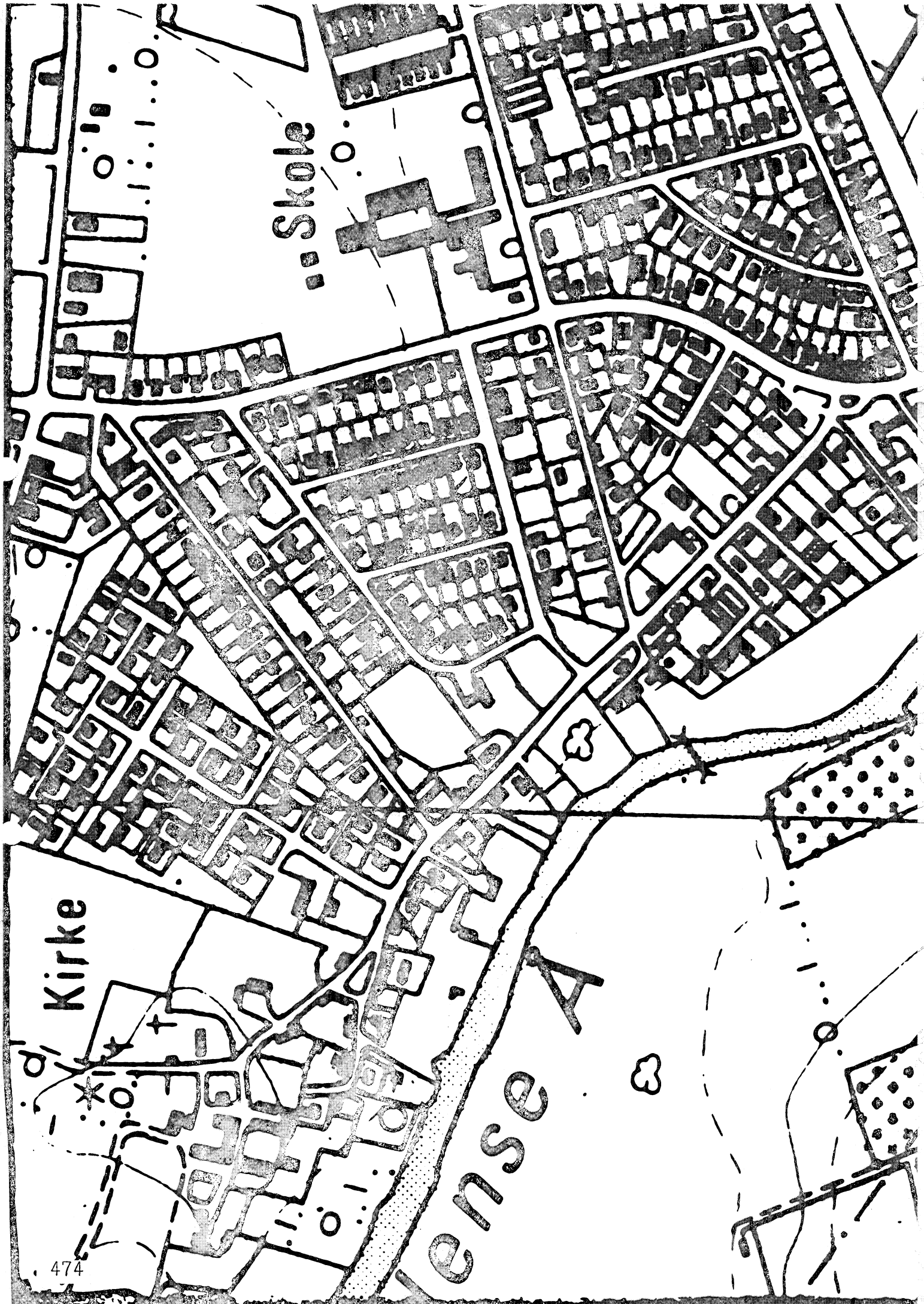
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: ☐Interesse: ☒Stor
interesse: ☐Særlig
interesse: ☐**Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

- 1) Anlægstype. Den middelstore kirkeadelby er randplaceret og orienteret mod Odense å. Byen havde i 1688 almindelig trevangsbrug, men kyst-økonomien har spillet en rolle. Byformen er uregelmæssig vejforteby i en forholdsvis sluttet form.
- 2) Udviklingstype. I mere end 400 år var byen samlet på en besidders hånd, og den udsættes som følge heraf for flere egaliserende indbreb. Godssystemet opløstes forholdsvis sent.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig og type-ren anlægstype, men en udvikling præget af centraliserede besiddelsesforhold.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er opløst og delvis nybebygget.
- 2) Kulturlandskabet er i dag præget af omfattende byggeri og frugtplantager.
- 3) Særlige relikter: Kirke, Hospital fra 1737, bystævne og udpløjet voldsted.
- 4) Arkæologiske interesse: -

Skole

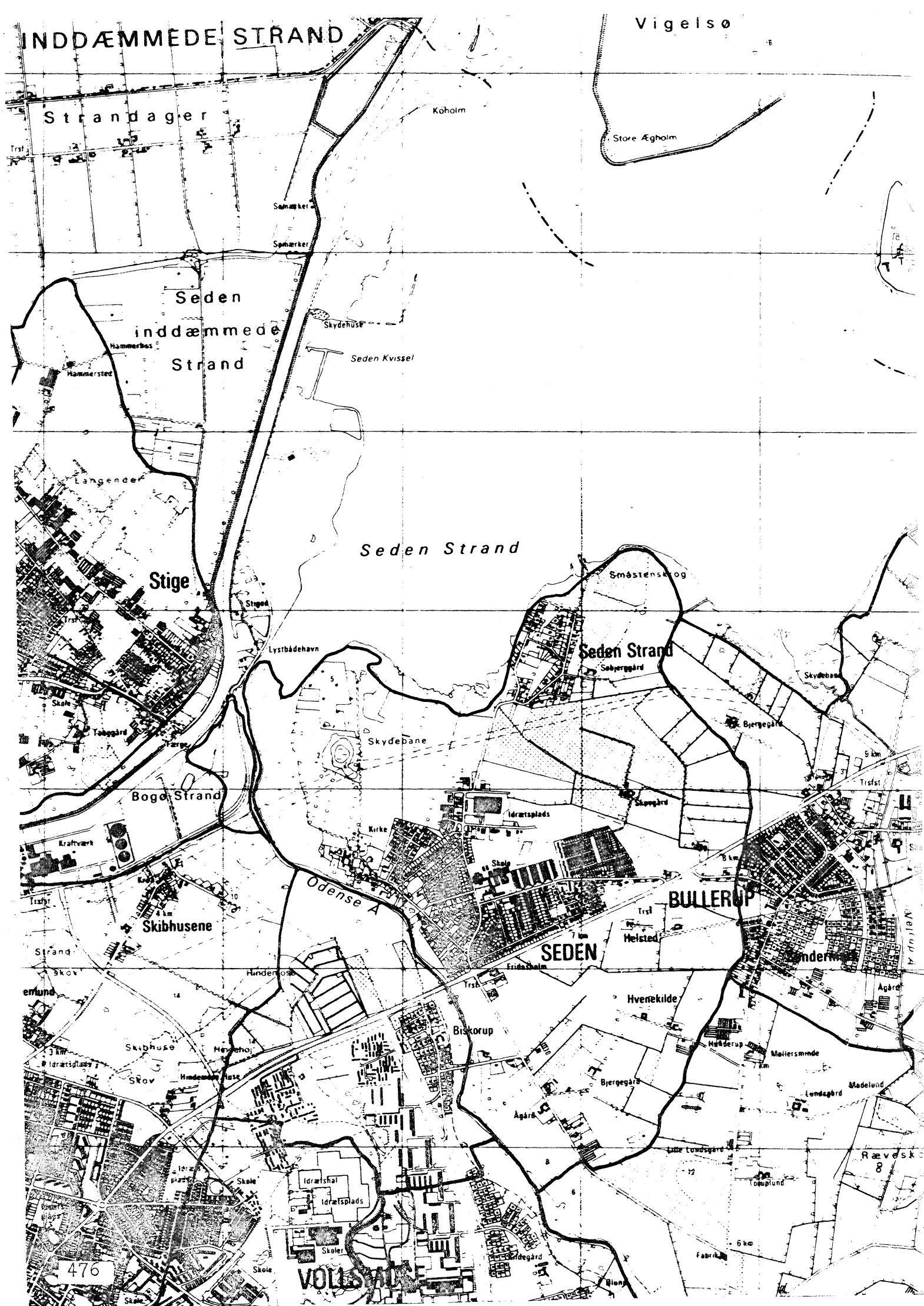
Kirke

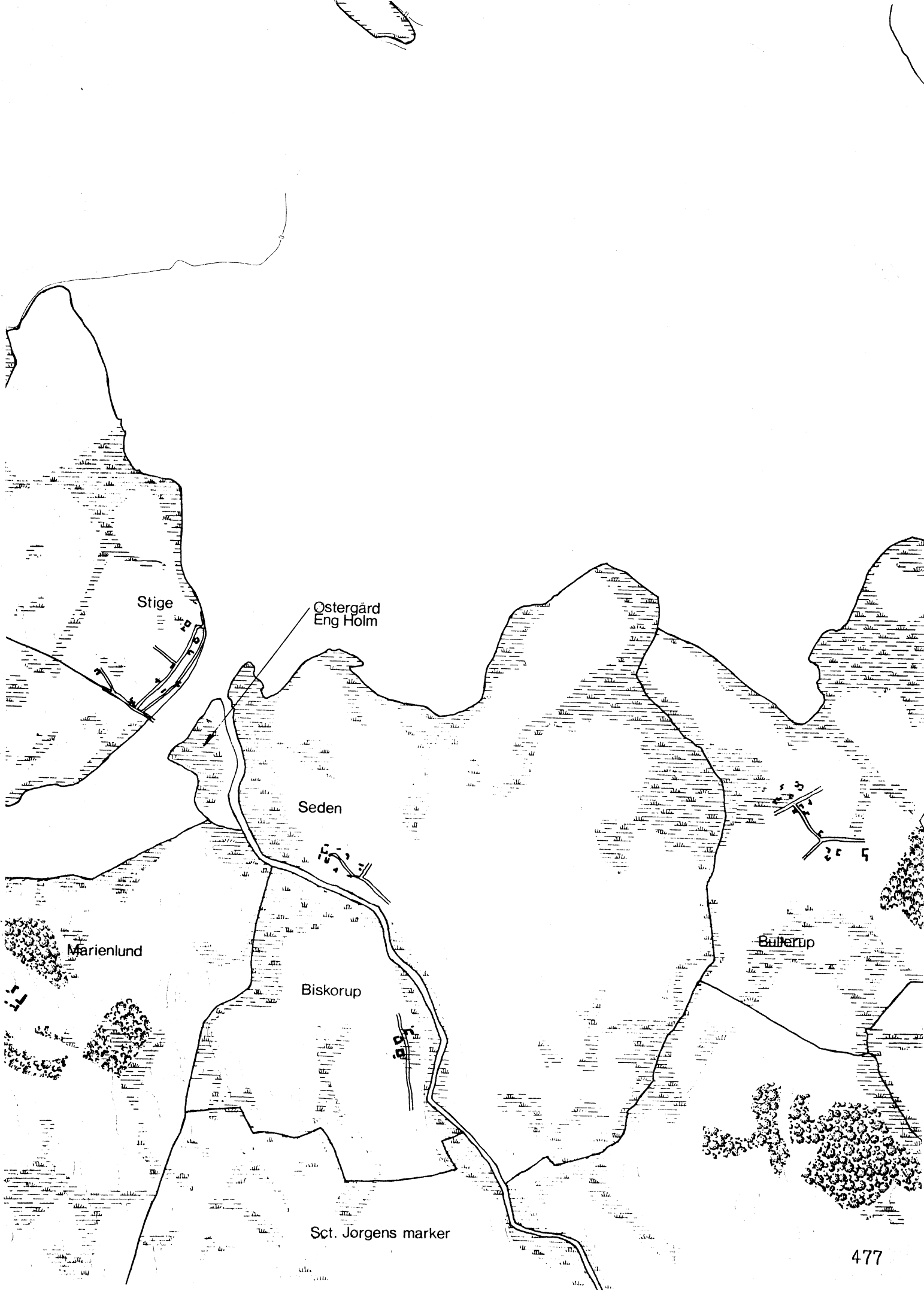
Lense A

over den
475
geeden Bye of den

22-10.

Dischorup bys Mærk

SKOVSHØJRUP

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

Navn: Skovshøjrup	Navnetype: -torp
----------------------	---------------------

Bemærkninger: Skovshøjrup er nævnt første gang 1475 i formen Hoyeropp. Forleddet i Højrup er enten "høgh", som betyder "gravhøj". Eller også er det en form af "høgh", som kommer af adj. "høj". Efterleddet er "-torp", som betyder bebyggelse. Tilføjelsen Skovs- sigter til, at byen har ligget i SØ-kanten af et større skovområde. Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i vikingetid eller middelalder.

Anlægstype: Udflytterby	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
----------------------------	--------------------------------------

Bemærkninger: En udflytterbebyggelse (torp) er en fra moderbyen (adelbyen) udflyttet bebyggelse.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens 6 gårde ligger jævnt fordelt langs den slyngede vej, 4 på den nordlige eller vestlige side, en på den østlige side og en for nordenden.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1787 figur: Blokudskiftning.
Mindre eller større blokke af uregelmæssig form.

d. Udflytning antal: Ingen.

- ☐ ved udskiftningen
☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Trevangsbrug. rotation: 2/1
vangeantal: 4

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med hedéslette og tunneldale.

jordbund: Moræneler og diluv. lagdelt sand samt forekomster af alluv. ferksvandsdynd og tørv.

naturlig afgrænsning: Mod syd, vest og nord (åer og eng).

☐ overvejende

☐ overvejende med større indhold af

☒ blandingsøkonomi med agerjord, engjord og skov.

Engjord spredt rundt i bymarken, skov i den nordøstlige og sydvestlige del af bymarken.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☒ velbevaret☐ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Ingen udflytning, ingen nybebyggelse, veje og skelsystem velbevaret.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

En stor del af udskiftningshegnene er bevaret.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med
mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

STATISTIK

Areal: 232 ha heraf opdyrket i 1688: 52%

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	76	52	52	

Bebyggelsesenheder:

		1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:		6	8	7		9	10
Huse:		1	2				
Huse m/ jord:				2		9	14
Huse u/ jord:				1		1	5
I alt:		7	10	10		19	29

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit
(50) 1664	1	5	2	9,5
(57) (2:3) 1688	1	4	2	7,3
1844	3	5	1	
1903	5	4	1	

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	38	86	88
Børn:	18	48	25
I alt:	56	134	113

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1660			2				6	2
1844	9	10						
1903	10	19						

Udviklingsbeskrivelse: Af det 232 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket 52%. Byen havde fire vange, men treårig rotation. Ejerlavet takseredes såvel i 1688 som i 1844 til 52 tdr. hartkorn. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 ret højt. Ejerlavet er naturligt afgrænset bortset fra østgrænsen mod Broby, idet Skovshøjrup synes udflyttet fra Broby.

I 1475 lå 4 gårde og et bol i byen under Løgismose, men gårdene synes hurtigt spredt på adskillige lodsejere. I 1617 ejede Kørup 2 gårde og i 1664 var der ikke færre end fem lodsejere i den lille by. Overgangen til selveje var afsluttet i 1844.

Antallet af gårde synes at variere lidt i 1600-tallet, men det kan skyldes tilstedeværelsen af små brug. Ekspansionen i gårdtallet i det 19. årh. er ret begrænset, ligesom hustallets ekspansion ligger under normen. Som følge heraf går befolkningstallet tilbage fra 1845 til 1901.

Gårdene var i 1688 gennemsnitlig lidt større end normalt, men spredte sig i øvrigt jævnt over et stort hartkornsinterval.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Næsbyhoved-Broby
----------	-------------------	--------------------	---------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☐Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☒**Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

- 1) Anlægstype - Den middelstore udflytterby af navnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav med agerorientering. Landsbyen havde i 1688 4 vange, men treårig rotation, opdyrkningssprocenten var ret høj. Bytomten er af den almindeligt forekommende slynget-vejby type.
- 2) Udviklingstype - Skønt tendens til centraliserede besiddelsesforhold i 1400 tallet forbliver byen delt mellem adskillige lodsejere. Udviklingen er som følge heraf forholdsvis træg og ekspansionen i det 19. årh. forholdsvis beskednen.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og ret typeren anlægstype uden særlige udviklingsmæssige karakteristika.

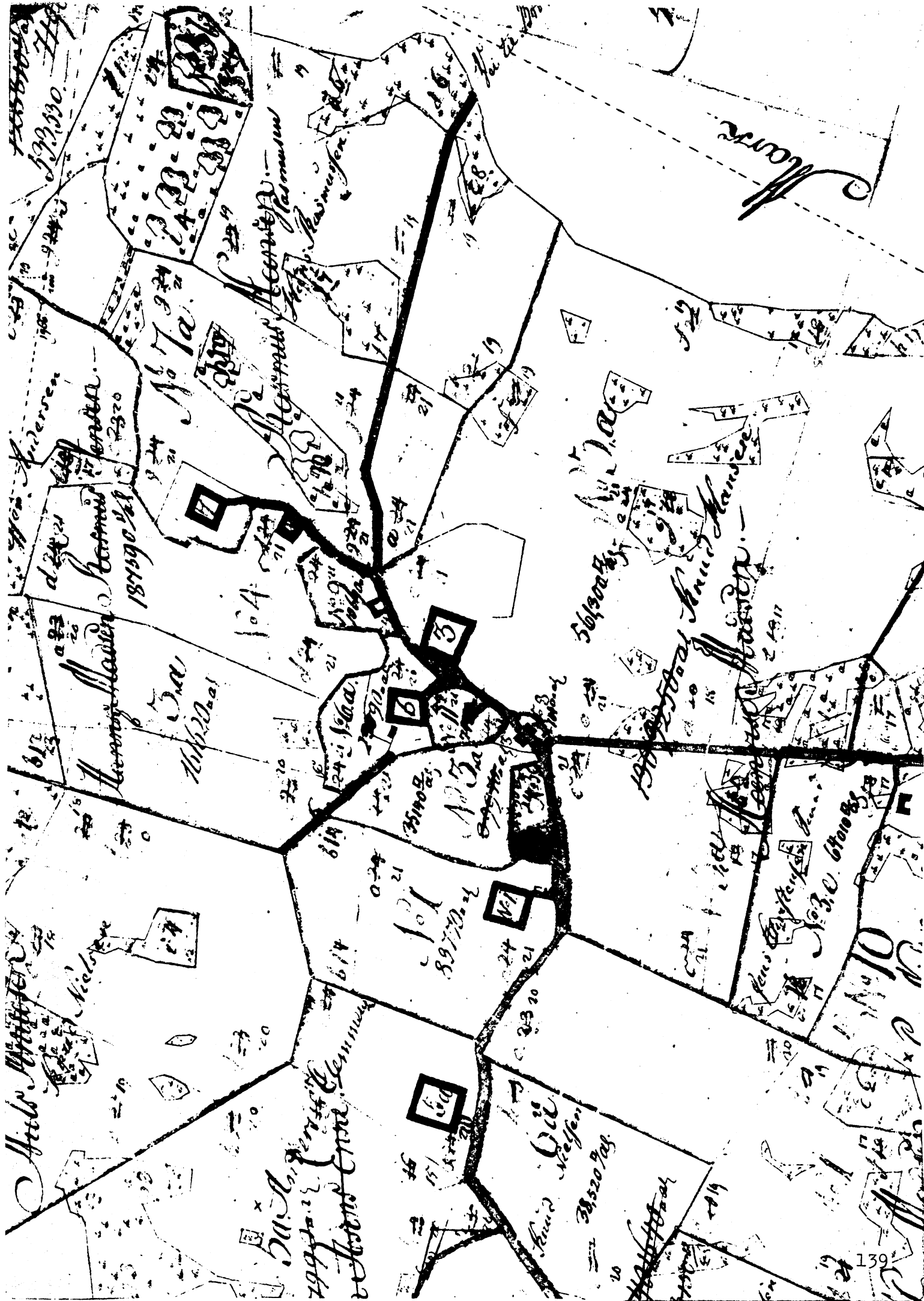
Relikt-vurdering: Særlig interesse.

- 1) Bytomten er velbevaret såvel hvad angår bebyggelse, skel som veje.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en stor del af udskiftningshegnene.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: -

Skovs Højrup

026

rst

Zastrov

Nørrebjerg 21
Allese Nord

Søndersø Skov

Skovs Højrup

Allese

byhoved

Gammel Korup

Korupgård

KORUP

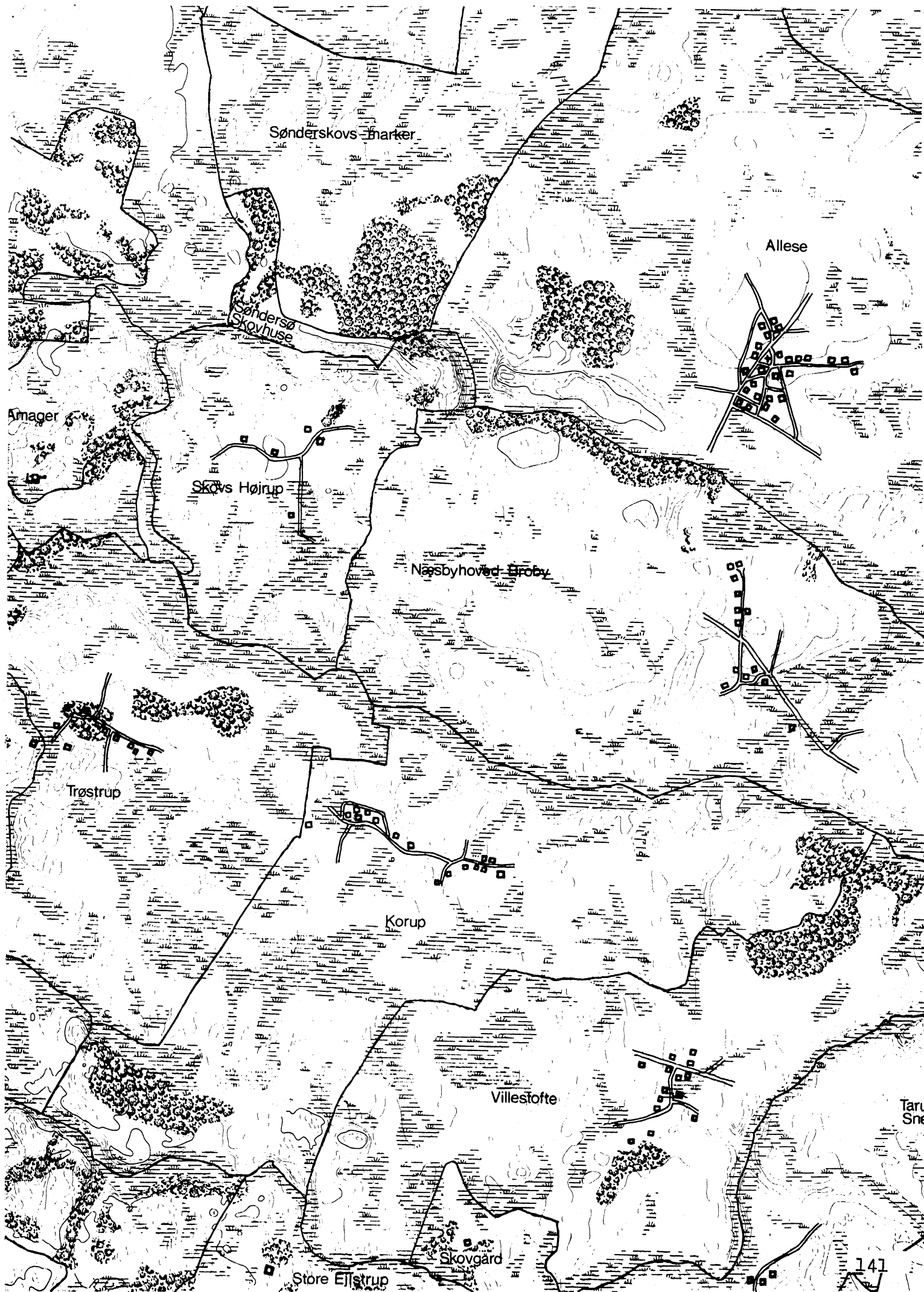
Viljestofte

TARUP

Svendsbjerg

Kalergård

140

SNESTRUP

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

Navn: Snestrup	Navnetype: -torp.
-------------------	----------------------

Bemærkninger:

Snestrup er nævnt første gang 1394 i formen Snestorp. Forleddet er genitiv af et usikkert mandsnavn. Som en mulighed kan nævnes en form af mandsnavnet "Snø". Efterleddet er "-torp", som betyder bebyggelse. Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i vikingetid eller middelalder.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
-----------------------	---

Bemærkninger:

Historiske tildragelser: Ved gården Karolinekilde findes en lund og en vandrig kilde, der i ældre tid besøgte meget. Gården og kilden er i 1800-tallet opkaldt efter senere dronning Caroline Amalie, og fra 1831 til sidst i 1840'erne holdtes her en årlig fest på hendes fødselsdag. Biskop F. Plum (d. 1834) lod opsætte en zinkplade i lunden, og i 1860'erne istandsatte kilden af Karolinekildes ejer prokurist H.C. Jespersen.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens 7 gårde ligger uregelmæssigt fordelt langs den slyngede vej, der slår et vinkelret knæk fra V mod N. En af gårdene ligger lidt fjernt fra de andre i den vestlige udkant af byen.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

Større engareal nordvest for byen.

c. Udskiftning

år: 1783 figur: Blokudskiftning.

d. Udflytning 2

- ☐ ved udskiftningen
☒ efter udskiftningen

Gårdene kan også være nedlagt.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Trevangsbrug rotation: 2/1

vangeantal: 4
 Dykningsfællesskab med Pårup og Tarup.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med ekstra marg. afvandingsløb og tunneldal. Tilhører "Sletten".

jordbund: Moræneler med mindre forekomster af alluv. ferskv. dynd.

naturlig afgrænsning: Med ær og eng mod S, V, N og delvis Ø.

- ☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af eng.
☐ blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

To ud af 7 gårde er fjernet eller flyttet. En overvejende del af vejene er bevaret, det samme gælder om en del af skellene. Der er ikke bebygget inde i landsbyens kerne, men meget tæt op til den og på alle 4 sider op til den, således at denne udgør en gammel bebyggelsesmæssig enklave i det nye boligkvarter.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☐ udskiftningshegnene☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☐ størsteparten opdyrket

Størsteparten af ejerlavet er bebygget og udgør en forstad til Odense.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
-----------------	--------------------------	---------------------------	-----------------------

STATISTIK

Areal:							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	60	47					
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844 ¹	1903 ²
Gårde:	8	7	7	7	7	16	9
Huse:			1		4		
Huse m/ jord:				1		15	7
Huse u/ jord:				1		3	1
I alt:	8	7	8	9	11	34	17
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.		5-8 tdr. htk.		8- tdr. htk.		Gennemsnit
(86) 1664			1		6		8,6
(100) 1688			7				6,7
1844 ¹	5		11				
1903 ²	3		4		2		
Folketal:							
	1787		1845		1901		
Voksne:	50		85		100		
Børn:	25		31		48		
I alt:	75		116		148		

1. I tallene fra 1844 er inkluderet bebyggelsestallene for Snestrup og Tarup.

2. Tarup er inkluderet i tallene fra 1903.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
-----------------	-------------------	--------------------	----------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			7	1				
Incl. Tarup 1844 og Pårup	14	16					2	2
1903 Incl. Sne- strup	9	8						

Udviklingsbeskrivelse:

Snestrup, Tarup og Pårup var snævert forbundet i dyrkningsfællesskabet og opmålt og matrikuleredes under ét i 1800-tallet. Ud fra den nære sammenknytning mellem naturlige skel og ejerlavsskel lader det sig da også gøre at se, at Tarup er udparceleret af adelbyen Snestrup. Snestrup vurderedes i 1688 til 47 tdr. hartkorn. Byen havde treårig rotation, men med en årlig mark tilknyttet.

I 1394 pantsættes en øde gård i Snestrup til en borger i Odense, men i øvrigt synes især klostrene at have gjort sig gældende i senmiddelalderen. Skt. Knuds Kloster ejede fire gårde og Skt. Hans Kloster én gård, medens der under kronlenet Næsbyhoved i 1502 hørte en selvejergård til og en fæstegård. Men reformationen kom således hele byen under kronen.

Antallet af gårde er stabilt fra 1511 til 1774 og stiger kun beskedent igennem det 19. årh. Antallet af huse vokser ligeledes beskedent igennem det 19. årh., hvorfor befolkningstallets stigning også ligger under normen. Som følge af de centraliserede besiddelsesforhold fremtræder byen allerede som egaliseret i 1664.

Nordligst i ejerlavet er der en helligkilde, Karolinekilde.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
-----------------	--------------------------	---------------------------	-----------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: ☐Interesse: ☒Stor
interesse: ☐Særlig
interesse: ☐**Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse

1) Anlægstype.

Den lille adelby af navnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav med agerorientering. Byen indgik i et dyrkningsfællesskab med udflytterbyen Tarup og Pårup. I 1688 var dyrkningsformen treårig rotation men med en årlig mark tilknyttet. Byformen var den almindeligt forekommende slynget-vejby type.

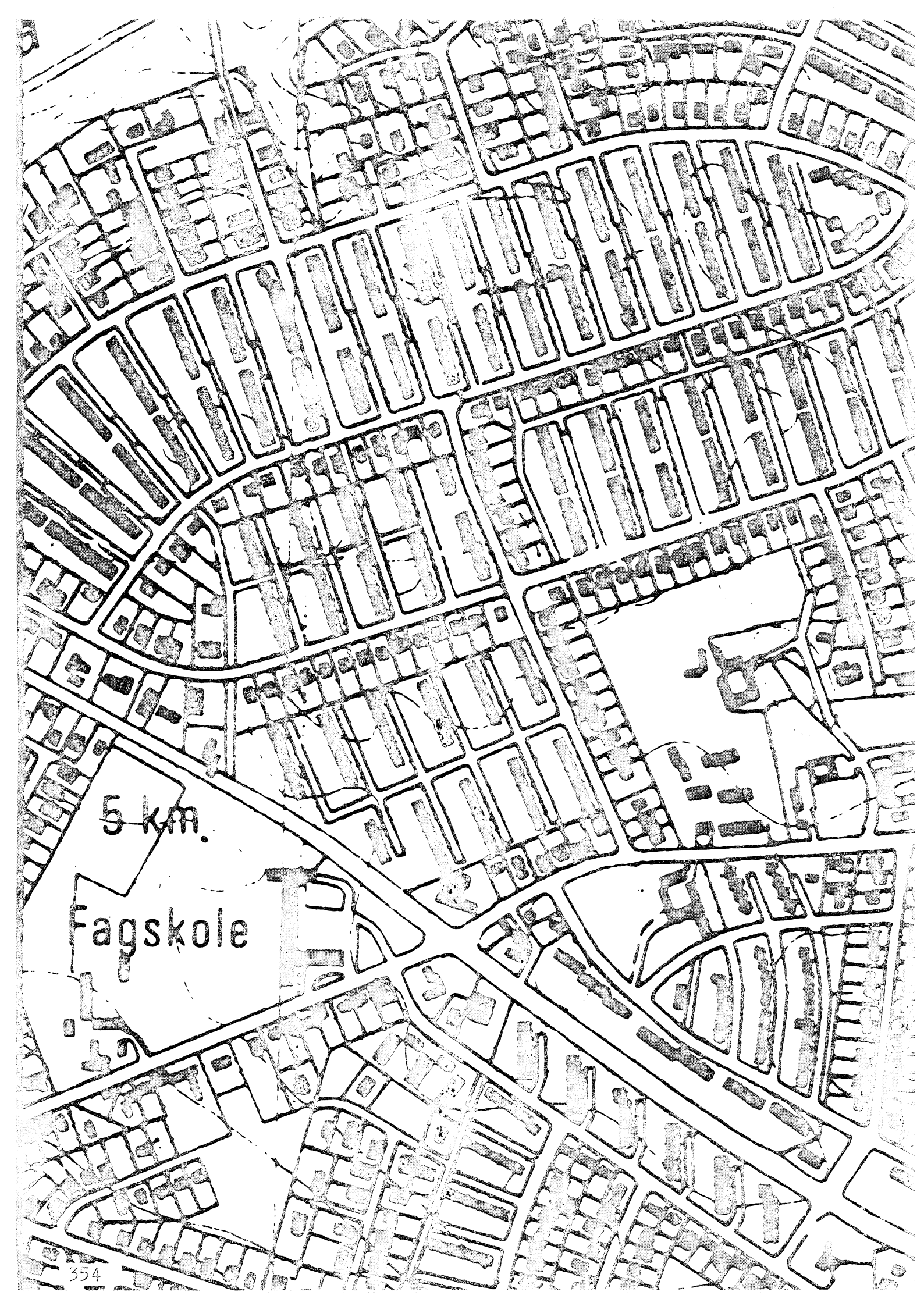
2) Udviklingstype.

Byen domineredes i senmiddelalderen af Odense Klostre og efter reformationen kom alle gårdene under kronen. Byen var som følge heraf allerede egaliseret inden 1664. Udviklingen i det 19. årh. var træg, men i de senere årtier er Snestrup blevet opslugt af forstadsbebyggelsen til Odense.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en for området karakteristisk udvikling.

Relikt-vurdering: Interesse

- 1) Landsbytomten er delvis bevaret, men totalt indesluttet af nybyggeri.
- 2) Kulturlandskabet er præget af parcelhusbyggeri.
- 3) Særlige relikter: Hellig Kilde.
- 4) Arkæologiske interesser: To frilagte gårdtomter.

5 km.

Fagskole

NÆSBY

TARUP

HØJSTRUP

Stegsted

KORUP

356

Gammel Korup

Villestoft

Svendsborg

Munkend Gårde

Uherud

